

OCTA
IZDELUJE: NEVA & ZAGREB

TRIDENSKA TRIBUNA

Ljubljana, 10. novembra 1964 - Leto XII., štev. 45 Cena 30 din

Lepo obločen - zadovoljen, kdor obiskuje:

Prodajni servis

Ljubljana - Maribor

SVET ČASTI OLIMPIJCE

Olimpijski šampioni se utruje...

Prvi so počastili svojega olimpijca...

Drugi olimpijski zmagovalci so morali čakati dalj časa...

Bikila Abebe, etiopski tekač, ki je doslej edini dvakrat zmagal...

Na rimskem mednarodnem letališču Fiumicino so navdušenci nosili na rokav simpatičnega Fernanda Atzorija...

Sovjetske olimpijce, ki so v Tokiu osvojili 30 zlatih, 31 srebrnih in 35 bronastih kolajz...

V Nemčiji se je največ ljudi trio okrog srebrnega boksaarja Hansa Hübenja...

V Hofu so »športnika letas, plovca Gerharda Hetza posadili kar v odprt avtomobil in ga vozili do rotovža...

Francoske olimpijce je v hotelu »Malignone sprejel ministrski predsednik M. Georges Pompidou...

Strelec edinega (zmagovitega) zadetka v finalni tekmi v hokeju na travi Indija: Pakistan (1:0) Mihindreja Lalaj so v New Delhiju nosili na ramenih po ulicah (na sliki). V Indiji je hokej na travi nacionalni šport.

V Budimpešti so najuspešnejšim madžarskim olimpijcem v parlamentu podelili posebna odlikovanja.

In pri nas? Olimpijci z Mirom Cerarjem so ta dni na očeh vseh. TVD Parizian-Narodni dom v Ljubljani je po lepem sprejemu takoj po vrnitvi minulo soboto priredil še tovariški večer...

ISIGONISOV MINI ŠE VEDNO ZVEZDA NA ANGLEŠKEM NEBU

OB LONDONSLEM AVTOMOBILSKEM SALONU

London, oktobra - Ogromno dvorano v Earls Courtu v Londonu razsvetljujejo žarometi in svetloba se odbija od gladke, bleščeče se površine jaguarjev, rolls roycejev, austinov, cortin, zephyrov, triumphov, fiatov, volfov, pontiacov, zodiacev, ferrarijev, alfa romeov, volkswagnov, BMW, škod in cele vrste drugih avtomobilov...

Morda tiči razlaga v tem, da so Britanci naposled dosegli tisto raven, ko so svojo tradicionalno solidnost pri izdelavi avtomobilov združili z najnovejšimi smermi oblikovanja v ZDA, Franciji in Italiji...

Obiskovalca prav lahko zaslepi bleščajoči rolls roycejev, jaguarjev, daimlerjev, pontiacov, chryslerjev, bentleyjev, studebakerjev, toda ta razstava ni pomembna zaradi njih. Tudi ni pomembna zaradi revolucionarnih novih modelov, ki jih ni, čeprav so nekateri modeli tako izpopolnjeni, da lahko govorimo že o novih tipih.

ISIGONISOVA ZGODBA

Pred jesenjo 1959 je prišla iz tovarn prva pošiljka Morris Mini-Minorjev ali minijev. Skoraj povsod je to vozilo vzbujalo izredno zanimanje in komentarje.

V petih letih je BMC prodal več kot milijon minijev. Ljudje so se kmalu sprijaznili z novim vozilom, posebno ko so spoznali njegove prednosti. To je bil majhen avtomobil, toda z vsemi lastnostmi »pravega« avtomobila: prostoren, hiter, zanesljiv in - poceni.

Projektant družine minijev Alec Isigonis je imel dobro zamisel, toda dobra, celo odlična zamisel ni vedno dovolj. Isigonis je imel to srečo, da so to njegovo zamisel finančno podprli - denarno tveganje ni bilo majhno - in da je ta zamisel prišla o pravem času.

nadaljevanje na 9. str.

ZDA - Evropa: 20 minut

Bliskoviti raketni ekspres s kontinenta na kontinent, nekoč samo fantazija, se je z letom sovjetske rakete Voshod približal okviru močnega. Ze cez 15 let bo polet take rakete urednišljiva. Raketni ekspres z 260 potniki in prtljago bo lahko iz Evrope že v piclih 45 minutah preletel v najoddaljenejši konec sveta.

Ameriški projekt za razvoj balistične potniške rakete so poimenovali »Pegaz«. Taka raketa, ki jo proučujejo v tovarni Douglas v Santa Monici v Kaliforniji, bo lahko prepeljala turiste že v 18 minutah iz Los Angelesa na Havaje. Polet z ameriške zahodne obale do Tokia pa bi trajal le 29 minut.

Potniška raketa ni več fantazija, pač pa realna možnost.

urednišljiva z današnjimi tehničnimi sredstvi. Obenem s poskusi za polet »Apolonia« na Luno so proučili tudi skoraj vse elemente projekta »Pegaza». Z medkontinentalno potniško raketo se bo čas preleta zmanjšal za dvajsetkrat. Potniki bodo prišli sedemkrat hitreje na svoj cilj. Danes potrebuje reaktivno letalo za polet iz New Yorka v Bombaj, vstevši vmesna pristajanja v Londonu, Frankfurtu in Bejrutu, 22 ur. Pegaz pa bo po progo preletel v 40 minutah.

Po predvidevanjih inženirjev tovarne Douglas bo enostopenjska raketa v obliki zvonca visoka 34,5 metra, njen največji premer bo 15 metrov. V zgornjem delu rakete bodo štirje oddelki za potnike. V vsaki teh etaž bo 43 potnikov sedelo vsak v svojem prihodljivem naslanjaču.

Pogoj za ekonomično uporabo rakete pa je, kot pri letalih, da jo bodo lahko vedno znova uporabljali. Po grobih ocenah bodo znašali stroški za gradnjo ene potniške rakete okoli 34 milijonov dolarjev. Cena vzorne karte bo verjetno malo dražja kot današnja cena prevoza z reaktivnim letalom.

Raketa tipa Pegaz, ki bo lahko prevažala 260 potnikov s prtljago ali pa 170 potnikov in 18 ton tovora, bo primerna tudi za hiter transport vojakov z vsvo opremo.

Polet potniške rakete na daljavo 12.000 kilometrov, kar ustreza razdalji Los Angeles-Singapur, bi, kakor pravijo pri tovarni Douglas, potekal takole: Šest minut po startu in na višini 112 kilometrov prenehajo delovati raketni motorji. Raketni ekspres leti brez pogona s hitrostjo 26.000 km/h skozi vesolje. Na višini 200 kilometrov doseže raketa najvišjo točko leta. Po prehodu v ozračje lahko pilota raketo poljubno vodita. Gorivo - tekoči vodik s temperaturo minus 253° C - ohladi razjarjene dele rakete. Potem se to nenavadno potniško vozilo spusti na zemljo podobno kot sovjetski Voshod. Po prihodu v ozračje se odprejo zavorna padala, v bližini pristajališča pa se vključijo manjši raketni motorji, ki zmanjšujejo hitrost rakete na ničlo. Tako »Pegaz« prav mehko pristane na raketodromu.

tt • telegrami

- BONN - Začeli so ustanovljati klube mladih Zahodnih Nemcev, ki podpirajo kanclerja Erharda. Na klubskih sestankih fantje in dekleta kadijo, ali pa vsaj držijo med zobmi cigare; pubertetništvo (ustanovitelj).
WASHINGTON - V vode Atlantika so poslali ameriško podmornico »Daniel Webster«, ki so jo kot prvo opremili z raketnimi izstrelki »Polaris III«: nevidni potepuh.
NIKOZIJA - Hudo in krvavo leto za otoško državo, toda izredno donosno leto za njene vinogradnike. Sovjetska zveza je odkupila ves pridelek tega leta. Gre za 6.000 ton grozdja; ana slrb manj.
LONDON - Novi britanski minister za promet je demantiral govorice, da bo vlada revidirala načrte o francosko-angelski graditvi predora pod Rokavskim prelivom: za prvo rundo je dovolj »Concorde«.
MOSKVA - Pri Murmansku so ribiči našli v mreži zavoj z osebnimi predmeti angleškega mornarja Donald MacDonalda, ki se je potopil 2. maja 1942 s križarko »Edinburgh«: tragičen ulov.
VATIKAN - Kurija »ni nenaklonjena« biografskemu filmu o papežu Janezu XXIII »Živi človek«, ki bo kmalu doživel premiero: Vatikan sodeluje pri financiranju.
ESSEN - Sin Alfreda Kruppa Arndt Krupp bo zaradi sporov z očetom ločil nekaj podjetij, v katerih ima večino delnic, od družinskega koncerna: velike družine.
ATENE - Pripravlja se združenje treh grških socialističnih gibanj. Prvi teden v decembru naj bi bil kongres, na katerem naj bi potrdili združenje v enotno stranko: končno.

- SEUL - Pred 14 leti so ustrelili južnokorejskega polkovnika Čoj Čangčika, ker je brez ukaza dal razstreliti most na reki Han. Sedaj so našli pismo povelje generalnega štaba, da most razstreliti, in polkovnika rehabilitirali: prepozno.
WASHINGTON - Ultraška desničarska organizacija John Birch Society je prešla v ofenzivo. Plačevala bo 7.000 radijskih oddaj na teden: denarja ne primanjkuje.
KOBENHAVEN - Krogogjer je že 30 let pastor v majhnem Tjaereborgu. Iz dolgega se je začel ukvarjati s turizmom. Sedaj ima njegova agencija 7 letal »DC-6« in eno »Caravello«: donosno dolgočasje.
HENDAYE - Profesor Hans Mukarovsky z dunajske univerze obeta, da bo razvil eno največjih jezikovnih skrivnosti. Pravi, da bo dokazal, da je baskovski jezik po izvoru v bistvu osrednje afriški dialekt: na tem svetu je vse mogoče.
SAINT-AUGUSTINE - Ustanovili so muzej Leeja Harveja Oswalda. Razstavljani so predmeti: pohištvo iz njegove sobe v Dallasu, manšetni gumbi, sanitetni avtomobil, ki ga je prepeljal umirajočega v bolnišnico itd. Pretravanje.
NEW YORK - Pred odhodom na prostost si bodo lahko odslej kriminalci s ceneno plastično operacijo v zaporu spremenili obraz: izpolnjeni vsi pogoji, da postanejo po prestani kazni »novi ljudje« - če bodo hoteli.
PARIZ - Francija bo postavila postaja za nadzorovanje poti njenih satelitov v bližini Pariza, na Karibskih otokih, v Zgornji Volti, Brazzavillu in Pretoriji: manjkajo samo še sateliti.

VREME V SLOVENIJI IN OB JADRANU

Table with columns: Temperature (najvišje dnevne, najnižje nočne), Skupno dni s padavinami, Skupna mesečna povprečna padavina v mm. Rows: Ljubljana, Planica, Maribor, Kredarica, Koper, Fuia, Reka, Split, Dubrovnik, Uleini, Zagreb.

Na Primorskem in na severnem Jadranu je bilo skoraj ves pretekli teden lepo vreme, medtem ko je bilo v notranjosti Slovenije oblačno. Dežja skoraj ni bilo, tako da je bil začetek novembra najbolj suh v zadnjih 17 letih. Na srednjem in južnem Jadranu se je tudi ves pretekli teden nadaljevalo deževno vreme, saj je ponekod padlo do 100 mm padavin. Temperature so ustrezale dolgotrajnemu povišanju. Dnevne temperature so bile zaradi oblačnega vremena nekoliko nižje kot običajno v tem letnem času, zato pa nočne niso nikdar zdrkale pod nič stopinj Celzija.

Z razvojem nizkega zravnega pritiska nad Sredozemjem se je vreme v nedeljo postalo vzdolž Jadrana, v Sloveniji in zahodni Hrvaški. V priznal je pretekli ob zveznih vetrovih hladni zrak, kar je bilo vzrok, da se snéžilo do nič.

NAPOVED VREMENA: Padavine bodo od ponedeljka na torek prenehale, ostalo bo sprva še pretežno oblačno, proti sredini tedna so že možne večje razjasnitve. Močnejših obiladitev ne bo, vendar lahko pričakujemo, da bodo najnižje nočne temperature pod nič stopinj Celzija.

VSE ZA DOM, DRUŽINO IN ZA GOSPODINJSTVO

v veleblagovnici nama Ljubljana

PRED POŠTO, Cankarjeva 1 TROMOSTOVJE, Wolfova 1 POHIŠTVO, Wolfova 6

SNEGULJICA, Wolfova 1 KONFEKCIJA, Čopova 7

nama

MIR JE VOLIL

Prav tako kot ni Johnsonova zmaga na volitvah za predsednika ZDA nobeno presenečenje — za poznavalce ameriških razmer in proučevalce javnega mnenja je bila zagotovljena že v trenutku, ko je republikanska konvencija proglasila za svojega kandidata Barryja Goldwaterja — ji je tudi sledilo pričakovano zadovoljstvo in dokončno olajšanje na vseh koncih sveta. Dokončno olajšanje v tem smislu, da je rekordno število glasov, ki jih je dobil Johnson kot novi izvoljeni predsednik ZDA, odpravilo tudi bojzani, da bi se lahko zaradi bolj ali manj Pirove zmage odpravil nekaterim svojim načelom iz dosedanje politike in obljubam ter načrtom iz predvolilne kampanje in se na nekaterih področjih uklonil zahtevam estremistične platforme republikanske stranke.

Vlada v Londonu se svesela, da je predsednik Johnson zmagal s tako večino, ker si obeta tako zunanjo politiko, ki jo bo lahko laburistična vlada podprla, pariški radio pa ugotavlja, da je Johnson tako pravi prihodnji zmagalec predvsem zato, ker so Američani hoteli obsojiti nevarnost Goldwaterjevo politiko in podpreti človeka, ki je obljubil, da bo predsednik za vse Američane in da bo delal za ohranitev miru.

Radio Moskva meni, da je bila Johnsonova izjava v zadnjih urah pred volitvami — »prišegam, da se borim za ohranitev miru. Hočem zmanjšati nevarnost jedrske vojne — odločilna in zato zagotavljam, da bo našel, ko bo z besed hotel preiti na dejanja, v Sovjetski zvezi vso pripravljenost za sodelovanje v korist krepitve splošnega miru. V Varšavi, kjer so uradni krogi z velikim zanimanjem pričakovali, da volilni rezultati pokažejo razmerje med silami, ki se zavzemajo za razumno mednarodno politiko in tistimi najbolj reakcionarnimi, ki se žele vrniti na politiko ob »robu vojne«, so sprejeli vesti o Johnsonovi rekordni zmagi z velikim zadovoljstvom.

Predsednik indijske vlade Sastr, ki je označil rezultat volitev kot »Johnsonovo veličastno zmago«, upa, da bo to pomenilo »nov prispevek stvari miru, koeksistence in razorožitve«. Japonsko zunanje ministrstvo pa vidi v teh rezultatih »predvsem podporo ameriških volivcev Johnson-

novim prizadevanjem, da bi se ohranil mir«.

Alžirska vlada, ki »pozdravlja zmago«, pa upa, da bo nova ameriška administracija razumela želje vsega človeštva, da se »sedanji lokalni oboroženi spopadi v raznih delih sveta rešijo na miroljuben način in ob priznavanju pravice vseh narodov sveta na neodvisnost, svobodo in suverenost«.

Ze teh nekaj, bolj slučajno kot premišljeno izbranih komentarjev Johnsonove zmage kaže, da je vzbudila skoraj identično reakcijo pri vseh, ki se zavedajo, da je miroljubno sožitje in sodelovanje med vsemi državami imperativ našega časa. Za vse te reakcije pa je značilno po eni strani neskrto zadovoljstvo zaradi poraza za svetovni mir izredno nevarnih skrajno desničarskih in pustolovskih konceptov republikanskega protikandidata in zaradi zmage politike treznega razuma, po drugi strani pa veliko pričakovanje.

Nedvomno je sicer, da je dobil Johnson svojo rekordno večino — absolutna zmaga v 44 zveznih državah in časten poraz samo v Arizoni in petih južnih državah ter 15 milijonov glasov več od nasprotnega kandidata — v dobrih meri zaradi svojega notranjepolitičnega programa. Veliko »neodločnih« glasov so gotovo dobila Johnsonova predvolilna zagotovila, da vlada ne bo nikdar pokazala hrbet delavcem, ki so jim

stroji odvzeli delo, da bo izobraževanje »na vrhu seznama nedokončane dela«, da si bo prizadeval, da bo »vsak Američan, kakršnekoli rase ali barve, dobil vse pravice, ki mu jih zagotavlja zakon«, da bo odločno nadaljevala z bojem proti revščini, da bo zagotovila zdravniško nego za ostarele, da bo izpopolnila in izboljšala programe razvoja kmetijstva in da se bo trudila nadaljevati ameriško gospodarsko ekspanzijo. Toda tokratne ameriške volitve so bile predvsem, kot je zapisala moskovska Pravda, referendum o vojni in miru. In tako jih je dojele tudi velika večina ameriških volivcev.

Nasproti Goldwaterjevega rožljanja z orožjem, prepotentne arogantnosti polne groženj, križarske miselnosti in skrajne neodgovornosti, je Johnson postavil svoje trezno spoznanje, da je smir najvažnejše in da v svetu kot je ta, v jedrskem svetu ni prostora za bluffiranje in bojaželjnost. Prostor je samo za pum, inteligenco in razum. S tem pa je bilo na teh volitvah, tako kot še na nobenih doslej, prav boleče jasno, kaj volivci lahko pričakujejo od enega in kaj od drugega kandidata pri življenjsko najvažnejšem vprašanju. Prav zaradi te razlike pa so bile letošnje ameriške volitve, kot še nobene doslej, svetovna zadeva in prav zaradi nje je svet letos volil ameriškega predsednika pred Američani. Sedaj ostane samo še zadovoljstvo, da sta tudi v ZDA tako izrazito zmagala razum in treznost in da je na čelu najmočnejše zahodne države ostal človek, ki se zaveda svoje odgovornosti.

Johnsonova dodatna zagotovila, da bo »nadir nad jedrskim orožjem ostal izključno v rokah izbranega voditelja države — predsednika«, da ne bo spodenjeval nevarnosti, ki bi lahko nastala, če bi bila jedrska moč osvojevana in če se ne bi prizadevali za mir, da se bo trudil, da

Tudi karikatura revije »Times« po svoje dokazuje, kako magično je v predvolilni kampanji delovala na ameriške volivce beseda »mir«. Takih, kot sta ta dva s karikature, ki se zmrdujeta, »ali nimate nobenega drugega kandidata«, je bilo v ZDA veliko. Dejstvo je, da je zelo veliko ljudi volilo Johnsona samo zato, ker je Goldwater pomenil zanje nevarnost pred vojno.

bosta »tekmo v vesolju dobila svoboda in mir« in da obsoja »vsak ekstremizem«, ker ve, »kaj lahko naredi nasilje, lahko samo še podkrepijo zadovoljstvo ob njegovi zmagi. Toda tudi povečajo pričakovanja«.

in svet veliko pričakuje od novega predsednika. Mnoge dosedanje dogodke in mirovanja je bilo pač treba pripisati že tradicionalnemu predvolilnemu moratoriju večjih političnih akcij, ki pa je bil letos še daljši in striktniji že zaradi specifičnosti prvega dela Johnsonovega predsednikovanja — prevzem dolžnosti za ubitje izvoljenim prednikom in samo enoletni mandat — še bolj pa zaradi izredno nasilne in dolgotrajne predvolilne kampanje; številne nepotrebne in celo zelo nevarne akcije ter vztrajanja na že izgubljenih po-

zicijah (Kongo, Južni Vietnam, Kuba) pa predvolilni strategiji in popuščenju pred pritiskom ekstremne desnice, ki je tako bučno zahtevala oblast v svoje roke. Toda sedaj je konec tega obdobja »vezanih rok«, negotovosti in »strahu pred sosedom«.

Johnson ni dobil samo največje večine glasov v tem stoletju, hkrati s štiriletnim predsedniškim mandatom je dobil tudi izredno močno strankarsko večino v obeh ameriških zveznih predstavniških telesih in strankarske kolege na večino guvernerskih položajev. To mu bo gotovo izredno olajšalo uresničevanje tistih notranjepolitičnih, gospodarskih in socialnih reform, ki jih je podedoval od Johna Kennedyja ali pa ki jih je sam začel, in pa izpolnjevanje

predvolilnih obljub ter zagotovil. Toda za svet izven ameriških meja je ta absolutna večina pomembna predvsem kot pooblastilo Johnsonu, da ob podkresnem pritisku skrajnih in manj skrajnih desničarjev ter manj samosvojem in mogočnem kongresu ter senatu, prične voditi tudi tako zunanjo politiko, kot jo je začrtal v svojem programu. Skratka, da izpolni pričakovanja tistih, ki so ga volili, in tistih, ki so prav zaradi tega programa, v katerem je najmočnejša beseda mir, želeli, da bi bil izvoljen.

Področji, ki čakajo novih miroljubnih ameriških pobud, je veliko in od Lyndona Johnsona je sedaj odvisno, kdaj in s kakšnimi pobudami bodo ZDA posegle na posamezna področja.

»NERESNI« VOJVODA

V Angliji je mnogo ljudi, ki za nasmehom prijazno, mogoče celo z malinjo zavistjo gledajo na življenje vojvode Edinburškega. Treba je priznati: mož britanske kraljice se je v svoji nehalni vlogi kar lepo znašel, si verjetno zgradil svojo življenjsko politiko in se sedaj trudi, da bi poleg svojih niti ne tako številnih uradnih obveznosti kar se da mirno in ugodno preživel svoje dni. Toda v Angliji je tudi precej ljudi, katerim se zdi, da Filip Edinburški le nekoliko prelahkotno jemlje svoj »odgovorni položaj«, da misli preveč na svoje ugodje in premalo na dolžnosti, ki jih ima kot soprog britanske kraljice, in da pušča kraljico, da se sama ubada z državnimi in protokolarnimi problemi. In ti ljudje od časa do časa, toda redno, vedno znova zaženejo večji ali manjši krik in vik zaradi vojvodove »neresnosti«. Povod za novo razburjenje je bil nedavni uradni obisk britanske kraljice v Kanadi. Čeprav je bil obisk Filip Edinburški ves čas nevaren »samo na svoje stvari« in menda je morala kraljica Elizabeta nastopiti kar precej odločno, da je ni pustil same in odšel na endovnevi lov na race. No, hrup se ni niti polegel, ko je Filip, tokrat sam, odšel na devetdnevni obisk v Mehiko, kjer so ga sprejeli s primernimi častmi. Toda fotografije, ki so za njim prišle iz Mehike, so lahko samo še prilile olje na ogenj. Ze fotografija, ki jo objavljamo, namreč kaže, da tudi ta obisk ni bil preveč »resen«.

ATOM

TRIDESET KANDIDATOV

Medtem ko vetrovi raznašajo radioaktivni pepel prve kitajske atomske bombe, se diplomati sprašujejo: »Kdo bo naslednje? Odkar so Američanci julija 1945 pričeli ero atomskega orožja, so v najbolj zaprt klub vstopile štiri države: SZ leta 1949, V. Britanija 1955, Francija 1960 in Kitajska letos. Doktor Babba, ki je v Indiji odgovoren za nuklearne probleme, je izjavil te dni, da njegova dežela lahko naredi A bombo prej kot v letu in pol. Je to mogoče? Kdo se sodeluje, ali kdo bi se lahko sodeloval, če bi hotel, v tej tekmi.

Kolkor vemo danes, je potrebno za izdelavo ene atomske bombe okrog 10 kg plutonija. Osnovni princip je enostaven. Nuklearna reakcija nastopi, če združimo določeno maso plutonija, torej ko dosežemo »kritično maso«. Bomba je sestavljena iz dveh polovic, ki dosežeta ali

presežata kritično maso, ob kateri pride do eksplozije.

Toda plutonija v naravi ni. Dobimo ga tako, da naravni uran obsevamo v jedrskih reaktorjih. Od tod prvi zaključek: Vsaka država, ki ima jedrski reaktor, ima lahko v načrtu tudi proizvodnjo jedrske bombe. Danes je na svetu trideset takih držav. V desetih letih bi lahko vse imele atomsko orožje.

Vendar obstajajo nekatere ovire. Nasprotno od tega, kar bi mogoče mislili, niso nujno finančna značaja. Medtem ko je prva ameriška A bomba stala dve milijardi dolarjev in francoska dve milijardi frankov (5-krat manj), menijo strokovnjaki, da bi danes zadostovalo sto milijonov dolarjev (75 milijard din). Tak izdelek pa si danes lahko privoščijo marsikatera država. Prave ovire so tehnične in politične.

Tehnične ovire? Sami reaktorji še ne zadostujejo. Potrebne so tudi tovarne za čiščenje pridobljenega plutonija, tu so problemi okrog izdelave detonatorja, »miniaturnizacij« bombe, ki mora biti primerna za avionski transport. Strokovnjaki so mnenja, da so države z dovolj razvito tehnologijo sposobne rešiti te probleme

v petih letih. Pariški »Express« je eventualne kandidate za A bombo se pravi, ne glede na to, če te države hočejo ali nočejo sodelovati v tekmi za jedrsko oborožitev, razdelil v dve grupi: v prvo spadajo Indija, Švedska, Kanada, obe Nemčiji, Italija, Japonska in CSSR. V drugi grupi — za izdelavo bombe bi potrebovala več časa — pa so Avstralija, Danska, Finska, Egipt, Izrael, Poljska, Švica, Jugoslavija, Nizozemska, Južna Afrika.

Veliko vlogo igrajo tudi politične ovire, posledice diplomatskih sporazumov. Nemčija in Japonska npr. sta se obvezali, da ne bosta proizvajali atomskega orožja. ZDA, SZ, Velika Britanija in Francija so zgradile precej reaktorjev v tujini, vendar so v pogodbe vedno vnesle tudi klavzulo, ki preprečuje nad proizvodnjo plutonija. Ne morejo pa preprečiti vzporedne gradnje »nacionalnih« reaktorjev, katerih nimajo pravice kontrolirati.

Več držav se je že angažiralo v tem smislu. Med njimi so kandidati, ki so najbližje atomski oborožitvi — če jo želijo — Indija, Švedska, Kanada in Izrael. Če ne bo prišlo do splošnega sporazuma o prepovedi jedrskega orožja, potem se bo naslednji član atomskega kluba rekrutiral med temi državami.

AVSTRIJA

JUŽNOTIROLSKE PERSPEKTIVE

»Sele ko bomo imeli v Južni Tirolski 600 žrtev, lahko pričakujemo zaščito Združenih narodov: bojevati se je torej treba tako, kot so se bojevali na Cipru!« To so besede Roberta Drechslerja, šefa tiskovnega urada na pol ilegalne južnotirolsko-avstrijske organizacije, ki zahteva priključitev te italijanske pokrajine k Avstriji. Gre torej za boj ali manj uradni program te organizacije, ki se je doslej že proslavila s številnimi terorističnimi akcijami. Do uresničitve tega programa seveda ne bo nikdar prišlo, toda že njegova proklamacija dokazuje, da imajo prav tisti Avstrijci, ki se kar ne morejo preveč ogreti za razne akcije te vedno bolj irelevantne organizacije in ki opozarjajo, da postaja Južna Tirolska področje, na katerem se uveljavljajo »politični avanturisti najrazličnejših vrst« in kjer se različne skupine, ki so se sprva res bojevale samo za pravice Južnih Tirolcev, sedaj vedno bolj »gangsterizirajo« in se celo medsebojno bojujejo za oblast in vpliv. Ljubizen do domovine onstran državne meje odhaja vedno bolj v ozadje, na njeno mesto pa prihaja goli terorizem, v katerem se izživljajo mladoletniki.

S STRANSKIH TIROV

Slavnosti, na kateri so bivšega kanclerja Adenauerja sprejeli za častnega člana francoske Akademije moralnih in političnih znanosti, so se posebno de Gaullovo željo moralno udeležiti vsi francoski ministri. Adenauerjev sprejem v članstvo (to čast sta doživela od tujih državnikov le Churchill in Eisenhower) in ministrsko obištnost naj bi bila majhna de Gaullova zlobnost (proti sedanjemu kanclerju Erhardu).

Na nedavnih angleških parlamentarnih volitvah niso zmagali samo laburisti. ampak tudi vsi tisti, ki so stali na njihovo zmago, zlasti pa še sprejemalci stav, ki so menda zaslužili več kot milijardo v našem denarju.

Na Portugalskem so javno priznali, da 80 odstotkov učencev konča svoje šolanje že po štirih letih in da so izdatki za izobrazbo za prebivalca med najnižjimi na svetu. Le šest odstotkov mladih ljudi pride do univerze.

Sestinsštirideset avstrijskih časnikov je organiziralo petico za splošno reformo in »depolitizacijo« radia in televizije. Ker je pod petico dvesto tisoč podpisov, kolkor jih zahteva ustava, bo moral o njej razpravljati avstrijski parlament.

OZN

SPOPAD OKROG TREH MEST V VS

Ali bo na letošnji Generalni skupščini OZN v decembru propadel »gentlemanški dogovor«, ki je bil med vesilami in drugimi najpomembnejšimi članicami te organizacije sklenjen že leta 1946 in po katerem naj bi vsako specifično področje na svetu imelo svojega predstavnika v varnostnem svetu? Generalna skupščina mora namreč na letošnjem zasedanju izvoliti tri nove nestalne člane Varnostnega sveta, kandidatov pa je nenadoma več kot je mest. Varnostni svet letos zapuščajo Norveška, Maroko in Brazilija, se pravi zastopniki Zahodne Evrope, Afrike in Latinske Amerike. Na njihovo mesto pa naj bi prišle Nizozemska, Urugvaj in ... Zapletlo se je pri mestu, ki ga je imel Maroko. Tu sta nenadoma dva kandidata: Mali in Jordan.

Večina arabskih držav podpira kandidato Jordana in kaže, da to kraljevino podpirajo v njenih prizadevanjih, da bi prišla v varnostni svet, tudi številne zahodne države.

Afriške države pa seveda stoje za kandidato Malija. Ker pa imata obe sku-

MARKA

Koliko je vredna zahodnonemška marka na tujem? Ne gre za uradni tečaj, pač pa za njeno vrednost v primerjavi z različnimi življenjskimi stroški v posameznih deželah. Revija »Sterne« je sestavila naslednji pregled, ki nam kaže, za koliko odstotkov je v različnih deželah kupna moč marke večja ali manjša od tečajne: ZDA — 33 odstotkov, Italija — 17 odstotkov, Švica — 15 odstotkov, Švedska — 12 odstotkov, Francija — 6 odstotkov, Jugoslavija + 51 odstotkov, Španija + 34 odstotkov, Nizozemska + 21 odstotkov, Avstrija + 16 odstotkov in Danska + 14 odstotkov. Podatki so vzeti kot povprečje, zračunano po stroških nemških družin, ki so dalj časa živjele v teh deželah. Za turista je življenje seveda nekoliko dražje; njegova marka je seveda vredna nekoliko manj.

pini na voljo samo eno mesto, je vedno pogosteje slišati, da se bosta združili in da si bosta s svojo množico glasov skušali izboriti še drugo mesto, in sicer tisto, ki naj bi ga po nepisanem pravilu zaseda država predstavnica Zahodne Evrope, se pravi v tem primeru Nizozemska.

Združene države Amerike, Velika Britanija in še nekatere druge zahodnoevropske države so že dale vedeti, da jim bil tak poskus zelo neljub in da se mu bodo uprle. Vse naj bi ostalo lepo v okvirih »gentlemanškega sporazuma«.

Mogoče bo zahodnim državam uspelo, da bodo pri letošnjih volitvah še dosegle

spoštovanje te nepisane konvencije, toda v tem primeru se bo podoben problem skoraj gotovo ponovil pri naslednjih volitvah. Ko je bil ta »gentlemanški sporazum« sklenjen, namreč ni bilo namenjeno Afriki nobeno posebno mesto, ker je tedaj Afrika imela v Organizaciji združenih narodov le nekaj članov. Vsa množica novih afriških držav pa si sedaj že precej časa prizadeva, da bi dosegla ustrezen razširitev raznih forumov mednarodne organizacije. Dokler pa take razširitve ne doseže, je edini način, da si pridobi kako mesto v teh telesih, če skuša odvzeti to mesto kaki drugi skupini.

OB 20. OBLETNICI OSVOBODITVE PRIPRAVLJA GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE »TV-15«

VELIKO NAGRADNO ŽREBANJE NAROČNIKOV

PRI NAGRADNEM ŽREBANJU bomo upoštevali vse dosedanje naročnike in tiste, ki bodo postali naročniki in do 30. aprila 1965 poravnali letoletno naročnino v znesku 800 dinarjev.

Uprava časopisa »TV-15« je doslej pripravila za naročnike za več kot milijon dinarjev nagrad, njihova končna vrednost pa bo še znatno večja.

Žrebali bomo 15. maja prihodnjega leta v prostorih uprave »TV-15« v Ljubljani, Beethovnova 10, pritičje. Žrebanja se bodo udeležili zastopniki naročnikov, ki jih bomo povabili in seznanili z dejavnostjo našega časopisa in dejavnostjo zavoda Borec.

- Naročnikom, poverjenikom in organizacijam ZB, ZVVI in ZROP sporočamo: — naročnino za leto 1965 v znesku 800 dinarjev bomo pobirali kot doslej, preko pošte.
- poverjenikom in organizacijam bomo za vsakega novega naročnika, ki dostle še ni bil naročen, izplačali 100 dinarjev provizije.
- vplačila naročnine novih naročnikov naš posamezniki, organizacije in poverjeniki nakažejo na naš tekoči račun 600-11-608-29 (zavod Borec, redakcija »TV-15«, Ljubljana, Beethovnova 10), istočasno pa dostavijo upravi seznam vplačnikov naročnine.

UPRAVA »TV-15«

"FÜHRER JE PODARIL ŽIDOM MESTO"

Tudi tega ni smelo manjkati: kozmetika za ženske

Insceniran prizor dobro ohranjeni možje pod prho

Tudi to je bilo v snemalni knjigi petje in glasba

Samo režiser je pustil taboriščnikom čas za njihove konjčke

Samo na filmskem traku nogometna tekma v taborišču

IN RESNICNOST: MASOVNO MORJENJE ŽIDOV

Dve 76.000-tonski superletalonosilki razreda »Forrestal« je pretekli mesec naročila ameriška vojna mornarica pri ladjedelnici v Newport Newsu: najbrž bosta to tudi dve poslednji letalonosilki, ki ju bodo gradili za potrebe ameriške mornarice. Obrambni minister ZDA McNamara, ki vodi mamutski aparat Pentagona in njegov 50-milijardni proračun po načelih sodobnega gospodarstvenika, namerava po letu 1970 ukiniti nadaljnjo gradnjo ameriškega vojnega ladjevja. Temu pa seveda zagrizeno nasprotujejo admiralji vojne mornarice ZDA.

Veliko sovjetsko izvidniško letalo Tu-20 je hrumelo nad vodami severnega Atlantika. Nenadoma, ko je bilo oddaljeno že 5000 km od domačega oporišča, je našlo svoj cilj. Z višine 680 metrov je sovjetska posadka zagledala premikajočo se jekleno goro: 76.000-tonsko ameriško letalonosilko »Forrestal«. Letalske kamere so fotografirale skoro 350 metrov dolgo vzletno ploščad, kjer so bila nagnjena nadzvočna letala. Sovjetske elektronske naprave so zmerile frekvenco radijskih naprav »Forrestala«. S tem je bila sovjetska misija končana. Tu-20 je zavil proti domovini. Tik ob njegovih krilih je letela skupina reaktivcev tipa »phantom II« in »crusader«. »Eden izmed Rusov nam je pomahal z robcem.« je zatem poročal Julian Lake, komandant letalec na »Forrestalu».

Po tej izmenjavi vladnosti: sredi 1963 so sovjetska letala še večkrat fotografirala ameriške letalonosilke tako na Atlantiku kot tudi na Tihem oceanu. Dejstvo, da so sovjetska letala našla letalonosilke, ne vznemirja ameriško vojno mornarico. »Sovjeti so vedeli, kje naj nas iščejo, saj smo že poprej objavili načrt plovbe,« je izjavil neki admiral. »Prisotnost sovjetskih letal smo ugotovili, ko so bila leta oddaljena še 320 kilometrov. Na oddaljenosti 160 kilometrov so jih naši lovci že ujeli. Lahko bi jih sestrelili vsaj petdesetkrat na ta ali oni izmed starih načinov.« Kar pa skrbi mornarico, je slab glas, ki ji ga je v Pentagonu prineslo nadletavanje sovjetskih letal. Ta so prenehala s svojimi poleti, brž ko je McNamara zahteval od mornarice, naj dokaže potrebo po nadaljnji gradnji njihove moderne flote ogromnih letalonosilk.

Admirali, ki so danes na čelu mornarice, so večinoma ljudje z letalonosilk. In ko branijo letalonosilko »Forrestal«, ki je stala 300 milijonov dolarjev, in njenih šest sestra, potem se v resnici borijo tudi za prihodnost križark, rušilcev, tankerjev in oskrbovalnih ladij, skratka za celotno vojno mornarico razen podmornic.

»Na Kubi smo ustavili Ruse z našim ladjevjem. Manjše ladje potrebujemo za varnost. Letalonosilke pa so udarna moč,« je dejal nek adjutant, ki so mu zlati navšiki segli skoro do komolca. McNamarovim treznim mladim sodelavcem se zdi admiral, ki govori o Kubi, kot kdo, ki pripoveduje o zgodovini starega veka. Če jim kakšen mornariški častnik govori o udarni moči, ga zasujejo z vprašanji: »Kolikoli cilj lahko zadene, v kakšni oddaljenosti in v kakšnem času? Kakšne so možnosti, da ljudje preživijo napad na suhozemskih oporiščih in kakšne na letalonosilkah? Pri atomskem napadu? Pri konvencionalnem napadu?«

Do pritiska Pentagona na mornarico je prišlo, ko je McNamara postal obrambni minister in je zahteval preklasifikacijo vseh važnejših orožij. Letala, ladje, rakete in ljudje naj bi bili razporejeni po nalogah, ki jih opravljajo, in ne po pripadnosti temu ali onemu rodu vojske. Tako so podmornice »Polaris« združili v eno enoto z bombniki B-52, ki nosijo atomske bombe. Vojska, mornariška pehota, taktične letalske sile in ladjevje je prišlo v skupino, ki je namenjena splošnim potrebam in omejenim vojnem. Potem ko so celotno ameriško vojsko uredili po novem sistemu, je lahko McNamarov štab primerjal — vse sile in orožja, ki lahko opravijo določeno vojaško nalogo.

Kljub precejšnji atomski vojni moči so admiralji uporno uvrstili letalonosilke na seznam orožij za splošne potrebe. McNamarovem načrtovalnem štabu deluje predvsem skupina mlajših civilistov z bleščajo akademsko izobrazbo. Stari so med 30 in 40 let in so svojo vojaško strokovno izobrazbo dobili v klopih stvarne mislečev: znane Rand Corporation in Santa Monica.

Ne spoštujejo ne vojaške tradicije ne zvezdic ne zlatih našivkov. »Čustva nekaterih uniformirancev so večja kot njihovo znanje,« je dejal eden izmed njih, osemindesetletni Russel Murray, operativni analitik. »Pred dvema letoma smo dobili od mornarice študijo o letalonosilkah. Z »tega stališča je bilo delo skrajno malomarno. Analitične metode so bile groz-

ne. Večino domnev smo lahko popolnoma ovrgli.«

Najboljši McNamarov sodelavec je doktor ekonomije Enthoven. Je državni podsekretar za analize sistemov. Odgovoren je za analize stroškov in učinka vsakega pomembnejšega orožja v ameriškem arzenalu. Takole pravi: »Želel bi, da v vojski vojaška, čisto strokovna nesoglasja, ne bi bili osebni prepri. Večkrat sem moral slišati pripombe, češ vojskoval sem se, ko ste vi hodili še v šolo. Takšen argument ne more opravičiti izdatkov, ki presegajo več sto milijonov ali celo milijard. Vzdrževanje 15 letalonosilk in njihovega spremstva stane našo državo približno 5 milijard na leto. Če samo ta bojni sistem stane tretjino mornariškega proračuna oziroma desetino celotnega obrambnega proračuna, potem se že splača, da si stvar pobliže ogledamo.«

Če si pobliže ogledamo tako letalonosilko, vidimo, po mnenju mornarice, nekaj več kot samo nenavado velikost in visoko ceno letalonosilke. Namreč, neovrgljivo premoč ZDA na morju in nedosegljive sposobnosti nadzvočnih letal na krovu.

Dvosedežni mornariški lovci »phantom« imajo petnajst svetelnih hitrostnih in višinskih rekordov. Vojno letalo, ki ni imelo temu primernega letala, je naročilo v tovarni McDonnell več sto takih letal. Tudi mornariški bombnik z atomsko oborožitvijo »A-5A vigilante« je za las počasnejši.

Kljub temu, da se je ameriško ladjevje obneslo v kubanski krizi, je obrambni minister McNamara takoj zatem zahteval, naj mornarica opraviči nadaljnjo gradnjo letalonosilk. V svojih argumentih so admiralji predvsem poudarjali, da so te ogromne ladje nepogrešljive za osnovne naloge mornarice: obdržati premoč ZDA na 70 odstotkih zemeljske površine, ki je pokrita s slano vodo.

Cepprav se mornarica s tem ni nikoli bahala, ji je njena sedanja kvota omogočila pripravljenost na štirih frontah hkrati. Medtem ko so bila letala z letalonosilk »Enterprise« in »Independence« pripravljena pred Kubo, so bile letalonosilke 6. in 7. flote zmožne poseči v akcijo s položajev v Sredozemskem morju in na Tihem oceanu. Četrta flota pa je plula proti Indijskemu oceanu, da bi, če bi bila potrebna, priskočila na pomoč Indiji, če bi jo ogrozili Kitajci.

Ze nekaj let pa se to mobilnost mornariških letalskih enot posnema tudi TAC, »taktično letalsko poveljstvo«, ki je organiziralo mobilne lovsko — bombniške letalske enote, podprte s transportnimi letali. Enthoven zagovarja te reorganizirane letalske enote: »Precej smo izboljšali mobilnost kopenskega letalstva. Eskadrilja, ki je danes še v ZDA, lahko že jutri operira na Srednjem vzhodu ali v jugovzhodni Aziji. Ker so kopenske taktične letalske enote cenejše kot mornariške, smo prepričani, da lahko v marsičem nadomestijo letalonosilke.«

Takšni argumenti pri mornarici povzročajo hudo kri. »Seveda,« pravi kapitan Ewan Aurand, ki je bil štiri leta Eisenhowerjev mornariški svetovalec, »lahko taktične letalske sile s pomočjo preskrbovanja z gorivom v zraku posežejo v boje tudi v čezmorskih deželah. Kje pa bodo njihova letala pristajala? V največjem delu Afrike, Azije in Latinske Amerike nimamo primernih oporišč.«

Cez noč so esesovski čuvarji poleti leta 1944 dali preurediti koncentracijsko taborišče Theresienstadt na Češkem v filmski raj. Ogorčenje, ki ga je povzročilo morjenje Židov, je zajelo ves svet. Joseph Göbbels je bil prisiljen ukazati, naj izdelajo film o življenju Židov v koncentracijskem taborišču.

Film, ki ga seveda niso nikoli predvajali in katerega original so našli šele zdaj, naj bi imel naslov: »Führer je podaril Židom mesto.« Nacisti so si tedaj predstavljali židovski raj, ki pa naj bi v resnici bil samo na filmskem traku.

Komandant taborišča obersturmbahnführer Karl Rahm in hauptsturmführer von Ott sta dala postaviti bolnišnico, sanatorij za pljučne bolezni, otroški vrtec in igrišča. Inscenirali so gledališke predstave in koncerte, predavanja znanih filozofov. Esesovci so se morali prijazno smehljati, židovski policisti v getu so brezdelno postopali okoli. Theresienstadt je postal Potemkinova vas.

Pozabili niso niti na prodajalne in obrtne delavnice. Da pa Židje v teh prodajalnah niso mogli ničesar kupiti, je pač bil samo majhen spodrsrljav v snemalni knjigi.

Posebno poudarjeno v filmu je »dejstvo«, da so Židje taborišče Theresienstadt upravljali sami. Delno je to res. Samo k dolžnostim tega samoupravljanja so šteli tudi sestavljanje transportov v taborišče smrti Auschwitz. Tega v filmu niso pokazali.

Produkcijški stroški niso bili problem. Odmore med snemanjem so izkoristili za razdeljevanje posebnih obrokov hrane za »igralce« in »statiste«. In honorarij transport v taborišče smrti.

Sovjetski »tupoljev« v spremstvu ameriških »phantomov« nad letalonosilko. Prijateljsko srečanje, saj je nekdo celo pomahal z robcem.

BANANA NA BILJARDNI MIZI

Ljudje tam so proti nam. In četudi bi taktičnemu letalstvu uspelo dobiti primerna oporišča, kako bi sploh lahko od tam operiralo? Letalski bombnik porabi na dan približno 12 ton goriva in bomb. Trajajo bi tedne, preden bi lahko s transportnimi letali pripeljali toliko potrebnega materiala.

Tako se že leta pripravljajo piloti letalstva in mornarice. Kar pa je zaostrilo te spore, je McNamarov zahteva: ali eno ali drugo, nikakor pa ne oboje. Zaradi visokih stroškov za moderna orožja je po mnenju McNamare zločin vsaka duplikacija takih sil.

»Kar izračunajmo,« pravi letalstvo. »Letalonosilka stane 300 milijonov. Križarke, rušilci in preskrbovalne ladje okoli 500 milijonov. To je že skoraj milijarda. Pa letal še računaj nismo.«

»Nabavni stroški letalonosilk so res visoki; kadar pa jih plačamo, so letalonosilke za vedno naše,« pravi mornarica. »Letalstvo je dalo 300 milijonov dolarjev za svoja oporišča v Maroku, drugi dan pa so jih Maročani postavili na cesto. Za naših 300 milijonov pa imamo izredno mobilno, samostojno oporišče, ki ni odvisno od nikakršnih političnih pogojev in ki ga lahko uporabljamo 20 do 30 let.«

»Seveda smo res morali z enega ali dveh naših oporišč,« odvrca letalstvo. »Potopili nam pa še niso nobenega.«

Letalonosilke nam lahko potopijo, to je res,« pravi admiral Anderson. »Bistvo vsega pa je, če so izpolnile svojo nalogo, preden jih izgubimo. Vsaka letalonosilka, ki bi uspela startati svoja, z atomskimi bombami opremljena letala, bi v atomski vojni izpolnila nalogo. Čeprav bi potopili deset od naših petnajstih letalonosilk, preden bi jim uspelo poslati letala v zrak, potem bi lahko letala s preostalih petih

lahko še vedno uničila katerokoli deželo na svetu.«

»Vendar,« je pristavil admiral Anderson, »bi sovražniku ne bilo lahko odkriti in potopiti deset ali pa tudi samo eno letalonosilko.« Klasični argument mornarice k tej točki: Najti letalonosilko, ki se zavije v radarski in radijski molk, je prav tako težko, kot najti iglo v seneni kopici.

Dva letalska polkovnika v Pentagonu sta se samo nasmešila, ko sta slišala dobro znano trditve mornarice. »Najbrž je stvar približno taka, kot če bi iskali iglo na biljardni mizi,« je rekel prvi. »Se bolje banano na biljardni mizi,« je pristavil drugi.

Neki admiral, ki je komaj skrival jezo, je odvrnil: »Ljudje iz letalstva se ne motijo, ko pravijo, da vidijo v mirnem času med poletom nad oceanom na svojih radarskih zaslonih letalonosilko kot radarski odsev. Vsak, ki bi letel v vojnem času, bi tudi videl radarske odseve, se celo množico. Nekatere bi povzročili rušilci z radarskimi reflektorji, ki dajo videti navadno ladjo kot letalonosilko, nekateri sploh ne bi bili ladje, temveč samo elektronski triki. In če bi se kako letalo približalo, da bi ugotovilo, kaj radarski odsev pravzaprav pomeni, bi ga — bum, že ujeli naši lovci ali zadele naše rakete.«

Rezervni admiral Arleigh Burke, ki je bil pod predsednikom Eisenhowerjem šest let šef mornariške štaba, se nada upanja za rešitev mornarice v washingtonskem Capitolu: »Skrbi me prihodnost mornarice. Vendar sem prepričan, da se bo Kongres zavzel zanjo. Po ustavi je Kongres tisti, ki brani narod. Ameriška mornarica pa ni tu zato, da brani gospoda McNamara. Njena naloga je ščititi ameriško ljudstvo.«

(»SPIEGEL«)

ODMEVI

KOMEDIJANTI NA ODRSKI LUČI IN NA DNEVNI SVETLOBI

V primeru, da bo še kaj govora o d'Albertovi operi »Tiefende«, jo prosim, imenujte s pravilnim slovenskim nazivom »Nizava«, ne pa »V dolini«.

VIDA RUDOLF, LJUBLJANA

Zelo rada prebiram zgodbe in anekdote iz naše polpreteklosti. Kulturniki se jih še kar radi lotijo, drugi pa molčijo. Zakaj se ne bi lotili kdo obdelave naše predvojne športne generacije. Mislim, da bi ljudje brali z enakim zanimanjem kot zdaj »Komediante«.

M. KOS, RADOVLJICA

KACE NISO ZAUSTAVILE BANDEIRANTOV

Avtorjev prijatelj neke razlaga: »A so tudi kače, ki dosežejo dolžino do dvajset metrov.« Ze mogoče, da tako razlaga, verjeti pa mu nikar. Zgodbe o dvajset metrov dolgih kačah so res le pravljice, kar vam bo zatrdil vsak resen naravoslovec. Največjo dolžino v gomazemem svetu doseže malajski mrežasti piton, vendar je tudi pri tem deset metrov že rekord rekordov. Južnoameriška anakonda — saj to je gotovo kača, ki jo je imel v mislih piščev prijatelj — je največji plazilec novega sveta, pa doseže rekordno velikost le nekaj malega čez sedem metrov.

J. KOLMAN, LJUBLJANA

SAJONARA, TOKIO - BUENAS DIAS, CIUDAD MEXICO!

Zdi se mi, da se vsa diskusija okoli uspehov in neuspehov naših olimpijcev vrti v čisto napačno smer. Zakaj smo poslali tega in zakaj onega? Se doma pomeni tekmovanje močan psihičen prihodek na posameznika, biti na startu privedite, kot je olimpiada, je pa še toliko huje. In naposled, mar niste ob otvoritvi na veliko razglašali olimpijskega gesla: »Ni važno zmagati, važno je le sodelovati!«

JULIJAN PORENTA, LJUBLJANA

IZ ZNANOSTI IN TEHNIKE

Spodnja slika, ki kaže novo, najtanjšo bakreno žico, izdelano po običajnem postopku, se je te dni pojavila tudi v »Delu«, vendar z drugačnim podatkom, da je debela trinajst desetisočnik milimetra ali dobro tisočinsko milimetra. Vi pišete, da je debela stotinko milimetra, se pravi desetkrat več kot pri »Delu«. Ker se poklicno ukvarjam s podobnimi zadevami, rajše verjamem vam...

ING. P. RUS, MARIBOR

ŠTUDIJ MEDICINE - PRIVILEGIJ OTROK »DENARNIH STARŠEV«?

V sestavku Janeza Kajzerja pod gornjim naslovom ste opozorili tudi na položaj zdravnikov-stažistov. V podobnem položaju se je znašel tudi neki diplomirani pravnik, ki je tožil sodišče, kjer je delal kot pravnik za plačilo za delo in za priznanje delovnega razmerja. Vrhovno sodišče Slovenije je njegovo upravno tožbo zavrnilo, ker je ugotovilo, da je pravosodni organ kot delodajalec dana »zakonita districijska pravica« (!!!), da pri srejanju na pripravniško delo odločijo, koga sprejmejo na delo in ga plačajo in koga sprejmejo na delo in ga ne plačajo, sicer pa da pripravniškovo delo sploh ni delo.

Kdor je kdajkoli bil zdravniški ali sodni pripravnik ve, da tem pripravnikom dajo v delo najbolj težavne in zoprne primere. Če za nič drugega, si za obravnavanje teh primerov zaslužijo za cigarete.

BORUT IFOGLIČ, Maribor, Praprotnikova 7

STREŠNIKI IN ŽVEPLENA KISLINA

Od našega bralca, tovariša Avgusta Kocjana iz naselja Čret v Celju, točneje: iz Tovorne ulice 3, smo prejeli pismo, v katerem nakazuje svoje težave v zvezi z izpušnimi plini »Cinkarnes« v Celju, ki da jih je ostražje polno.

Tožil je »Cinkarno« in zahteva od nje odškodnino, ker so mu plini razjedali opoko na strehi njegove skoraj trideset let stare hiše in jo je moral v celoti zamenjati.

Takole nam piše:

»V Celju blizu »Cinkarne« imam hišo. Pokrita je z dvojno zarezanimi strešniki celjske opekarne. Pred kakimi desetimi leti je začela opeka razpadati, pri čemer je nastal droben oprh. Večina strešnikov je na koncu pri spoju z drugimi strešniki popolnoma oprhnela. Na zalogi sem sicer imel nekaj takih strešnikov, vendar mi jih je zmanjkalo, ker takih več ne delajo. Podobno se dogaja v vsej okolici »Cinkarne« in prebivalstvo je prepričano, da je to zaradi plinov »Cinkarne«. Plini padajo povsod in tako zaidejo tudi med najhne špranje, kjer so strešniki spojeni z drugimi. Plini razje-

dajo strešnike, nastaja oprh, dokler strešnik ni več uporaben. Tako je tudi s pločevino.

Da bi se o tem tudi prepričal, sem dal Zavodu za raziskavo materiala in konstrukcij v Ljubljani nekaj opek v analizo, kjer so ugotovili, da je v strešnikih 0,71 odstotka žveplene kisline, v pločevini pa celo 1,71 odstotka. Ker sulfati uhajajo le iz »Cinkarne«, sem zaprosil podjetje, da bi mi stroške za popravilo strehe povrnilo, ker sem kot upokojenec v neprijetnem finančnem položaju. Zadevo sta si ogledala tudi tov. Stadler in inž. Resman iz »Cinkarne«. Na mojo prošnjo sem dobil od podjetja odgovor, da je opeka že stara in da je prišlo do okvar zaradi slabe kakovosti za strešnike uporabljene gline, kar je posebno razvidno v nehomogenosti strešnikov... Ta njihova izjava pa je neresnična, ker strešniki niso nikjer drugje poškodovani, razen tam, kjer obstajajo sulfati in je na notranji strani videti snov, podobno tujni na drevu v zimskem času... Prosim vas, da mi pomagate nekako rešiti to zadevo, ki je zame silno pereča...»

Kako je s to rečjo, smo povprašali vse prizadete in povedali so nam naslednje:

Tov. Stadler, sekretar »Cinkarne«:

»Opeka tovariša Avgusta Kocjana, ki jo ima položeno na strehi, je stara sedemindvajset let ali morda še kako leto več. Tisto, kar on trdi, ne bo držalo, vsaj o tem sem prepričan.

Ukrepali smo, se pozanimali in poiskali ekspertize Zavoda za raziskavo materiala v Ljubljani in dobili odgovor, ki je za tov. Kocjana negativen... Pri vsej zadevi pa je nekaj zelo zanimivo! Kocjan namreč trdi, da je povsod v okolici enak problem. Vendar to ni res. Njegov bližji sosed in tudi še nekateri v okolici tega problema s streho oziroma strešniki nimajo, dasiravno je morda njihova opeka prav toliko stara kot Kocjanova! Kaj to torej pomeni? Gotovo, da gre za kakovost opeke!

Razen tega moram reči, da iz »Cinkarne« zadnja leta uhaja v zrak precej manj plinov, ki bi škodovali. Zgoditi se kak dan, da jih je kaj več, to pa je tudi odvisno od zadostnih količin električne energije, ki jo imamo dnevno na voljo za proizvodnjo.

Dobili smo tudi tujo literaturo, ki obravnava problem upitna žveplene kisline na opeko. Vse, kar nam je o tej še dokaj neraziskani zadevi prišlo

v roke, je znanstveno delo Imre Bitzoka, izšlo v Budimpešti leta 1961. V njej avtor piše, da žveplena kislina nikakor ne more vplivati na strešnike, če je opeka ustrezna.

To lahko povem, sicer je pa vse razvidno iz spisa...»

Inž. Resman, »Cinkarna«:

»Posem isto menim tudi jaz.«

Tov. Vida Tanko, predsednica senata Občinskega sodišča v Celju, ki obravnava ta primer pred sodiščem:

»Predvsem moram povedati, da ne bi hotela dati nobenih izjav. Predmet je zdaj spet v trimesečnem mirovanju.

Sicer je pa zadeva mnogo širša, kot bi človek sodil na prvi pogled. Gre za kompleksen problem tako rekoč vseh industrijskih središč. Mesto, življenje v njem ima pač svoje dobre in slabe strani. Slaba, v tem primeru je prav gotovo prisotnost različnih plinov in dima v zraku.

Zadeva, ki jo je začel tovariš Kocjan, je, po mojem mnenju, le malce preveč zanj. Kot upokojenca, kajti pri tseh teh rečeh — preden bi človek lahko kakor koli razsodil — so potrebne vseumogocne analize, ki pa jim tovariš Kocjan ne bi bil kos. Finančno namreč.

Zato sem za sedaj predlagala, naj vsa reč sproži na terenu, na zborih volivcev, kjer naj ljudje postavijo ta problem, če je še tako pereč, in ga skušajo premakniti z mrtve točke. Oziroma vsaj zainteresirati foruma, da bi začeli dejansko s temeljitimi analizami tega problema, ki je, kot sem

že rekla, splošni problem industrijskih središč in mest.«

Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij, Ljubljana:

»Naše stališče v zahtevku tovariša Kocjana je odklonjeno, kar je razvidno iz gradiva v sodnem spisu.«

Zadeva tovariša Kocjana je vse prej kot preprosta, kar kaže tudi dejstvo, da se vleče na sodišču že dve leti in je bila tudi obravnava minulih ponedeljk pred Občinskim sodiščem v Celju, peta po vrsti, preložena.

Tovariš Kocjan je morda dejansko začel razbičati trd oreh. Morebiti celo pretrd zanj. Je pa problem vsekakor pereč in potreben rešitve. Potreben predvsem zato, ker je kompleksen in sodi na področje naših splošnih prizadevanj za odpravljanje škodljivih plinov v industrijskih središčih in mestih, podobno kot gre za odpravljanje različnih odpadkov, ki jih tovarne spuščajo v naše reke in prihaja tako do ogromnih škod.

Pot, ki jo je predsednica senata, sodnica Tankova, nakazala tovarišu Kocjanu, se zdi res sprejemljiva. Če bo moč kaj doseči, bo to prav gotovo na zborih volivcev, na tribunah javnega mnenja. Kakšno bi, da bi se tako občinska skupščina, kakor tudi podjetja močneje zavzela za ta problem, najsi je jabolko še tako kislo. Posebno še, če gre za interes volivcev.

IZTOK AUSEC

Gospodinske pomočnice - poklic, ki izumira

ČAKALNICA ZA DEKLETA S PODEŽELJA

cah.« V zadregi umolkne. Denar, ki ga zasluži, uporabi za nakup obleke. Na koncu zapo- šlo še svojo veliko željo: »Rada bi hodila v solo, da bi končala osemletko.« Morda je želja celo prevelika, saj delovni dan gospodinske pomočnice ni nikoli končan, šola, tudi večerna, pa vzame toliko ur časa! Ali bo nate- tela na razumevanje?

Na srečo je že prvi oglas obveljal. Tretji dan po prihodu je bila v službi.

Kako porabi denar? »Ves denar gre za obleke,« pove.

Ko se ob četrtkih in nedeljah dobi s svojimi kolegicami, si povedo, kako žive, koliko zaslužijo, kaj delajo. Jo je kdaj zamikalo kam drugam?

»Jaz sem čisto zadovoljna tu, kjer sem zdaj. Neka pomočnica, ki je šla v Nemčijo, me je nagovarjala, naj bi šla z njo. Pa imam drugačne načrte.«

Kakšni pa so ti načrti? »Do Novega leta bom še delala tu.«

Pa potem?

»Potem pa ne vem.«

»Ampak če je datum tako trdno določeno, potem...«

»Potem se pa poročim,« se zasmeje. »In se preselim v Pulo.« V svojo Istro.

Cetrtek je. Kam bo šla danes zvečer? »V kino. Rada gledam filme, prav vseeno mi je, kakšen film igra.«

x x x

Obiskal sem družino, ki je objavila v časopisu oglas »službo dobi... k trem otrokom, plača petnajst tisoč dinarjev... lahko tudi brez prakse...«

Oba sta v službi, zato gospodinsko pomočnico nujno potrebuje. Posebne sreče pa z njimi nimata. Nobena ne ostane dolgo, čeprav so pogoji normalni.

»Prva je ostala štiri mesece, potem je odšla v Nemčijo. Druga je šla delat v tovarno. Tretja je samo izmenjala družino. Sedaj čakamo četrto.«

Saj pridejo povpraševati. Starejše, preizkušene vprašajo najprej: »Koliko otrok imate? Imate pralni stroj? Koliko bo plače?«

Poznam družino, ki je menjala v desetih letih več kot dvajset gospodinskih pomočnic. Ampak treba je priznati, da je gospodinja zahtevna in da ima vedno v vsem prav.

Poznam gospodinjico, ki je v družbi povedala: »Spet sem izgubila punco. Pa sem kar vesela, da je šla. Zdi se mi, da je bila noseča. Morala bi ji plačevati porodniški dopust. Punca se najbrž niti ne zaveda svojih pravic.« Ta gospodinja je sicer prepričana, da so njeni nazori napredni, socialistični.

Poznam družino, ki bi želela imeti gospodinsko pomočnico. Pa živi v utesjenih stanovanjskih razmerah. Se za vse člane družine ni dovolj prostora.

Gospodinska pomočnica je poklic, ki izumira. Vendar hudo potreben poklic. Saj marsikje gospodinska pomočnica uspešno nadomešča mater otrokom, skrbi za vzgojo otrok, pomaga otrokom pri učenju. Poklic gospodinske pomočnice je privilegij mladih deklet s podeželja. Pomeni jim čakalnico za vstop v življenje. To življenje se začneja največkrat s poroko, včasih s tovarno. Čedalje manj je tistih deklet, ki bi odhajale služiti zato, da bi se kaj naučile. Odhajajo kar same, z optimizmom in pogumom. Po nekaj letih izkušnje, potem, ko vidijo, kakšno je mesto od blizu, si vse bolj želijo uresničiti svojih naravnih želja, ustanoviti svojo družino, skrbeti za svoje otroke.

JANEZ KAJZER

Jožica, Marija, Jožefa... Danes žive v istem velikem bloku... Jutri? Vsaka izmed njih ima svoj svet, svoje želje...

OGLEDALO

Septembra 1942 se je pred uradno rezidenco britanskih premierov slikal osemletni deček, ki je sanjal, da bi tudi on nekoga dne postal ministrski predsednik. Po štiridesetih letih se mu je ta želja uresničila.

(Delo, 30. oktobra — podpis pod sliko v članku »Pot Harolda Wilsona do vrh«).

Po sklepnem računu imamo samo dve možnosti: ali je Harold Wilson star 30 let ali pa pišemo leto 1982.

Vaterpolisti so si sicer nadeli okrog vratu bronasto medaljo, vendar tudi z njimi ne moremo biti povsem zadovoljni, ker jim je zadnji hip ušla iz rok zlata medalja.

(Tovariš, 6. novembra — Po čem je (bilo) zlato?)

Ze tako ni bilo kaj prida bere, pa si še sami degradiramo srebrno kolajno vaterpolistov na bronasto.

Začela se je razprava zoper lhotapce avtomobilov — Glavni kolovodja nekdanji kolesarski prvak, pobegnil v tujino.

(Delo, 5. novembra — naslov in podnaslov na 8. strani)

Kolovodja Slavko Barbarič jo je lahko hitreje pobrisal, ker je bil večletni jugoslovanski prvak v motociklizmu in ne v kolesarstvu.

Pred kratkim je v New Yorku umrl znani skladatelj znanih in slavnih popevk Cole Porter.

(Nedeljski dnevnik, 8. novembra — podpis pri sliki na zadnji strani)

Ne umre vsak, kdor sklene življenjsko pot z Združenih držav Amerike, v New Yorku. Cole Porter je na primer umrl 4000 kilometrov od New Yorka, v Santa Monici pri Los Angelesu.

It's for you to put your clothes in. — Just enough to keep us until the credit arrives. — I told the manager that, but he said the credit hadn't arrived. — Yes, he was very helpful. — Well, I think it will be all right if Dr. Young writes a note to the bank.

(TT, 3. novembra — 46. nadaljevanje angleškega tečaja)

Polkrepko tiskanih »angleških besed iz prejšnjega nadaljevanja se raje ne naučite.

JOŽEFA

Včasih je bila gospodinska pomočnica privilegij »boljših« družin. V mestu so ji rekli služkinja, na deželi pa deklica. Takšna gospodinska pomočnica je ostala v svojem poklicu, dokler je mogla delati. Časi so se spremenili, gospodinske pomočnice, ki bi vse svoje življenje živele v družini ali ob njej, so redkost. Čedalje bolj je to poklic mladih deklet, tistih iz bolj odročnih krajev, prehodov poklic. Obenem pa je to poklic, ki je zelo iskan. Mnoge matere so danes zaposlene, nekdo mora varovati otroke, skuhati kosilo. Večina družin z nekoliko boljimi dohodki zmoro dodatni izdatek, tiste družine pa, ki tega ne zmorejo, oddajajo sobe delavkam. Za sobo pa se morajo oddolžiti s pomočjo pri gospodinskih delih. Rubrika »Službo dobi« je v dnevnikih vedno prenapolnjena s ponudbami za zaposlitev gospodinskih pomočnic. Kako živi vsa ta armada mladih deklet v mestu? Tiho in skromno, saj je skoraj ne opazimo. Le ob četrtkih popoldne — to je njihov prosti dan — jih je videti na ulicah, v kinu... Ta dan se polepšajo, kolikor najbolj morejo. Pustimo besedo njim.

bo čez pol leta polnoletna. Doma je iz Korovcev v Prekmurju. Kaj jo je privedlo v poklic gospodinske pomočnice? »Sedem nas je v družini,« je rekla. »Vsi ne moremo biti doma. Dosti sem delala po njihih. Ne bi hotela vse življenje delati na zemlji.« Razložila mi, kje je njena rojstna vas, in še pove: »Iz naše vasi nas je v Ljubljani kar veliko. Srečamo se in se pogovorimo.«

Govori počasi in trdno. V urah, ko je sama z otroki, mora o vsem veliko razmišljati. Popisuje mi svojo pot. Začela jo je prav v Ljubljani. Sedem mesecev je bila pri delavski družini z dvema otrokoma. Plačali so ji štiri tisočake, socialno pa je niso zavarovali. Ko se je zavedala svojih pravic, je odšla v domačo pokrajino, v Križevce. Osem mesecev je živela pri zdravniški družini. Tu so jo prvič socialno zavarovali, prejemi so se ji povečali na šest tisočakov. Vendar jo je vlečlo spet v Ljubljano. Zdalja dela pri inženirski družini, na dva otroka pazi in dobiva po dvanajst tisoč dinarjev na mesec. »Kar zadovoljna sem,« pravi. »Spim v svoji sobi, v četrtek in v nedeljo popoldne imam prosto.« Kako pa je prišla sem, na oglas? »Ne,« pravi, »gospod so iz iste vasi, pa so prišli pome.«

Kar preveč sem radoveden. Zelim zvedeti, kako izkorišča svoj prosti čas. »Včasih grem k sorodnikom,« pravi. »Pa v kino, učim mi je všeč sprehati se po mestnih ulicah.«

JOŽICA

je Istrijanka. In vedno nasmejana. Iz Dobri- lov pri Pazinu je doma. Pri hiši je sedem otrok. Dela pri uslužbenki družini. So šli tudi njo iskat v Dobrile? »Ne, kje pa,« se zasmeje. »Ušla sem od doma. Bila sem polnoletna, pa sem šla. Sploh niso vedeli, kam sem šla. Potem pa sem pisala pismo in sporočila, kje sem.«

Ko je prišla iz svoje Istre v Ljubljano, je začela mrzlično brati oglase v časopisih.

Bi vi stali tako mirno nad 61 metrov globokim prepadom? On tam celo dela. Pravi, da ni to nič posebnega.

NEKOZMONAUTSKI IZLET POD LJUBLJANSKO NEBO

Tudi peš — zlasti s plezanjem — se visoko pride.
— Glej dimnik! — je vzkliknil Sveto s spoštovanjem.

Upravičeno spoštovanje, Sveto meri 175 centimetrov, dimnik pa (za zdaj) 6100 centimetrov.

— Ne ostane tako nizek, so mi povedali, visok bo kar 105 metrov.

Stali smo na gradbišču ljubljanske toplane v Mostah in od gledanja v nebo so nas boleli vratovi. Visoko pod oblaki je bil vrh bodočega dimnika toplane, ki zdaj meri vsega 61 metrov.

V ilustracijo: Nebotičnik je že zdaj nižji, ko pa bo dimnik dograjen, bo najvišja vrazgledna točka v Ljubljani.

— Greva gor, je dejal Sveto, ki si je hotel privoščiti ta razgled in začel šariti po svoji torbi s fotoaparati.

Da stvar nekoliko zavlečem, sem začel šteti v dimnik vzdane železne stopničke:

Pri tridesetem klinu je Sveto začel dihati bolj globoko. Slišal sem ga le zato, ker sam nisem več dihal. Petnajst metrov je za reševanje časti dovolj. Odstopil sem.

Ce bi moral pisati take reportaže vsak dan, bi se posvetil drugemu, manj razburljivemu poklicu.

S tal sem občudoval Svetov vizet v nebos naprej.

Nekako pri petdesetem klinu se je zadnji spamske ustavil.

— Slabo mi je, je dejal, ne grem naprej.

Potem sta se kar na lestvi prešla. Sveto se je zgnetel mimo njega in pogumno plezal naprej, fant v škornjih pa je prišel dol.

Zdaj moj odstop ni bil več tako sramoten.

— Vsak ne prenese višine, sem mu dejal, on pa se je medlo pohvalil!

— To je bilo slučajno... Ze velikokrat sem bil gori.

Ko sem kadil še drugo cigareto, mi je Sveto pomahal z vrha.

Plezalec na lestvi se je ustavil. Postalo mu je slabo in moral se je vrniti navzdol.

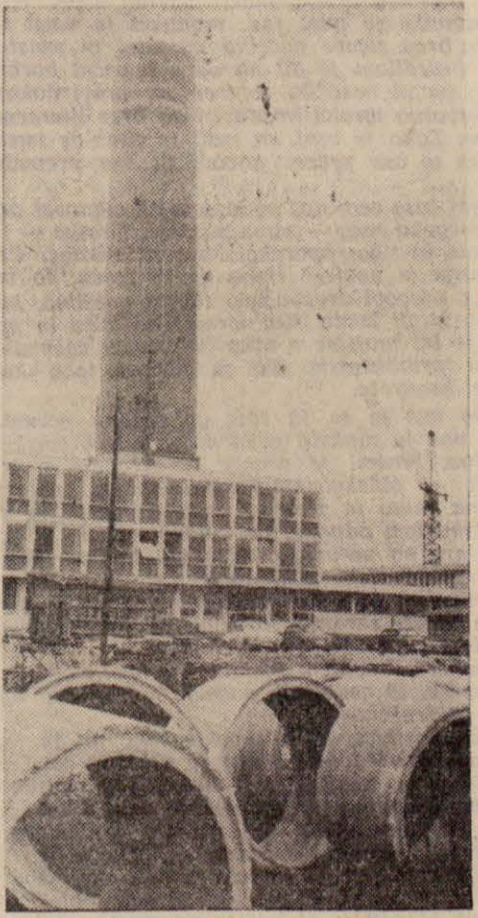
— Ena, dve, tri, štiri...
Ko sem našel do osemdeset, sem nehaj. Od gledanja navzgor se mi je vrtilo v glavi.

— Nam se pa od gledanja navzdol nič ne vrti, so povedali fantje, ki pomagajo pri gradnji sicer s tal, pa gredo kljub temu velikokrat tudi gor.

Sveto je odvrnil ogorek cigarete, ki jo je pokadil, čeprav uradno ne kadi več, globoko vdihnil in stopil na prvi klin navpične lestve.

Pred njim je bilo na lestvi že pet fantov, ki so šli navzgor kot gamsi.
Zdaj je slo za čast. Stopil sem na prvi klin in si mislil, da je le boljše sedeti na dolgočasnih sejah.

Pri desetem klinu sem pogledal navzdol. Nič posebnega — kakšnih pet metrov visoko sem že. Le tako naprej...

Takšen pa je dimnik od daleč. Nič posebnega, kaj? Poskusite iti nanj tudi vi.

Sedel sem na opeko posebne oblike z napisom »Opekarna Ljubčana, iz kakršnih grad je tako visoke dimnike, in se pogovarjal z Mirkom Pavlovičem, tehnikom iz zagrebškega podjetja »Brača Kavurića, ki je specializirano za take gradnje.

— Naše podjetje gradi dimnike po vsej Jugoslaviji, na številnih gradbiščih po Evropi (predvsem v Nemčiji), veliko pa smo gradili tudi v afriških državah.

Na vrhu ljubljanskega dimnika dela pet zidarovskih mojstrov-specialistov za take gradnje in trije pomožni delavci, ki pa imajo tudi številne izkušnje pri takem vrviškem delu. Na dimniku so ves dan: od sedmih zjutraj, ko splezajo gor, do petih popoldne, ko spet pridejo na zemljo. Pod oblake jim pošljemo celo malico in kosilo. Z delom je treba hiteti, saj lahko delajo le v lepem vremenu. Če je dež ali če močno piha — veter, ki piha od poskusnih hribov sem, je nevaren in neprijeten — delavci ne gredo na dimnik.

Vsi fantje, ki delajo na najvišji ravni (Tako so povedali Svetu, ko je bil pri njih), so izučeni v posebni šoli za gradnje dimnikov in industrijskih pečih v Zenici.

— Koliko pa zaslužijo?

— Po sto tisoč na mesec. Jih tudi zaslužijo.

Na vrhu dimnika zaščitna vzklake in vidiva Sveta, ki se vrača navzdol. Cez deset minut je ves zadigan na tleh.

Pomohi mi spisek fantov, ki delajo na vrhu, in mi pravi:

— Napiši njihova imena. Zaslužijo, da jih objavimo.

Verjamem. Torej: Drago Pepič, Jakob Alar, Ivan Sobko, Josip Vuradin, Mirko Velimirovič, Mirko Zec, Novak Žitkovič, Ibro Hadžić.

— Ali naj napišem še tvoje ime? — ga uprašam.

Tako črno me pogleda, da koj umolknem. Potem greva.

Po poti se Sveto omehča in mi pripoveduje:
— Ej, moj Jurič, ni šala takole 60 metrov visoko, na zidarškem odru. Ze ko plezaš gor, te stiska. Oni pa so tam ko doma. Smejejo se, spočastilijo so me z mlekom, za šalo se sprehajajo po robu...

Potem malo pomolči in se ozre. Od daleč vidiva dimnik in črne pike na njem.
— Ti dečki so ljubljanski kozmonavti, pravi.

TEKST: EVGEN JURIC
FOTO: SVETOZAR BUSIČ

LJUBEZEN NA PRVI SLUH

LJUBEZEN NA VALU 327,1

Bilo je pismo kot mnogo drugih. Kompliment, za razliko z Danske in pravzaprav kar brez naslova. Spravila ga je v žep in pozabila nanj.

— Niste odgovorili?
— Sele čez kakšen mesec dni. Kolegi so mi prigovarjali, da se spodobim. Zahvalila sem se in nič drugega.

Potem je prispelo nekaj velikih bonbonier.

Tako se je začelo.

Majda Subic-Somerssen, najbolj ljubljena in znana radijska in televizijska napovedovalka, je pred nekaj dnevi odpotovala v Köbenhaven k svojemu, pravkar poročenemu možu.

Začelo pa se je že mnogo prej.

Bendit Somerssen, magister farmacije iz Köbenhavena, je bil že nekajkrat v Jugoslaviji. Vseč mu je bila naša dežela in še posebej je vzljudil našo folklorno glasbo. Na valu 327,1 je vsak četrtek poslušal večer slovenske narodne glasbe. Neki četrtek večer pred petimi leti pa ni poslušal samo poskočnih viž, bolj ga je prevzel prijeten ženski glas napovedovalke. Se tisti večer je prijetemu ženskemu glasu na naslov RTV Ljubljana poslal pismo.

Pet let so potovala pisma tja in nazaj. Pa ne samo pisma. Nekaj mesecev kasneje jo je prišel Bendit izmenada obiskat, toda Majda je bila tedaj na dopustu na Lopudu. Toda Bendit ni odnehal. Odšel je na Lopud

in bolj z ušesi kot z očmi našel Majdo.

Pred poldrugim mesecem sta se poročila.

— Menda imate najdaljšo delovno dobo kot radijska napovedovalka pri nas? — smo ob poslovnem intervjuju za bralce TT povprašali Majdo.

— Pri RTV Ljubljana sem bila neprekinjeno petnajst let radijska napovedovalka, pri televiziji pa že v rosnih začetkih na Gospodarskem razstavišču.

— Kako in zakaj ste se odločili za poklic napovedovalke?

— Vse skupaj se je začelo v slaščičarni Tivoli. Neko popoldne, ko sem sedela v družbi, me je slišal Miró Krangel in me povabil na avdicijo. Ko sem prvič zaslišala svoj glas, posnet na magnetofonu, ga nisem spoznala.

— Prva vaša oddaja?

— Napovedovala oziroma brala sem vezni tekst enourne oddaje opernih arij. To je bilo v starem studiu še na Cankarjevi cesti. Potem sem obiskovala šestmesečni tečaj in odlej sem postala zagrznen radijec.

— Katere lastnosti mora imeti radijski napovedovalec?

— Predvsem mikrofonski glas, ki ima toplino, saj je vsakdanji gost v hiši in, če ni prijazen, ga ljudje ne marajo.

— Se spominjate kakšnega mučnega dogodka iz kabine napovedovalcev?

— Mučnih trenutkov je pri napovedovalcih veliko in treba se je znati.

Spominjam se, da sem nekoč brala daljši tekst, pa je v sredini manjkala ena stran. Morala sem tedaj tekst povežati, kot sem vedela in znala.

— Odpotovala bom k mošu v Köbenhaven. Potem bom pa še videla.
— Za vedno?
— Tega vam za sedaj še ne bi mogla povedati.
Majda, srečno!
TOP

MILIJONI V NAHRBTNIKU

31. OKTOBRA
JE BIL
SVETOVNI
DAN
VARČEVANJA

— Na svetu sta dve vrsti ljudi: nekateri štedijo in imajo denar, drugi pa si vedno izposojajo, je dejal Tone Ogrin.

Sedeli smo v Mestni hranilnici ljubljanske in Tone je obujal spomine, tiste spomine, ki jih ima najraje: bančniške, spomine v zvezi z denarjem, z varčevanjem...

Bilo je 31. oktobra, ko po vsem svetu praznujejo dan varčevanja. Celo datum ustreza prazniku: zadnjega v mesecu varčujejo vsi, tudi tisti, ki drugače nočejo.

Dokler slovek ne spozna Ogrinovega Tonea, ne ve, kaj je to pravi bančni uradnik. Tak, ki cenil in spoštuje denar, ki ga zna prav obrniti (pa ni sikopuh), ki je neomajno pošten, ki mu je red nad vse.

— Varčevanje je, ne samo zadnje dni v mesecu, silno pomembna stvar, — je pravil, — ne praznujejo dneva varčevanja po vsem svetu kar tako, saj ta praznik praznujejo že štirideset let.

— Kaj pomeni varčevanje v vašem življenju?

— Vsaka rezerva ustvari prijeten občutek gotovosti.

Ce bi njegove besede vzel dobesedno, bi mislil, da ima Tone veliko denarja. Urejena obleka, pedantni videz, brezhibno obrbit obraz in sproščeni nastop mu omogočajo veliko gotovosti.

— Pravi, da ste nosili milijone v nahrbtniku. Je to res?

— Res.

— Kako je bilo to? Povejte...

— To je dolga zgodba... Skoraj predolga.

x x x

— Vse življenje sem bil bančni uradnik. Se zdaj, ko sem upokojen, nisem ušel temu: zdaj sem tajnik UO muzeja denarnih zavodov Slovenije.

Veliko denarja sem videl in prešel...

V stari Jugoslaviji sem bil znan po tem, da sem velikokrat omenjal, da bo treba uvesti nov red. Ko se je začela vojna, sem šel v partizane. Imenovali so me za komisarja mestne hranilnice Novo mesto in mi prepustili vso gotovino in njeno vodstvo.

Ko je bilo Novo mesto napadeno, smo vso banko — denar in knjigovodstvo — prenesli v Smihel. To je bilo 9. septembra 1943.

Tam smo imeli banko kar pod nekim kozolcem. Trezor je imela posebna skupina obožanih partizanov, dnevno blagajna pa sem imel pri sebi.

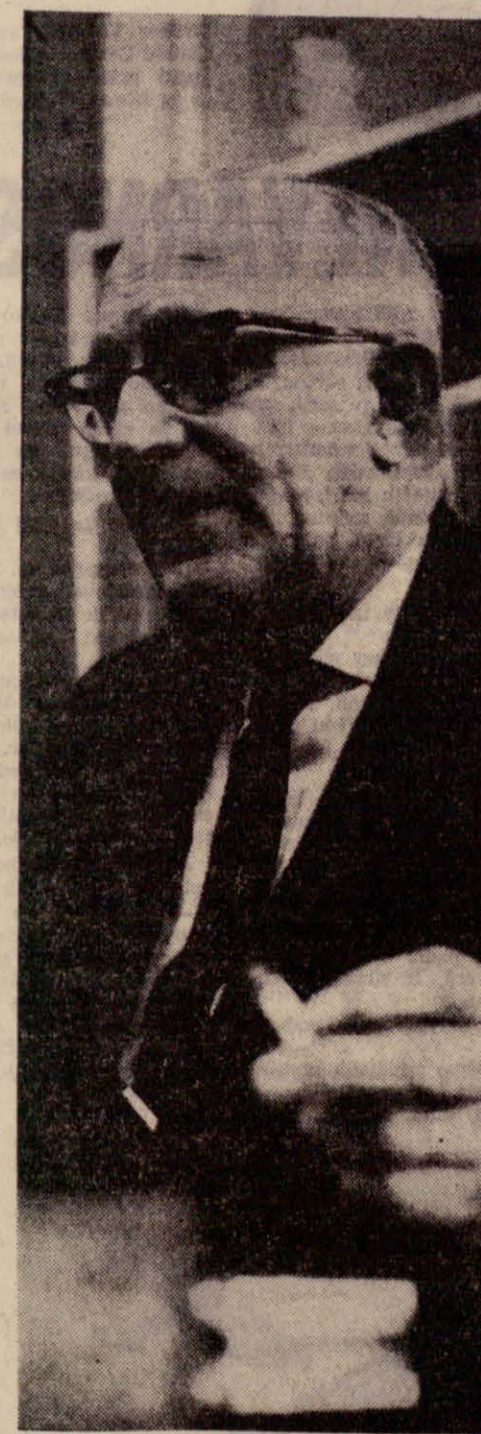
Ob vdoru Nemcev smo pobegnili z vso gotovino, zdi se mi, da je bilo dva milijona lir, v Gorjance. Tam sem bil dodeljen komandi Novo mesto.

Ko je bil 1944 ustanovljen Denarni zavod Slovenije, sem bil dodeljen tja. Junija sem prišel v Srednjo vas in po skrbnih pripravah smo se kmalu preselili v Črnomelj.

Tam smo kljub vojni uredili tako poslovanje, kot se za banko spodobilo.

Ze tam smo začeli s hranilniškim varčevanjem. Idejo za to sem dal jaz, hranilne knjižice — zelo lične so bile — pa so nam izdelali v partizanskih tiskarnah. Prva partizanska hranilna knjižica je bila izdana na ime maršala Tita.

Pa tudi v Črnomlju ni bilo miru. Napadli so ga Nemci. Ves denar in dokumentacijo smo spravili v vreče in nahrbtnike in med zadnjimi smo tudi mi odšli iz Črnomlja.

Prav takrat smo imeli v blagajni zelo veliko denarja, ki smo ga dobili iz Beograda. Vreče, v katerih je bil, so nosili zaupni ljudje. Kljub temu se je na begu — zaradi raztrgane vreče — izgubil zavoj z 10.000 lirami. Ko smo se po končani ofenzivi vrnili v Črnomelj, nam je ta zavoj prinesla neka kmetica. Našla ga je v gozdu.

V življenju sem zelo redko naletel na nepoštene ljudi.

— Kje so pa tisti milijoni v nahrbtniku?

— Jih že ni več, porabili smo jih po vojni, se je smejal.

Potem smo spet govorili o varčevanju in o tem, kako ta praznik praznujejo drugod po svetu.

V pogovoru je Tone omenil tudi to, da prav te dni praznuje 75-letnico najstarejši denarni zavod na Slovenskem — Mestna hranilnica ljubljanska. Torej kar dva jubileja.

— Koliko časa pa že vi varčujete? — smo še vprašali.

— Vse življenje. Zaradi gotovosti in zaradi tega, ker sem tiste vrste.

EVGEN JURIC

PO NAŠI DEŽELI NEKOČ IN DANES

● PULSKI ORIGINALI

Razen starodavne arene, po velikosti druge na svetu, veličastnega pokopališča evropske mornarice in vrste ostankov in zanimivosti iz antične dobe, je Pulj tudi domovanje mnogih ljudi z zanimivimi skulpturami in drugih originalov.

Vladimir Lisčin je že leta 1955 prišel na misel, da bi izdeloval umetniška dela s pomočjo varilnega aparata. Njegove prve umetnine so bile majhne amfore, rimski vodometi z nimfami in šele kasneje se je lotil večjih del. Za razliko od drugih kiparjev, ki začemajo naprej klesati poteze obraza in šele zatem preidejo na telo in noge, gre Vladimir Lisčin po obratnem vrstnem redu. Za njegovo tehniko je končno tudi razumljivo, da z nogami najprej ustvari stojišču kipu oporo, ki ji potem doda telo, roke in glavo. Kipi so volti, teški 7 do 15 kilogramov. Prvič jih je razstavil leta 1959 v Ljubljani v okviru mednarodne razstave varilne tehnike. Dve leti kasneje se je predstavljal tudi zagrebškemu občinstvu. Med drugimi so ga pohvalili Krsto Hegedušić, Ivan Raus, Ivan Generalić in še nekateri vidni hrvaški likovni umetniki.

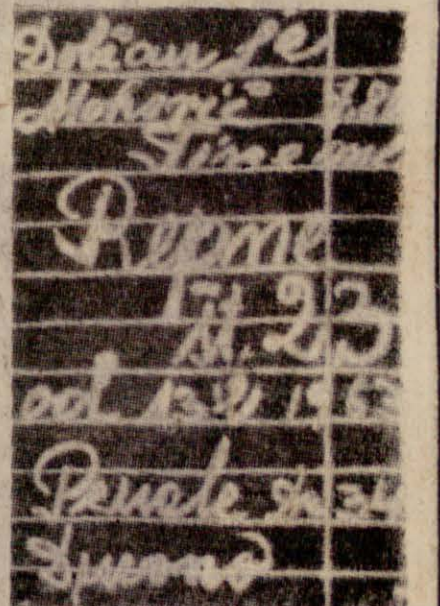
Drugi puljski meščan, Franjo Komet, je znan kot mojster miniaturne Leta 1933 je izdelal jadrnico iz 50.000 vtičalnic. Pozeje je pridružil zbirki ki še mnogo drobnih umetnin. Njegovo zadnje delo je miniaturna stružnica, dolga 20 centimetrov, z orodjem, dolgim 2 in pol do 3 in pol centimetra. Pri vsem tem mala stružnica v delu popolnoma posnema resnične tovarniške izdelke te vrste.

V Pulju živi tudi Mario del Monaco, preprost delavec, ki je dobitnik zaradi svojega slavnega imenjakca že marsikatero neprijetnost. Puljski Mario del Monaco je nekoč nenadoma zbolel. Z rešitvijo avtomobilom so ga pripeljali v splošno bolnišnico. Zdravniki ga je večkrat vprašali, kako se piše. Ko mu je Mario del Monaco vstrajno javljaj svoje resnično ime in priimek, ga je zdravnik poslal na živčni oddelček. Tudi tu mu ni nihče verjel, da je Mario del Monaco. Na pomoč sta morala priti njegova žena in sin. Ob neki drugi priložnosti je prenočil v Zagrebu. Ko je povedal v recepciji hotela svoje ime, je vratar takoj obvestil direktorja. Ta je osebno pritekel in ponudil uglednemu gostu najlepšo sobo z vsem komfortom. Mario del Monaco je imel dovolj dela, preden mu je razlozil, da ni slavni tenor, ampak Puljčan, ki ne bo mogel plačati visoke hotelske cene. Le s težavo je dobil skromnejšo sobo.

● GOSTILNA PRI SKARUČNI

Obiskovalec gostilne Marije Pečnik v Skarucni pri Ljubljani do nemalo presenečen, ko se do ogledal malce okoli. Ze takoj, ko se bo naslonil ob točilno mizo, bo lahko na steni prebral napis, ki ga kaže tudi naša slika: »Moj pes ne je dolgo, zato se ne daje na tip.« Dokaj posrečena pripodoba, ki daje morebiti kakemu nepriznani tujci misli. Ce ta napis torej preberes, pravi gotovo ne boš odšel se gostilne, ne da bi poprje poravnal svoj zapiček.

Da imajo v tej gostilni vsi tudi slabe izkušnje, se kaže tudi v tem, da so za take neljube goste spogruhtale svojevrstno pedagoško metodo. Na črni tabli zapisujejo slehernega, ki je ostal nekaj dolžan. Tako tudi za Tineta iz Repnega 23. Sicer pa boste lahko sami prebrali.

Visconti snema V zaprašenem mestu

MEDVEDA ZALE ZVEZDE...

Italijanski režiser Luchino Visconti pravkar dokončuje snemanje svojega zadnjega filma »Medveda zale zvezde...«. Naslov spominja na italijanskega pesnika Leopardija in njegove »Spomine«. Vsebina filma pa se nekoliko nanaša na Sofokleja in na njegovo »Elektra«. Toda Visconti vedno znova poudarja, da bo njegov film obravnaval sodobne probleme. Režiser želi predvsem »ne samo pripovedovati neke zgodbe, ampak prikazati moralno in duhovno krizo sodobnega človeka. Morala ostane vedno enaka, le mi se spreminjamo«.

Zgodba se začne in konča v dveh dneh. V Volterro, majhno provincionalno mesto, kjer so nekoč živeli Etruščani, sedaj pa je kopljeje alabaster, pridejo člani neke družine. Spominjajo se očeta, ki so ga Nemci ubili v tabo-rišču. Dolga leta je vodil psihi-atrično bolnišnico v Volterri. Zdi se, da si je žena želela njegove smrti ter da sta ga z ljubimcem zdale Nemcem. Po dvajsetih letih se srečajo ob spominski plo-šči hčerka, ki se je medtem po-rodila z Američanom, brat, ki se poredkoma vrača v rojstno hišo, in mati, vsa bolna in stara z nekdanjim ljubimcem. Vsi se spominjajo življenja v zapraše-nem mestu. Sestra in brat pod-življata otroška leta. Sovra-žila sta mater in očeta, zato sta bila preveč navezana drug na drugega. Njuni odnosi so bili včasih celo dvomljivi in sedaj po tolikih letih hoteta to raz-čistiti.

Visconti je takole definiral svoj film: »Klasična tragedija z modernimi junaki. To so Aga-memnon, Klitemnestra, Elektra in Orest, ki pa ni prav nič he-rojski, ampak ciničen in neodlo-čen. Toda vsebina je samo pre-veza, da prikazem nekaj izjem-nih človeških življenj, ob katerih lahko gledalec marsikaj raz-misli.«

Pred šestimi meseci se Viscon-tiju še sanjalo ni, da bo snemal film. Potem se je nekega dne ustavil v Volterri. Zazdelo se mu je, da je zaprašeno mesto, s svo-ji turobnimi palačami kot nalašč za film. Spomnil se je, da ima dogovor s producentom Francom Cristaldijem za film s Claudio Cardinale. Napisal je scenarij, kateremu dolgo ni vedel naslova. Govoril je o njem režis-erju in pisatelju Mariu Soldati-ju, ko sta se peljala z avtomobi-lom iz Novare do Milana. Ta ga

je z zanimanjem poslušal in za-čel recitirati Leopardijeve verz-je. Visconti ga je začuden vprašal, kaj misli s tem. In Soldati ga je začel prepričevati, naj bi dal filmu naslov »Medveda zale zvezde«. Treba je bilo pregovoriti še Cristaldija. Gledalci ne ma-rajajo takih pesniških naslovov. Kaj ima opraviti Leopardi. Je ugovarjal producent. Toda Vi-sconti ni odnehal. Film bo imel v glavi celo šest Leopardijevih verzov.

Ko so kasneje režiser in nje-govi sodelavci se pilili in dopol-njevali scenarij, so skušali dati čimvečji poudarek vlogi Claudie Cardinale.

Igrala je že v dveh Viscontije-vih filmih »Rocco in njegovi brat-je« ter v »Gatopardu«. Toda nje-ne vloge so bile jasno določene, sedaj pa ji hoče Visconti dati več možnosti, da izrazi ves svoj igralski talent. Režiser sam ve, da ne pomeni film nič novega.

Poleg Claudie Cardinale igra-ta Francoz Jean Sorel in Američan Michael Craig.

lo pravo odkritje. Ob vsakem so se vnele polemike. Leta 1942 so ga imenovali začetnika neorealizma, šest let kasneje je bil po-budnik kritičnega realizma. Ob njegovih filmih so se vedno kre-sala različna mnenja. Pisali so, da se zgleduje pri velikih moj-strih besede: Balzacu, Vergi, Tho-masu Mannu.

Visconti tega ne zanika, saj pravi, da se noben režiser ne more znebiti svoje tako imeno-vane kulture. Ko je snemal »Cut-nosti«, je imel stalno pred očmi Fattorijeve slike. »Rocco in nje-govi bratje« rahlo spominjajo na Dostojevskega. Saj ne zidamo na pesku. Isto se čuti v Fellinijevih in Antonionijevih filmih.

Zanimivo je, da snema Viscon-ti prav zdaj, ko je italijanski film v krizi. V dvajsetih letih je posnel samo osem filmov. Medtem ko drugi poskušajo snemati v barvah, so on zadovoljil s črno-belimi filmom.

»Barva mora imeti v filmu svo-jo določeno funkcijo«, razlaga. »Mislim tudi, da barv ni treba umetno spreminjati, kot je to sto-riji Antonioni. Lahko pa barve uporabljamo na različne načine. Sam pa snemam v črno-beli teh-niki, ker to zahteva zgodba. In tudi ceneje je.«

Film bo stal pol milijarda lir. Delno ga financirajo Američani. Hotel so že spremeniti scenarij, toda Visconti je že začel s snem-anjem.

Poleg Claudie Cardinale igra-ta Francoz Jean Sorel in Američan Michael Craig.

Marjan Rus:

Komedijanti

V ODRSKI LUČI IN

O tej stvari sem Križaju v Zagrebu pripovedo-val in pri tem poskušal posnemati Betetovo go-rico. Križaj se je do solz nasmel. Naenkrat se je zresnil, ko sem mu povedal, kako hudo bolan je bil takrat naš juček. In tokole je dejal: »Zdaj bodo pa Ljubljanci najmanj 200 let čakali, da bo kdo tako lepo kot on zapel ministra v operi 'Fi-delio', pesem o plašču iz opere 'Boheme' in pa ti-sto prelepo pesem 'Davno, davno že so pički od-leteli'. Solze veselja so prešle v solze spomina in priznanja.«

Tudi on je rad pel v operi »Bohemes vlogo fi-lozofa, ki se poslavlja od plašča, katerega nese v zastavjalnico, da bi mogel z denarjem kupiti zdra-vilo za bolno Mimi.« »Veste,« je pogosto Križaj mo-droval, »meni se vedno zdi, da bi moral ta filozof — medtem ko drugi tožijo — z neko ironijo peti to pesem!« Osupnil sem nad to nenavadno idejo in zdi se mi, da je Križaj hotel s to izjavo podčrtati to, da mora ta filozof takorekoc »stati nađ usodoc, ki loči dvojce mladih zaljubljenih ljudi.«

Letos maja meseca sem bil spet nekaj dni v Zagrebu, pa se s Križajem misva videla. Kolega Sepec mi je pravil, da se mu zdravnik ponovno reducirati mero: enkrat tri deci in dvakrat po dva deci ga sme dnevno zvrniti. Tega nasveta se točno držim, vsaj podnevi. Zvečer ga popijem še doma rečno pol liter. Na zdravnik je še vedno zelo hud. Sicer pa je že Cato rekel o starogrških zdravnikih tole: »Prišli so k nam da na nas pomo-ri. Denar sprejemajo le zato, da ne bi izdali svoje zlobne igre!«

Ker ves čas govorim samo o opernih pevcih in prav nič, ali pa vsaj zelo malo o opernih pevka-ih in o dramskih kolegih in kolegih, bi le rad po-jasnil, kako in kakaj je tako. »Zenske glave« so občuljive, moja pa še bolj. Tudi sem po naravi strahopeten, posebno še, kadar dežuje, ker imajo dame — zdaj so že vse, ki bi pri omembah prišle v poštev, v mojih letih — deženke v rokah. Dežuje pa zdaj povsod prav pošteno: v Ljubljani, v Za-grebu in na Dunaju.

Kar pa dramske komedijante zadeva — ta be-seda ima po krivici žaljiv in ciničen prizvok, ko pomeni v resnici le polnokrvnega igralca — se mi zdi, da bi moral njim v opombo kdo izmed njih — med seboj se bolj poznaajo — kaj komedijantskega napisati. Tudi se mi zdi, da so oni bolj resni kot mi, ki imamo le note v glavi. Če pa se je doslej komu od njih zdelo, da smo resnejši mi z operne (ne z zoprne) strani, ga bodo moje zgodbe najbrž poučile, da ima prav.

Pa vendar je bil med njimi možakar, ki je bil komedijant na kvadrat. Sicer ni bil pevec po poklicu, a vendar je bilo vse njegovo življenje veselo petje. Zato ga sprejmemo z odprtimi rokami v naš krog.

PAPAČI DANILO

Dramski igralec Danilo Cerar, kratko papač Danilo, je bil v svojih mladih letih najstarejši član ljubljanskega gledališča in najbolj poznana osebnost v vsej Sloveniji. Iz rokodelskih krogov je zrasel do pravega narodnega umetnika: Danilo je bil res temelj slovenskega dramskega gledališča. Na oder je postavil nešteto sočnih kmečkih in ma-lomeščanskih tipov.

Če bi ga španski filozof Huizinga poznal, bi mu bil Danilo v dokaz za teorijo, katero je postavo-lil v svoji knjigi »Homo ludens« — po nase »člo-vek, ki se igra.«

Vse človekovo delo na svetu ima svoje kore-nine v igri. Zasedimo jih v vzgoji, v ljubezni in v vojnah, v športu in na tekmah, v javnih nastopih in v privatnih družbah, v literaturi, v celokupni umetnosti in prav posebno v narodni in umetni glasbi, v gledališču, pri plesu in pri barantanju, v liturgiji vseh konfesij, na političnih shodih in pri javnih obhodih.

Danilo je bilo življenje vesela igra; težave in žalostne misli je izklopil kot nevarno električno strujo in tako je živel do pozne starosti kot brez-skrben otrok.

Razlika med igranim življenjem na oderu in med dejanskim življenjem je bila tudi pri njem — kot je to pri večini zanesenih igralcev — več ali manj zabrisana. Teatrski ljudje govorijo tudi pri-vojnino radi sonorno, patetično in s pretiranimi be-seadinimi poudarki; hodijo drugače, pozdravljajo in obnašajo se drugače kot ljudje, ki niso vajeni javnih nastopov.

Pri teh ljudeh zaman iščemo stroge omejitve med dejanskim in igranim življenjem; eno se brez vidnih prehodov preliva v drugo. Tako vsaj presoja človek-neigravec. Moti ga pač to, da so pri igralcu privatna izrazna sredstva — govor, mi-mika, geste, kovaki — pogosto močnejša, podobna ali celo enaka tistim, katera uporablja na oderu.

Profesor Ukmar je v svoji knjigi popisal moj-stra Betetta kot umetnika in človeka; v tej knjigi je med drugimi privatnimi in teatškimi slikami tudi fotografija, ki ga kaže kot navadnega vojaka v prav ponošeni uniformi. Dolgo sem razmišljal, v kateri komični vlogi je oekovečen na tej sliki, ker nisem mogel verjeti, da je bil res kdaj vojak.

Danilo je ljubil kričeče kravate, svetle ob-leke in bleščeče čevlje, poleti seveda bele. »Či-rardi-slammika« je imel rad, monokel je nosil pa-palico in brez cigare načelno pa ulici ni »masto-pala«. Z besedilom je bil na oderu v večini borbi; zmagalo pa ni besedilo, temveč on: pravi dokaz, da so prvotno igralci improvizirali brez literarne predloge. Tako je vsaj on trdil in prav je imel; danšes se vse preveč govori in vse premalo igra.

Nekaj časa sem kot podnajemnik stanoval pri njem. Njegova žena — sama poznana igralka — je bila resna in tih; oporekala mu ni nikdar. Pri oporekanju je namreč treba ostati resen; to pa je bilo v njegovi družbi zelo težko: posebno, ka-dar smo igrali karte. Kot igralec na oderu in pri kartah je bil mojster v tako imenovani »gemalni« eksaktni približnosti. To je skoraj tako kot »okrogel kvadrat«.

Malo nas je še, ki smo ga osebno poznali. Z njim nas je zapustil eden zadnjih ljubljanskih originalov. Pozimi je včasih — ceravno ni bil športnik — oblekel smučarsko obleko, položil smuču na ramo in pleteno kapo na glavo in se je s tramvajem odpeljal na kolodvor. Tam je hodil pol ure po peronu, odzdravljaj ljudem, popil nato v kolodvorski restavraciji belo kavo in se zopet odpeljal domov. Smučarsko obleko je vzel iz svoje bogate shrambe kostimov, katere je poso-ljaj ljudem za maskerade, gledališke predstave in druge prilike. V svojem skladišču je imel obleke z 5 Miklavčev, 10 nedolžnih angelov in še več hu-dobnih peklenščkov.

Carrol Baker se boji Lizinega kipa

Kip Elizabeth Taylor bi se moral voziti na ladji Queen Mary istočasno kot ameriška igralka Carroll Baker, in sicer v prvem razredu. Toda Carroll se je zbala celo kipa svoje tekme. Kaj če bi se novinarji zanimali bolj za kip kot pa zanjo? Tega Carroll ne bi mogla prenesti. Tako je moral Lizin kip v skladišče med drugo priljago. Ladijska družba Cunard je navedla kot vzrok precejšnje težo kipa (350 kilogramov), kar je precej več kot tehta Elizabeth.

GOSPOD HULOT PROTI »CIVILIZACIJI«

V predmestju Pariza gradijo supermoderno naselje. V njem bo Jacques Tati snemal svoj četrti film, ki bo ob enem najdražji film letošnje sezone v Franciji. Stal bo milijardni starih frankov. Njegov delovni naslov je »Tati IV«. Scenarij je za sedaj še skrivnost, toda hiše, ki so vide-ti, kot bi jih gradili marsovci, dajejo slutiti, da bo film nada-ljevanje »Mojeja strica«. Film bo satira na današnjo civilizaci-jo, v kateri vladajo plastični masa in nadzvočna hitrost. Kajt monsieur Hulot se ne more zvi-veti v naš čas.

Jacques Tati je po Maxu Lin-dreju prvi francoski komik, ki si je znal ustvariti izvirne lik. Sam trdi, da je komičnost »vš-ek logike«. Tati nas ne nasmeje s stariimi domisljami in »gagi«, njegov humor izvira iz poznava-nja današnje družbe in njenih protislovij.

Marsikdo se sprašuje, kako to, da je Tati posnel doslej samo

tri filme: »Praznik« (1949), »Po-čitnice gospoda Hulota« (1953) in »Moj stric« (1958). Francoski komik ne mara slave in denarja. Odklonil je, da bi snemal v Ame-riki film z naslovom »Mr. Hulot gre na zabodo«. Zavrnil je itali-janske ponudbe. Svoje filme ho-če snemati po lastnih načrtih. Tega si ne more privoščiti no-ben režiser, ki mu ukazujejo producenti.

Po tem filmu bi rad igral v filmih svojih kolegov Fellinija in Bressona, o katerih pravi, da sta mu v marsičem podobna.

paberki

● Jacques Demy in Michel Le-grand, režiser in komponist »Cherbourgskih dežnikov«, sta na-prosila Brigitte Bardot in Audrey Hepburn, da bi nastopili v nju-nem filmu »Dekletti iz Rocher-forta«. Film bi financirala druž-ba 20th Century Fox. Film naj bi prikazoval dogodivščine dveh sester, ki po dolgotrajnih peri-petijah najdeta pravo ljubezen.

FILMSKI POBRATIMI NEVARNOSTI

Mrtvi ne oživijo in čeprav je že mnogokrat umrl, še vedno ži-vi. — Ali veš, kolikokrat si že umrl? — Velikokrat, samo v enem filmu šestkrat. — Nenavadna vprašanja, dejal bi prismojena, pa niso. — Koliko ljudi si že pobil v svoji karieri?

— Pobijal sem poštenjake, ci-pe, bankirje, kavboje, mnogo jih je, veliko. Gledalci imajo radi za sto dinarjev čim več mrtvih. To producenti prav dobro vedo. — Menda niste plačani po učinku? — Hvala bogu ne, lahko bi se zgodilo, da bi zmanjkalo igral-cev do konca filma. — Segav pogovor o poklicu, ki ni prav nič lahek. Nasprotno, ne-

varnost je pri njih udomačena. Matjaž Kokalj je eden izmed osmih ljubljanskih kaskaderjev, fantov, ki ne poznajo strahu, ki v drznih filmskih prizorih za-menjajo raznežene glavne junake, skačejo iz četrtega nadstrop-ja na kup kartonskih škatel, padajo z dirjačjih konj, se po-ganjajo iz drvečih avtomobilov in skozi zaprta okna, se večše prepejajo, zares — prav nič la-hek poklic.

— Ali ste visoko zavarovani glede na nevarnost poklica? — Iskreno povedano, če na-stopamo doma se moramo ne-zgodno zavarovati sami, social-no pa sploh nismo zavarovani. V inozemstvu pa nas filmske družbe, za katere nastopamo, vi-soko zavarujejo. — Si se že kdaj huje poško-doval? — Pravzaprav ne. Enkrat sem si poškodoval koleno, manjših prask pa ne računam. — Kako si se odločil za ta po-klic? — Mojemu poklicu pravzaprav botruje dolgoletna športna kari-er, saj sem bil rokoborec, dvi-galec uteži, jahalec. Za ta po-klic pa me je pred tremi leti navdušil Zagrebčan Gec, ki je takrat imel v Ljubljani poseben tečaj za kaskaderje.

— Se kakšna zanimiva filmska epizoda, ki je ni bilo na filmu? — Takšnih je še in še. Spom-njam pa se nekega barskega prepeja, kjer smo se obdelovali z voščeniimi steklenicami. V tem vesplošnem zanosu se je nekdo izmed nastopajočih zmotil in je svojega tovariša počil z resnično steklenico. Finale je bil na ki-rurski kliniki. — TOF

„TRI SESTRE“ V FILMU

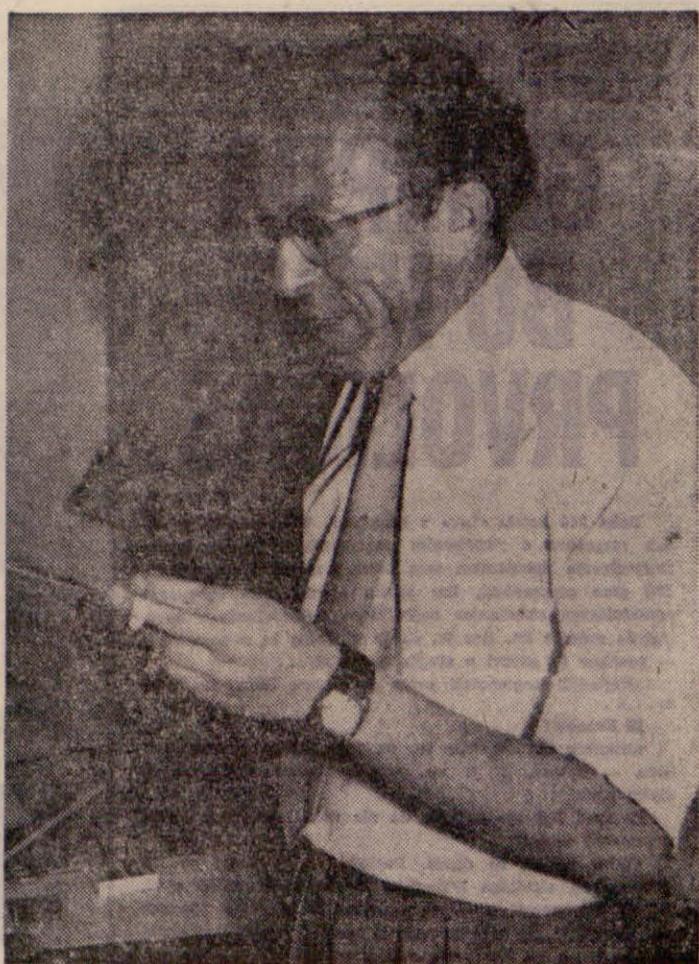

V Sovjetski zvezi so še vedno zelo priljubljeni filmi, posneti po velikih literarnih delih. Sedaj so posneli film po znameniti drami Antona Pavloviča Čehova »Tri sestre«. Na sliki so vse tri: Olga, Maša in Irina. Film je režiral Samson Samsonov. Film tako kot drama izraža željo po drugačnem, boljšem življenju. V resnici pa prikazuje blišč in bedo navadnega, vsakdanjega življenja. Realizem A. P. Čehova je liričen in simboličen obenem. So-vjetski časopisi pišejo, da je to film čustev.

Drzni skok kaskadera Matjaža iz višine enajstih metrov.

„MOJ TRST JE SAMA SVETLOBA“

Tržaški pisatelj Boris Pahor

(10) Komedijanti NA DNEVNI SVETLOBI

Nad svojo posteljo je imel baldahin; tako je prva misel, ko se je zbudil, morala nujno biti misel na teater. Če copate pred posteljo niso bile obrnjene v pravo smer, je brez jeze zarenčal: »Preklete babe! Tako je njegova druga misel zjutraj bila misel na to, da je srečno poročen in da je oče ljubeznivih hčerk.

V starem »Daj — damus so ga ljudje vabili, naj pristopi; prisel na ni rad, ker se mu je vedno mudilo; kam, ni vedel nihče. Smer brez cilja! Kar stoji je popil pri prvem požirku kave, pri drugem odgriznil kosček klobase, pri tretjem pojedel osemko zemlje. In že je bil zopet na promenadi.

Dunajska igralka Adela Sandrock je igrala na odru in v filmu vloge starih ženskih zmajev. Vprašali so jo, kako je izgledala, ko je bila še mlada, pa je odgovorila s svojim zapeljivim basom: »Naj nikdar nisem bila mlada! Vidite, tako naš Danilo ni bil nikdar star; vedno poskosen, otroško vesel in za ukanje razpoložen.

Njega je — dobredno vzeto — poznal skoro vsak človek v Ljubljani in najmanj vsaki deseti ga je ogovoril. On je posajil imena in obrase, pa je vendar hotel z vsakim človekom govoriti prijazno in s tem pokazati, kako se veseli, da ga je srečal. Toda, kaj naj govori s človekom, ki se mu ukrade iz spomina? Za take primere je imel pripravljene trodelne vpraševalne obrazce:

- 1.) »Dobro izgledaš No, kako ti gre?«
 - 2.) »Kaj pa doma? Vse zdravo?« in
 - 3.) »Si še vedno tam, kjer si bil?«
- Prvi dve vprašanji sta bili retorični, iz odgovora na tretje vprašanje pa je učasi pravilo, največkrat pa nepravilno sklepal, kdo bi mogel biti ta vražji neznanec.
- Nekoč je imel pa s to smetodologijo hudo smolo. Na vprašanje, če je neznanec še vedno tam, kjer je bil, mu je nepričakovano zastavil kontraprašnje: »Kje pa?« Naš Danilo pa ne bi bil Danilo, če mu ne bi padel v glavo tako odgovor: »Hudiča, kaj me imaš za norca? Boš pa vendar vedel, kje si bil in kje si zdaj!«

ZA KONEC
Ca igralca in pevec ne nastopata več na odru in ne opozarjata več svoje publike stalno na sebe, ju ta publika hitro pozabi. Ljudje se oklepeajo tega, kar je, in ne tega, kar je bilo. Naj povedajo

Anton Cerar — Danilo je bil naš prvi Julij Cezar (1910)

pomaga osvetsiti spomin na naše stare teatarske korenine!
Ob koncu naj vam povem še tisto teatarsko zgodbo, katero jaz sam smatram za najboljšo duhovito.

Neki priznani pevec je zelo, skoro preveč pazil na svoj glas. Če so bile glaslike le malo pordečene od prehlada, je odgovdal predstavo in niti na vaje ni več hodil. Zvečer so nekoli morali preložit premiere, in zdaj — štiri dni pred prvo predstavo — je ponovno zbolel. Zamene ni bilo in že zopet so morali spremeniti datum predstave.

»Svečujte mi, kaj naj storim,« je prosil raznoljet režiserja. In ta je v sveti jezi takole mrdoval:

»Ta človek je naša velika nesreča! Najbolje je, da mu svetižte naj se ustrelji. Ne pozabite pa ga opozoriti, naj si kroglo poprej ogreje, da se ne bo zopet prehladilo!«

»Ti jeziki teatarski! bi rekel Betetto.
Copyright by Marjan Rus

KONEC

Knjige in ljudje

MOJSTER FRANÇOIS VILLON

Srednji vek se je menda vrnil v zgodovino samo zavoljo slabega vtisa. Med klasično antiko, ki je že tako daleč, da sije v spominu človeštva v samih lepotjah, in razumnim novim vekom, ko se je svet lepo skrivil v krogle in omogočil genoveskem kapitlanu, da nas je povezal z našimi ameriški bratanci in vsak dan občutnim blagoslovom njihovega vpliva, čeni nekako obdobje, ki je menda trajalo več sto let, o katerem pa z dobro vestjo lahko zadržimo samo to, da je bilo »mračno«. Niti atiškega sonca in nič ameriškega zlata. Romanika, gotika, križarske vojne, inkvizicija — kaj več vedo menda profesorji zgodovine in na tisti neznanosti, ki se pač vselej potrdijo, človeku skvariti igro.

Mojster François Villon je bil za srenjevečnika čudovito uviden mož. Predvsem je živel že čisto ob izlivu te dobe, tako da je sicer še nosil pršiljeno kapo in orjarske koničaste čevlje burgundske mode, dolgi zvedavi nos pa mu je pravzaprav že molil v našo zgodovinsko ero, da ga imamo lahko napol za svojega. Potem, rodil se je istega leta kot so sežigali Devo Orleansko tako, da si študentu zavoljo njega ni treba zapomniti nobene letnice več; in umrl je obzirno neznan kdaj, kratko malo izginil je iz zgodovine in popolnoma nič ne vemo o tem, kdo je plačal pogrebne stroške. Upajmo, da jih je Ludvik XI. Zakaj ta večno zadolžen kralj ne samo, da je bil prebrisan dovolj, da je z nekaj dediščinami in eno poroko združil Francijo, temveč je tudi François Villona vsaj enkrat rešil smrti in tako zagotovil francoski poeziji in naši prevodni literaturi nekaj dodatnih nesmrtnih verzov; pa mu privoščimo še zaslugu, da je spodobno poskrbel za ostanke čnega največjih poetov, posebno, ker je znal

prav gotovo ukreniti tako, da ga izdatki niso preveč boleli.
Tisto, da je François Villon prav zelo vlied pesnik, vemo Slovenci že nekaj časa. V Ljubljanskem zvonu blagega spomina so že v dvajsetih in tridesetih letih izšli prevodi nekaterih njegovih verzov. Balada o obehšenici pa je sploh doživela do danes menda že štiri — prepesnitve, tri pa prava za gotovo: Gradnikovo, Zupaničevovo in Menartovo. In Janez Menartu se v Ljubljani tudi za klasično prepesnitve Velikega testamenta, ki če še ni pa se bo na ustnicah vsakega Slovenca — vsaj če smemo sklepati o okusu razjakov po tem, katere knjige so bile v radnem času pri priči razprodane. Slovenci smo kleni knjigoljubi: niti resnična literarna vrednost nas ne ovira, da ne bi knjige z veseljem brali, če je v njej le dovolj spotalakjivega.

No, danes nam ni govoriti o Velikem testamentu, temveč o precej bolj krotkem delu: o življenjepisnem posku JOHN A ERSKINA »KRATKOTRAJNA SRECA FRANÇOISA VILLONA« (Državna založba Slovenije, Ljubljana 1964) v prevodu Borisa Verbiča in z villoniskimi prevodi Janeza Menarta, Alojza Gradnika in Antona Debeljaka. Erskine je Američan, pa mu zaradi tega ne gre odrekniti kvalitativno po tem, katere knjige so bile v radnem času pri priči razprodane. Slovenci smo kleni knjigoljubi: niti resnična literarna vrednost nas ne ovira, da ne bi knjige z veseljem brali, če je v njej le dovolj spotalakjivega.
Razen tega je v vseh strani pritislakala lakota in so prežale kužne bolezni, proti katerim ljudje razen čvrste narave, molitev in božje masti potrepzljivosti niso poznali nobenega leka; in ta tri sredstva niso bila tako učinkovita, kot bi bilo želeli. Kako je bilo sredi vsega tega mogoče živeti, ljubiti in pesniti, skuša povedati Erskina knjiga. Pisatelj je zbral veliko zanimivih podrobnosti in piše v suhem, nesentimentalnem, ironičnem slogu, ki bi bil Villonu všeč. Pesnikovi drznosti in njegovemu življenjskemu pogumu je do kraja pravilicem. Vživeti se skuša tudi v njegovo radoživost in skrivnost njegovega pesnikovanja, čeprav mu to slabše uspeva. V čem je našel srednjeveški smisel življenja, zakaj mu je bilo vredno, ga prenašati in se ga celo radoovati? Na to nam po svoje odgovarjajo Villonovi verz, Erskina knjiga pa jim je prav zanimiv okvir. In že zaradi tega jo je vredno brati. RAPA SUKLJE

I

Skozi okno sobe — v četrtem nadstropju hiše v ulici San Nicola, v samem središču Trsta — je videti samo strehe in kobe neba nad njimi. Stene v sobi so oranžne in modre, kot da sta sonce in morje vdrli tudi sem. V tej sobi dela tržaški pisatelj Boris Pahor. Petdesetletni pisatelj sedi nasproti mene. V gubah njegovega čela, v njegovih očeh je čutiti vso tisto težko preteklost, vse težke preizkušnje, ki mu jih je prinašal čas in ki jih je v svojem imenu in v imenu drugih popisal v knjigah. Na mizi leže revije, časopisi, najnovejše knjige. »Prava prav tu samo delam, kadar sem v mestu. Stanujem izven mesta, v Barkovljah,« mi razloži. »Tu je sestrično stanovanje.« Brska po mizi, da bi mi pokazal neko vabilo na Gregorčičevo proslavo. S humorjem pravi: »Imam sestro, ki mi rada pospravlja.« Na pisalni mizi leži tudi nova izdaja njegovega »Mesta v zalivu«, ki ga je v zbirki Sivi kondor pravkar napisala založba Miadinska knjiga. Vem, da rad popravlja, brusi, izpopolnjuje te natisne tekstove. Je to storil tudi tokrat? »Zelo sem jo korigiral,« pravi. »Veliko sem črtal. Vse, kar mi ni zvenelo več dobro. Vesel sem, da bo šla knjiga med mladino. Slovenska mladina ima po mojem opažanju tako malo pojma o Trstu.«

3

Dachau, Nazweiler, Dora, Harzungen, Bergen Belsen. Vsa ta taborišča so še vedno prisotna v pisateljevi zavesti. O ubijanju človeka, o strahotah, ki so se dogajale, o ponižanju človeka govore tudi njegove knjige. Kako se je počutil ob koncu vojne srečnega? »Ko sem prišel iz lagerja, so moji tovariši delali samometer. Prehod iz tragičnosti taborišč v vsakdanjo banalnost je bil preoster.«

4

Govoriva o tem, kako piše. Ali ima pred očmi bralca ali se želi predvsem izpovedovati, izražati to, kar čuti, kar občuti? »Ko pišem, ne mislim, da bi to kdo bral... Ko sem pisal o fašizmu, sem hotel biti čim bližje stvarnosti. Hotel sem biti zvest direktnemu načinu pisanja. Včasih me je zamikalo, da bi stvarnost podal kot parabolo. Čeprav je vse to vabilo, se tega izogibam, dogodki želim razložiti zgodovinsko.«

5

V letih si je pridobil svoje bralce. Pridobil jih je tako z zavzeto vsebino svojih del kot s posebnim svojskim stilom pisanja. Ali mu kaj pišejo? Razlaga mi: »Tu pa tam se zgodi, da piše kdo. Vendar se zdi, da imajo bralci pri tem kompleks, doždeva se jim, da bi pisatelj zviška gledal na njihovo pismo. Po svetu je stik med bralci in pisateljem bolj neposreden... Ta obroč bi bilo

6

Njegovi najbližji bralci žive okrog njega, v Trstu in okolici. Govoriva o slovenskih ljudeh v Italiji. Iz pisatelja se iztraža podatek: »Pred leti je bilo v prvem razredu rojanske šole vpisanih še trideset šolarjev. Letos se je vpisal en sam.«

Čez čas postuša to razložit: »Narodna zavest je pri naših plasti naših ljudi nekje živa. Vendar ne vidijo nikjer izražen, ne v časopisju ne v govoru. Ljudje se zavedajo, da so prepuščeni vtrajnostni sil...« Sedaj postuša to razložit s podatki. »Prepovedi prihajajo pravice do brana. Nekaj dvojezičnih napisov je prenelo. Slovenske šole so bile šele sedaj uradno priznane, čeprav jih imamo dvajset let. Marsiška pravica se izgrava. Zato ljudje nihajo. Tisti, ki nihajo, so dali svoje otroke v italijanske šole.« In še drastičen podatek: »Dvajset let po zlomu fašizma je še

7

vedno v veljavi zakon, ki pravi, da se tisti, ki uporabljajo slovenski jezik na sodišču, čeprav zna italijansko, kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom. Člen 137 Kazenskega zakonika.«

Po vsem tem zaključuje svojo misel: »Naš človek je mehek. Zgodovina mu ni dala trdnosti, da bi šel čez drn in strn. Zepriazne besede je vesel.«

8

Boris Pahor budno zasleduje vse, kar se na Slovenskem piše o Trstu. Trst pa je za njega sinonim za vse Slovence, ki žive v Italiji.

»O Trstu pišejo slovenski časopisi kot o Parizu, eksotiko iščejo v njem. Ničesar nimam proti temu. Ampak Trst bi moral biti v slovenskem pisanju vedno prisoten, ne samo kot eksotika.«

»Slovenska javnost se z našim problemom ne ukvarja. Ne pričakuje kakih posebnih rešitev. Želim samo, da bi imeli vpogled v to. Manjka zdrave narodnostne povzave med nami in v naši domovini živčini Slovenci. Kadar potujem po Sloveniji, me sprašujejo samo, koliko zaslužim kot profesor. Za drugo se ne zanimajo.«

»Ljudje v Sloveniji se premalo zanimajo za svoje zgodovinske in zemljepisne danosti. Vsaj jaz opažam precejšnjo obrtnost nazven, na tehniko, na

BORIS PAHOR

Rodil se je leta 1913 v Trstu. V šolo je hodil najprej v tržaškem predmestju, v Rojano. Po štirih razredih slovenske osnovne šole je bil slovenski pouk ukinjen. Gimnazijo je obiskoval v škofjskem zavodu v Kopru. V Gorici je dve leti postal teolog. Takoj zatem je moral k vojakom. Kot vojak je bil v tedanji italijanski koloniji Libiji, v Gars Garabuliju, v Garijanu, v Tripolisu, v Cirenaiki, v Bengaziju, v bližini Derne.

Zelel je študirati medicino, pa ni bilo mogoče. Vpisal se je na filozofsko fakulteto v Padovi. Po propadu italijanske vojske leta 1943 se je vrnil v Trst in se priključil osvobodilnemu gibanju. Januarja 1944 je bil aretiran, predan gestapu in poslan v taborišče Dachau. Romal je iz taborišča v taborišče, dokler ni po vojni pristal v francoskem sanatoriju, bohan na pljuči.

Leta 1946 se je vrnil v Trst, leto pozneje pa je doktoriral v Padovi. Nekaj let je živel od pisateljskega poklica, leta 1953 pa se je zaposlil kot profesor. Je član Drštva slovenskih književnikov in dveh evropskih združenj pisateljev: Pen-kluba in Comesa (Communitie europea degli scrittori).

Njegove knjige: Moj tržaški naslov (zbirka ertic in novel, 1948), Vila ob jezeru (kratke roman, 1953), Mesto v zalivu (roman, 1953), Nomadi brez ozce (kronika, 1956), Omkraj pelega so ljudje (roman, 1958), Kras v pristanu (zbirka novel, 1959), Na splini (zbirka novel, 1960), Parnik trobi nji (roman izšla v kratkem, 1964).

P-supermarket kontra BIO

...A KARAVANA GRE DALJE...

2

Ulca San Nicolò, ki šumi neke pod oknom, vodi naravnost k morju. Pri morju in pri ljudeh ob njem so pisateljeve misli. Način današnjega življenja pa terja, da se te misli trgnjo, delovni dan je prenapoljen z vsem drugim, kar napravi iz pisateljskega poklica nedeljki knjitek. Treba se je pripraviti za predavanja v šoli, včasih je treba pripraviti tudi kako predavanje za to ali ono kulturno organizacijo, prosvetno društvo. Če hoče človek slediti iz domačemu gledališču, pa zanimivejšim predstavam v Ljubljani, komaj ostane kaj časa za knjizevno delo. Boris Pahor piše najraje v Dutovljah. Ze vsa leta po osvob-

vo se zdi. Tam so razstavljeni čudoviti čajni, jedilni, pivski servis, pa lepa ali vsaj okusna svetlobna telesa, pa zanimiva zveza in vrci, pa najbolj izbrušene sodobne, praktične in okusne oblike steklenih izdelkov od kozarcev in šilc do skledic za peko in kuhno, pladnjev (tudi v kombinaciji s kovino) in velikih okrasnih kozarcev iz barvastega stekla.

Sveda takale privedite ni mogla vplivati že pet, šest dni po otvoritvi na proizvodnjo. Kje pa, saj je komaj zbudila upanje vsem tistim študentom, ki so po ukinitvi takolimenovanega B-oddelka na fakulteti za arhitekturo ali presediali ali pa čakajo, da spet uvedejo pouk industrijskega oblikovanja; in komaj je zbudila upanje nekaterim potrošnikom, da bodo navsezadnje le dobili nekaj okusnejše in zlasti praktičnejše (če že ne ceneje) izdelanih predmetov za vsakdanjo rabo; in morda neke čisto nazadnje tudi upanje nekaterim proizvajalcem, da bodo le prišli do novih kalupov in modernejši, okusnejši in čez določeno (pri nas zaradi sodelovanja nekaterih faktorjev še posebej ne ravno kratak) čas celo do rentabilnejše proizvodnje. Kaj več pa še ne, čeprav je tale BIO pravzaprav samo nekakšen lep cvetek na rastlinici, ki je tudi pri nas že davno vzklila in ves čas pomalem, nekam plašno, a vztrajno rasia.

Vendar ne bi nihče pričakoval take reakcije. P-supermarket ni bil primazal pravo kufuto. In ker ima ta veleblagovnica seveda mnogo več obiskovalcev (kar je razumljivo), je tudi vpliv njene akcije mnogo večji. Za kaj torej gre? Če se po (mojem laičnem mnenju) preozkih in potem lepo po tekočih stopnicah v drugo nadstropje tega novega čuda, vas bo gotovo privabil nenavaden blišč takole nekam v levi predel. Lesketa se zlato, pa belo, pa črno (če se črno sploh lahko lesketa) in v vseh barvan mavricah in še v treh ali štirih površih. No, in ko ste, oslepljeni in omanjeni od te svetlobe kot vsa ob obločni v polneti noči, prišli do izvora, ste lahko ugotovili, da je to prodajni oddelek

za steklo, porcelan in keramiko. Oblike so izbrane v veliki večini tako, da se na njih prah čim lažje nabira, da pa teh krogov, pladnjev, skledic, skled, vaz, vrvokov, stenskih posod za cvetlice, pepelnikov in podobnega ni moči prevaj preprosto čistiti. Vse to skupaj z barvnim bogastvom (tu bi z maljnim trudom lahko močno presegli plan štejeval) vzbuja vsi razkosci in resnične imenitnosti, saj so take krogične in skledice (sicer ne natančno take, a kdo bi bil pikolovec!) imeli včasih, pred sto in dvesto leti v boljših, bogatih družinah!

Ampak tu si lahko postrežete in privoščite tudi umetnost, pravo pristno kiparstvo! In to ne kakšnih modernih spak in znamkov, ampak čudovite kipe, znakov

tanko takšne kot so v resnici! Ampak, če bi jih videli v originalnih barvah!

Namreč živalce, kajti teh je največ. Ob nekaterih se nasmešne, ob drugih skoraj potopiš solzico ginjenosti nad tolikšno mero prisrčnosti: mucke, ki se igrajo z žogo (ali klopcom?), jazbecarka z miaditici, pisca se igra z miaditcom, dva pisčka kar tako in pisčka v teku, bambiji, zrebčki, verice, pički na vrelci... Porcelanasti in keramični živalski vrst je bogat: tu vidimo še cele vrste divjih gosi, tisoč tulenjev, labodov, jelenov, žabih orkestrčkov, mačk, psov v pogosti za jelenom, ležkih psov, reških psov in psov kar tako, slonov in slončkov, kozorogov, štorkelj, plamencev, ptičev vseh

8

»Moj Trst je sama svetloba,« pravi Boris Pahor. In sedaj ga postuša razložit v dveh, treh besedah: »Dvojnost kraškega sveta in morja v Trstu čuti tudi tuji. Obutek imajo, da so prišli v drugo mesto, kot se jih vaju. Kras leze v Trst. Skraško ozadije in morje. Med tema dvema kompleks, ki je bil ustvarjen za trgovino. Ker ga je zgodovina gradila v posebnem ritmu, ima svojstveno privlačnost — tudi tuje najde takoj povezovalno mesto. Mediteransko ozračje se meša s Srednjo

9

Evropo. Vse skupaj ima prisrčen ton. Človek se počuti v kulturnem mestu, čeprav velike kulture v Trstu nikoli ni bilo.

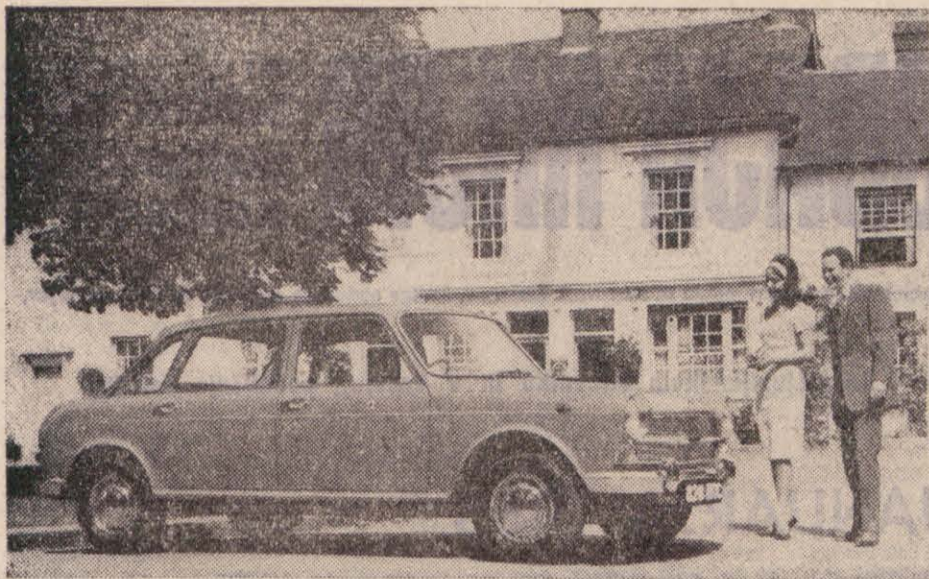
»Rad bi napisal knjigo o okupaciji Trsta. Težji knjigi bom dal naslov Zateminjev. Material za njo čaka že dvajset let.«

O tem romanu je razmišljal že v sanatoriju Rdečega križa v Villiers sur Marine, ko se je vrnil iz zadnjega taborišča.

»Stokrat sem mislil, kako bom napisal to knjigo. Pa se nisem začel pisati. Nekaj dejanj mi je živo pred očmi, okrog njih se zbirajo drobci kot okrog magnetne snovi — tudi tuje najde takoj povezovalno mesto. Mediteransko ozračje se meša s Srednjo

PIONIRSKI DOM
Ljubljana

V mladinskem gledališču izbrane predstave za mladino

ISIGONISOV MINI ŠE VEDNO ZVEZDA NA ANGLEŠKEM NEBU

• nadaljevanje s 1. str.

Po sveskem fiasku so v Britaniji za neka časa uvedli racionaliranje bencina. Na cestah so se kmalu pojavila miniaturna vozila, motorji in vespe. Miniaturni avtomobili so bili zares miniaturni in nimajo nobene zveze z miniji. Bili so neudobni in tesni. Toda vodilni ljudje pri BMC so spoznali, da je malo vozilo v Britaniji potrebno. Posebno v Britaniji, ki je razmeroma majhna, prenaseljena in na slabšem s cestami kot »kontinent«. Isigonisu so naročili, naj projektira »malik« avto, toda takšen, da bodo v njem udobno sedeli štirje odrasli ljudje. To je bilo marca 1957. Isigonis je tudi dobil naročilo, da mora proizvodnja tega avtomobila čimprej steči, da lahko uporabi kateri koli motor, ki ga proizvaja BMC, da pa novi avto ne sme biti kakršnih koli majhen avto, ampak nekaj novega.

ISIGONIS SE LOTI DELA

Isigonis si je že dolgo želel projektirati avto s pogonom na prednja kolesa, ker se je dobro zavedal, da si bo tako pridobil dosti prostora v karoseriji. Toda pogon na prednja kolesa pri zelo majhnem avtomobilu zastavlja projektantu in inženirju zelo velike težave. Vrh tega Isigonis ni smel projektirati novega motorja, uporabiti je moral motor, ki ga je BMC že izdeloval. Izbral si je preizkušeni Austin A 35 in najprej ga je hotel zmanjšati za dva cilindra s tem, da bi ga prerazdelal na dvoje. Ta poskus je skoraj takoj opustil. Njegova naslednja zamisel je bila pravilna: montirati motor poprek in tako prihraniti prostor. Zamisel ni bila povsem nova, saj so jo hoteli uresničiti že pri Morris minorju. Opustili so jo zaradi hudih tehničnih težav: kako montirati sklopko, štiri cilindrski motor in menjalnik na tako majhnem prostoru? Isigonisu se je posvetilo: vse skupaj je postavil neposredno pod motor in za pogon vozila montiral vmesno prestavo.

Uresničenje te zamisli ni delalo nobenih težav in v pol leta sta bili na cesti dve poskusni vozili. Sir Leonard Lord, predsednik BMC, se je po petminutni vožnji po tovarniškem dvorišču obrnil k Isigonisu in mu dejal: »Alec, to je vozilo. Čez leto dni mora steči proizvodnja.«

Nekoliko presečen in prestrašen projektant Isigonis je odvrnil: »Sir Leonard, to nas bo veljalo mnogo milijonov funtov.«

Odgovor je takoj prišel: »Ne bel si glave zaradi tega. Jaz bom podpisoval čeke, ti pa glej, da bo vozilo steklo.«

Najmlajši potomec tega vozila — Austin 1800 — je središče zanimanja na letošnji avtomobilski razstavi v Earls Courtu. Družba BMC ga je »krstil« nadvse slovesno: najela je za osem tednov na Skotskem cel hotel in prepeljala v Britanijo dvesto novinarjev in trgovcev iz Evrope. Mimogrede je pogostila tudi petdeset britanskih novinarjev. Uživali

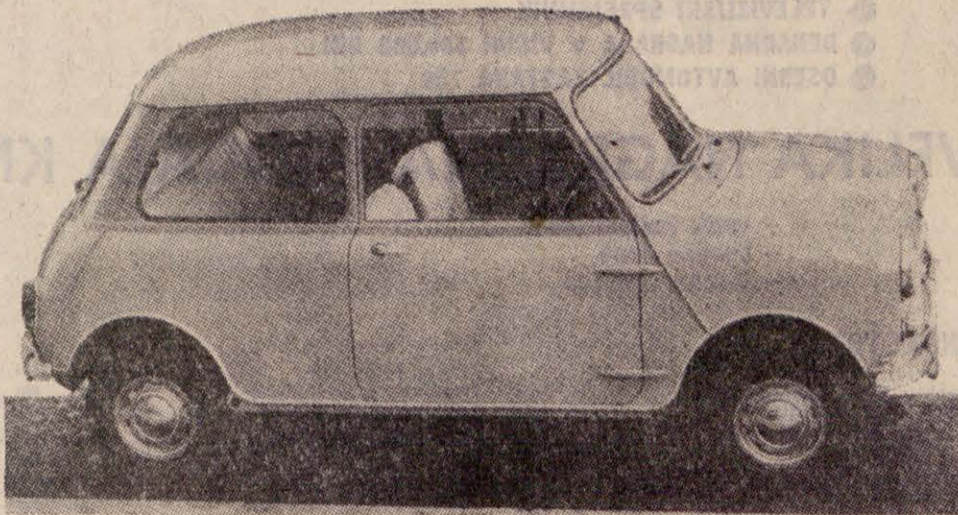
so v lepi okolici, na vrtu so jim igrali škotski muzikanti z dudami in dva dni so lahko preizkušali novo vozilo. To je veljalo BMC 30.000 funtov, toda predstavniki družbe pravijo, da se je oziroma da se bo splačalo.

„PRINCESA“ SE PREDSTAVI

Sredi avgusta letos je družba BMC poslala na tržišče model vanden plas princess, ki je zanimiv po tem, da je prvi poskus sodelovanja med Rolls-roycem in BMC, ki je izrazilo firmo za množično proizvodnjo avtomobilov. Rolls-royce je izdelal šestcilindrski motor iz svoje serije motorjev za vojaška vozila. Cena mu je 2000 funtov, kar ga uvršča med luksuzne avtomobile, toda ne najdražje. Vsekakor vaba za tiste, ki si ne morejo privoščiti rolls-roycea, a bi se radi postavili z njegovim motorjem. Vsekakor je vozilo provzorno in doseže 170 kilometrov na uro. Zanimanje zanj je veliko.

Fordovi avtomobili so ostali v glavnem nespremenjeni, pač pa so modeli anglija, corsair, zephyr in zodiac doživeli celo vrsto izpopolnitve, predvsem kar zadeva notranjo opremo. Najpomembnejša sprememba je nov sistem zračnega »Aeroflow« v cortini, ki se po svoji popolnosti močno približuje že klimatizirani zračni, kakor ga imajo nekateri ameriški luksuzni avtomobili za nekoliko ceno tristo do petsto dolarjev. Kadar se vozilo pomika z običajno hitrostjo na avtocesti, se v njem pri zaprtih oknih zamenja zrak vsakih štirideset sekund. Ford trdi, da ni nobenega drugega avtomobila v cortininem razredu, ki bi nudil kaj podobnega, in da se samo dva draga luksuzna tipa lahko ponašata s takšnim zračjem.

Tudi druge britanske firme — Rootes, Triumph, Vauxhall, Wolseley, Hillman, Humber in druge — so razstavile stare modele z različnimi izpopolnitvami. Očitno skušajo firme utrditi sedanje modele in se ne spuščajo v

Isigonisov mini je trenutno najpopularnije vozilo na angleškem trgu. Cena pa je še vedno 515 funtov.

tvegane poskuse. Vsaj kar zadeva britansko avtomobilsko industrijo, jim tega tudi ni treba, saj gredo avtomobili lepo v denar in je letošnje leto v primerjavi z lanskim, ki ni bilo slabo, še boljše.

TUJE FIRME SE PREDSTAVLJAJO

Američani so razstavili številne modele in ameriške firme so močno zastopane: Buick, Cadillac, Chevrolet, Chrysler, Dodge, ameriški in kanadski Ford, Pontiac, Oldsmobile in druge. Toda ameriški avtomobili imajo morda še najmanj občovalcev. Zbujujo vs

vadni dinamo. Njegova prednost je v tem, da avtomobilski mehanizem in njegovo delovanje, je ogled rezervnih delov in pripomočkov prav tako zanimiv kot ogled avtomobilov, morda se bolj.

BRITANSKI AVTOMOBILI PRODIRAJO V SVET

Sredi bleška novih avtomobilov na tako veliki mednarodni razstavi, kot je predriedev v Earls Courtu, obiskovalce lahko pozabi na vse tisto, kar tiči za temi izdelki, na divjo konkurenco med posameznimi firmami in modeli, na tekmovalne v zanesljivosti, kakovosti, oblikovanju in cenah.

V prvih osmih mesecih letos je britanska avtomobilska industrija izdelala skoraj milijon 250.000 vozil, lani v istem času samo 897 tisoč. Tudi proizvodnja komercialnih vozil se je povečala. Za ta napredek so bile potrebne velike spremembe v industriji. Velike vsote denarja so bile investirane za modernizacijo industrije, za povečanje proizvodnje in zboljšanje kakovosti.

Tudi izvoz ni bil še nikoli tako velik, kar je v nasprotju s splošno tendenco britanskega izvoza v zadnjih mesecih. Izvoz avtomobilov in komercialnih vozil se je v razdobju osmih mesecev povečal od 508.003 enot v vrednosti 237 milijonov funtov lani na 588.610 enot v vrednosti 264 milijonov funtov letos. Celotna vrednost izvoza vseh avtomobilov in raznih delov se je za to obdobje povečala od 466 milijonov funtov na 508 milijonov funtov.

Kljub temu, da Britanija ni članica Skupnega trga, se ji leta 1963 posređilo povečati izvoz svojih avtomobilov na to tržišče za 34 odstotkov, toda letos je prišlo do rahlega upadanja, kar je brez dvoma najbolj posledica antiinflacijskih ukrepov italijanske vlade v zadnjih mesecih.

SLOVO OD EARLS COURTA

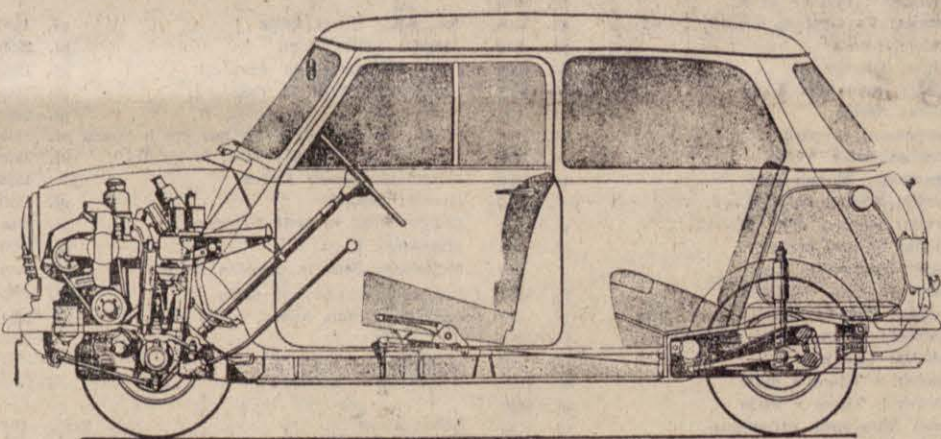
Nekoliko utrujen in nekam zasilen se obiskovalec obrne proti izhodu. Ves čas so vsi njegovo pozornost pritegavali avtomobili, veliki in majhni, črni, beli, zeleni, rumeni in raznobarni. Nekateri so prerazeni na dvoje in se vrtili na bleščicah jeklenih oseh in se združujejo in razstavljujejo. Nekateri se obračajo z odprtimi vrati, da je videti sleherni podrobnost v njih. Nekateri so pač tam in lahko vsakdo sedi vanje in preizkusi volan ali celo potipa notranjino rolls-roycea in si za hip misli, da je njegov lastnik.

Toda se bolj od avtomobilov so zanimivi obiskovalci. Tisti mladenič, ki se že četr ure živahnega pogovarja s predstavnikom Forda in je skoraj četr ure prej obračal volan v vseh Fordovih modelih — ali je res kupec? Mladenič se je potem odpeljal domov v taki podrtji, da mu ne bi prisojili desetih funtov v banki. Toda za pol ure je morda imel občutek, da je bogat kupec, ki se ne more odločiti, ali bo kupil jaguar ali rolls royce ali maserati. Prodajalci so vpludni in navsezadnje morajo biti vpludni — zato so na razstavi, da pojasnjujejo in pojasnjujejo in pojasnjujejo. Ljudje pa sprašujejo, sprašujejo, sprašujejo. Skromno oblečen zakonski par se je ustavil pred Ferrarjevimi »500 superfast coupé« jema. Žena je odločno odprla vrata, mož pa jo je skušal zadržati. Skomignila je in se udobno zleknila na sedežu. Zaprla je oči in nekaj časa negibno obsedela.

Ferrarjev »500 superfast coupé« je bil najdražji avtomobil na razstavi. Cena: 10.933 funtov (davek všteti) ali po naše takole okroglih 23 milijonov dinarjev. In nikar ne mislite, da ga niso prodali. Kupec se je pojavil že prvi dan, le da je zahteval, naj ostane njegovo ime neznan — morda iz skromnosti, morda iz strahu pred davkarji ali še delikatnejših razlogov.

Prav gotovo se bo v »500 superfast coupé« usedla neka ženska. Zanima me samo to, katera bo bolj srečna: ali tista, ki je za hip zatisnila oči na njegovem razkošnem sedežu in sanjala, da je avtomobil njen, ali tista, ki ga bo res imela. Stevenson je nekoč zapisal, da z uresničitvijo sanj pride razočaranje. Kdo ve?

Avtomobilska razstava je tudi kosček naših sanj. BOZIDAR PAHOR

V tej shemi vidimo vso domiselnost Isigonisovega projekta prvega minija.

velikih ladij, gondol, v katerih se človek lahko počez uleže, ne bi pa vedel, kam naj jih parkira. Velikanske bleščeče površine karoserij delujejo nekam dolgočasno. Evropejec varčuje s prostorom in se mu zdi, da je za tisto udobnost in prostornino plačal preveliko ceno. Amerika je kontinent in razdalje so velikanske. Tam je kljub vsemestom še vedno dovolj prostora za parkiranje in gibanje teh »ladij« z močnimi motorji in visoko potrošnjo goriva. Toda Evropa išče nekaj drugega: kompaktno »družinsko« vozilo z majhno potrošnjo bencina.

Med evropskimi firmami so najmočnejše zastopani Italijani tudi z modeli, ki so celo dražji od rolls-roycea; tako firme Alfa Romeo, Ferrari, Fiat, Iso Rivolta, Lancia, Maserati. Izmed francoskih je treba vsekakor navesti Citroën, Peugeot, Renault in Simco, izmed zahodnoameriških Auto Union, BMW, DKW, nemški Ford, Mercedes-Benz in Porsche. Sovjetska zveza se je predstavila z volgami in moskviči, CSSR pa uspešno z novimi Skodami, ki tudi po ceni konkurirajo na britanskem tržišču. Zanje je precejšnje zanimanje.

Značilno je, da Japonci niso razstavili svojih avtomobilov, čeprav so z njimi dosegli že lepe uspehe v Avstraliji, ki je pol britansko, pol ameriško tržišče.

Poseben čar na razstavi ustvarjajo priklopnice, bodisi da so opremljene samo s kavci in najnujnejšimi pripomočki za kuhanje ali pa so prave kuhinje in spalnice hkrati. Pohištvo v nekaterih priklopnih je zelo racionalno in lepo izdelano. To velja tudi za majhne okraske ali lesene kipe na mizah, pogrnjene z domačim prtom, s prijetnimi svetilkami, ki vzbujajo domačnost, omarami in zavesami na oknih.

Zelo zanimiv je tudi ogled rezervnih delov in raznih pripomočkov in novosti. Prvič je neka britanska firma razstavila poceni motor za avtomatsko odpiranje in zapiranje oken, ki ima še to prednost, da ne potrebuje mnogo prostora.

Philips je razstavil svetilko z magnetnim podstavkom, ki se prime na kateri koli del karoserije. Že njeno reklamno ime »trouble-lites« pove, da je namenjena raznim majhnim ali velikim popravilom na cesti ponoči in da bo zelo pomagala vozniku, ki išče napako v motorju, zamenjuje gumo ali stika pod avtom in mora v eni roki držati svetilko.

Philips je tudi prišel na dan s kremenčevodno jedro žarnico za žaromet, ki sveti izredno daleč in so jo že januarja preizkusili nekateri dirkači na rallyju v Monte Carlu.

Britanska firma Lucas, največji kooperant britanske avtomobilске industrije, je med drugim razstavila »žarobno« zrcalce. Če se svetloba od žarometov avtomobila zadaj odbije vozniku v oči, se zrcalce rahlo premakne, tako da ne slepi voznika, a da v njem vendarle še vedno vidi svojega zasledovalca. Ista firma je tudi izdelala alternator s transistornim kontrolnim sistemom, ki zamenjuje na

Od leve proti desni: AUSTIN 1800 — zadnji v seriji minijev. Poci pa ni, kot ni poceni sploh noben angleški avtomobil. Sedemsto devedesetdeset funtov. — CORTINA LOTUS je vozilo visokih zmogljivosti, ki si je priborilo številne zmage na rallyjih. Novi model ima izredno premišljeno zračenje, ki si ga sicer lahko v takšni izvedbi privoščijo le največji avtomobili. — SINGER CHAMOIS je prijetno malo vozilo z vrsto domiselnih tehničnih rešitev. Prostor je izkoriščen do skrajnosti. Za sedeže lahko spravi prtljago tudi skozi zadnje okno. Cena — 581 funtov. Izvozne cene so seveda precej nižje, ker je prometni davek v Angliji izredno visok.

iz znanosti in tehnike nam poročajo

Mlada dekleta v Ameriki vse bolj pogosto operirajo na slepiču, pravi kirurg dr. Sheets. Zavedna ali podzavedna želja mnogih mladenk, da bi jih pač imeli za odrasle, je vzrok, da prepračijo zdravnika o pretiranih bolečinah. To mnoge zdravnike zavede, da take pacientke pošljejo v bolnišnico na operacijo slepiča. Dr. Sheets svetuje svojim kolegom, naj mlada dekleta med dvajsetimi in sedemdesetimi letom pošljejo na podoben klinični pregled, za katerega zdravnik v praksi ponavadi nimajo niti časa niti potrebnih priprav.

Sovjetski atomski fizik Brill se trudi, da bi izdelal nenavadno snov. Nova snov bi bila veličastno tehta, električno nevtralna atomsko jedro. Atom je votla krogla, katere lupina iz negativno nabitih elektronov skoraj prav nič ne tehta. Celotna masa atoma je v njegovem neznamnem jedru, ki zavzema samo milijardino celotnega volumna. Sicer se pojavljajo atomska jedra brez elektronov samostojno kot pozitivno nabiti ioni; ne dajo se pa sestaviti v eno samo težko maso, ker so pozitivno električni in se med seboj odbijajo. Z obstrlejevanjem kalcijevih atomov z dušikovimi ali helijevimi jedri pa je ruskemu fiziku uspelo dobiti drobce zgetenih nevtronov. Ta električno nevtralna teška jedra pa so zelo neobstoja. Profesor Brill upa, da bo lahko dobil večje mase takih nevtronov s posebnim postopkom.

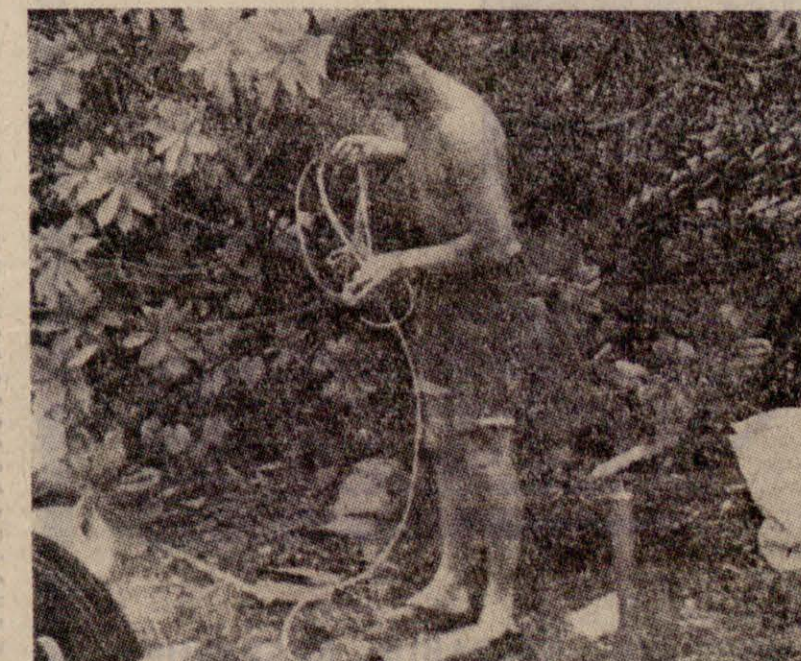
Razen piščancev in svinjine bodo dali v Ameriki na tržišče še zavojčke z ribami, školjkami in raki, ki ostanejo sveži tudi pri sobni temperaturi. Poprej pa bodo v nekem inštitutu še ugotovili, kako mnogi mora biti obsevanje z gama žarki, da lahko uničijo 99 odstotkov bakterij v tako embalirani hrani. Prvi poskusi so pokazali, da so doze žarčenja mnogo nižje, kot so poprej domnevali. Pri tem žarčenje tudi ne škoduje prehranbenim artikulom. Pokazalo se je, da se posebno ribe, školjke in raki, ki imajo veliko beljakovin, dajo na ta način zelo lahko sterilizirati.

ALI ŽIVLJENJE LAHKO KLJUBUJE BOMBI?

Odmev atomske eksplozije na Kitajskem je odjeknil po vsem svetu. In spet se je pojavil strašen prizid mrtve in opostošene zemlje. Znanstveniki in laiki že dolgo menijo, da bo posledica atomskega napada opustošena, razdejana, prepečena in radioaktivna puščava. Če bi kakršna koli oblika življenja prežvela začetno razdejanje, bi gotovo podlegla dolgotrajni nevarnosti atomskega žarčenja. Do zdaj so najboljša področja za tovrstne raziskave brez dvoma Bikini in Eniwetok, atola v Tihem oceanu, ki ju je pretreslo okoli 60 atomskih eksplozij.

Po umrtvi v domovino skušajo radiologični Laurens Donaldson in sodelavci razrešiti »iganko« visokega odstotka preživelosti na atolu. Del odgovora tiči v atolu samem, kamor pade v topli oceanski tokovi prinašajo s seboj pliče, ribe in semena. Drugi del igranke pa je, kako šinasti absorberajo žarčenje in se ga potem spet znebijo. Znanstveniki zdaj preiskujejo prinerke, ki so jih prinesli s seboj. Še vedno pa jih skrbi, da njihove analize ne bodo točne. Ker je čisto mogoče, da je verjetno veliko žilja podleglo žarčenju, še preden je ekipa prišla tja. Donaldson je tudi prepričan, da bi človek nikoli ne morel prežeti, ne da bi čutil strahne posledice žarčenja; bitja nižje vrste so tista, ki jim to uspeva. Vendar se bomo mogli tudi iz tega marsičesa naučiti: »Življenje je pokazalo trdnost, ki jo pa malo kdaj znamo ceniti« pravi Donaldson.

Po umrtvi v domovino skušajo radiologični Laurens Donaldson in sodelavci razrešiti »iganko« visokega odstotka preživelosti na atolu. Del odgovora tiči v atolu samem, kamor pade v topli oceanski tokovi prinašajo s seboj pliče, ribe in semena. Drugi del igranke pa je, kako šinasti absorberajo žarčenje in se ga potem spet znebijo. Znanstveniki zdaj preiskujejo prinerke, ki so jih prinesli s seboj. Še vedno pa jih skrbi, da njihove analize ne bodo točne. Ker je čisto mogoče, da je verjetno veliko žilja podleglo žarčenju, še preden je ekipa prišla tja. Donaldson je tudi prepričan, da bi človek nikoli ne morel prežeti, ne da bi čutil strahne posledice žarčenja; bitja nižje vrste so tista, ki jim to uspeva. Vendar se bomo mogli tudi iz tega marsičesa naučiti: »Življenje je pokazalo trdnost, ki jo pa malo kdaj znamo ceniti« pravi Donaldson.

Znanstvenik na Bikiniju. Ptice pojo, dreve zeleni, le raki so radioaktivni. To seveda še vedno ni reklama za atomsko bombo.

Naši optični instrumenti vam bodo v pomoč, da boste povečali kakovost in produktivnost pri vašem delu. Imamo velik proizvodni program s področja

OPTIČNIH MERILNIH INSTRUMENTOV

na razpolago pa so vam tudi strokovnjaki našega podjetja, ki vas bodo po želji obiskali.

PODJETJE PRECIZNE MEHANIKE IN OPTIKE SARAJEVO

IZ PROIZVODNEGA PROGRAMA:

- veliki delovni mikroskop »MWD«
- mali delovni mikroskop »MWM«
- profil projektor »PRW - 2«
- optični kvadrat »OPK«
- optični kotomer »KO-2«
- stereoskopski mikroskop »Mst - 130«
- biološki mikroskop »MB-1« in »MB-2«

TO JE TISTO PRAVO!

Menijo vsi, ki so poskusili „TRIO“ vaflije. „TRIO“ vaflije so mnoge navdušili in bodo tudi vas! Kombinacija okusa čokolade in vanilije daje „TRIO“ vaflijem poleg rahlosti - izreden okus.

NOVO!
TRIO KREM VAFLI
IZDELUJE: **Koestlin** TVORNICNA KEKSA I DVOPEKA BJELOVAR

V SREDO NE POZABITE KUPITI ILUSTRIRANE REVIIJE

NI PROSTORA ZA SREČO
Izvedeli boste, kako »prijetno« je s štiričlansko družino živeti na petih kvadratnih metrih podstrešja. Sicer pa gre idila šele v deseto leto...

BELI MENIHI POD GORJANCI
Pleterski bratje ne živijo samo za onstranstvo. Vzorni poljedelci, sadjarji in živinorejci so. Kdo ne pozna orjaških pleterskih hrusk in kostanjevskih cvička iz njihovih klet?

LJUBLJANA PROTI TAKSIJEM
Pred vojno je imela Ljubljana 43 taksijev, danes jih ima dvakrat toliko mesto trikrat manj. Kako da si nočemo olajšati promet?

»DEŽEVNA DOBA JE NAŠ ZAVEZNIK!«
»Konec suhega obdobja bo pomenil tudi konec Salazarjeve samohvale,« je dejal predsednik svobodne angolske vlade Roberto Holden v razgovoru z našim dopisnikom v Kairu in podal oris angolskega osvobodilnega gibanja.

»KJE SO SPODNJICE?«
V seriji »London je drugačen« si preberite kramljanje o stojnicah na londonskem petticoatskem trgu, kjer dobite vse.

11 : 0 ZA KLADIVARJA
Obisk pri novem članu druge zvezne lige v Celju in njegovih navijačih.

NAGRAJUJE NAGRAJUJE NAGRAJUJE

VELIKA NAGRADNA PRODAJA KNJIG

pri DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE

Velika nagradna prodaja knjig zajema približno 500 izdaj znanstvenih in poljudnopolučnih publikacij, dela slovenskih in svetovnih klasikov, knjige sodobnih domačih in tujih avtorjev, zabavno čtivo, umetniške edicije, strokovna dela, priročnike in slovarje.

Po tretjem žrebanju, ki je bilo 26. oktobra (seznam nagrajencev je bil objavljen v Delu, Ljubljanskem dnevniku in v Večeru), podaljšuje založba Veliko nagradno prodajo knjig do 31. decembra 1964 in opozarja na

PRIHODNJE ŽREBANJE, KI BO 25. JANUARJA 1965

Vsako, ki bo v času do 31. decembra 1964 nakupil v seznamu navedene knjige v skupni vrednosti nad 3.000 din, dobi nagradni kupon in z njim pravico do udeležbe pri nagradnem žrebanju 25. januarja 1965. Če pošljete založbi priloženo naročilnico, dobite hkrati z naročenimi knjigami tudi nagradni kupon. Knjige, ki jih navajamo v seznamu, lahko kupite tudi v knjigarnah in zahtevate pri prodajalcu oštevilčen nagradni kupon.

V skladu s pravili o Veliki nagradni prodaji knjig pridejo tudi na prihodnjem žrebanju v poštev naslednji dobitki:

- BIBLIOTEKA KNJIG V VREDNOSTI DO 5.000 DIN
- BIBLIOTEKA KNJIG V VREDNOSTI DO 10.000 DIN
- BIBLIOTEKA KNJIG V VREDNOSTI DO 15.000 DIN
- BIBLIOTEKA KNJIG V VREDNOSTI DO 30.000 DIN
- TELEVIZIJSKI SPREJEMNIK
- DENARNA NAGRADA V VIŠINI 300.000 DIN
- OSEBNI AVTOMOBIL ZASTAVA 750

VELIKA NAGRADNA PRODAJA KNJIG VAM NUDI

- velik knjižni izbor
- ugodne cene
- visoke nagrade

ZNANSTVENA DELA

Barbieri: Crna internacionala	pl. 260
Beard: Zgodovina ZDA	pl. 2000
Beck: Sodobna znanost in skrivnosti življenja	br. 800
Brčić: Dobro jutro	br. 250
Burckhardt: Renesansa kultura v Italiji	pl. 2300
Cvetko: Zgodovina glasbene umetnosti na Slovenskem, I. do III.	pl. 6000
Cvetko: Zgodovina glasbene umetnosti na Slovenskem, I. do III.	pl. 6000
Darwin: O nastanku vrst	pl. 420
Ecker: Opis gozdnega drevoja in grmičevja	ppl. 700
Grabrijan: Arhitekturna Bosne	pl. 4500
Grafenauer: Kmečki upori na Slovenskem	pl. 2400
Hazard: Kriza evropske zavesti	pl. 2300
Hazard: Evropska misel XVIII. stoletja	pl. 2400
Hrovat: Kraška hrova	pl. 350
Ivič: Pravi u lingvistiki	kart. 1300
Jenko: Hidrogeologija in vodno gospodarstvo Kranejskega ozirja	kart. 2250
Jurančič: Južnoslovenski jeziki	kart. 280
Kardelj: Problemi naše soc. graditve, I. do IV.	pl. 1600
Kardelj: Problemi naše soc. graditve, V. del: Razvoj slov. narod. vprašanja	pl. 480
Kladar: Zlom 4. in 5. okrajne omejevanje	pl. 1500
Korošec: Uvod v materialno kulturo Slovov	br. 300
Kuller: Splošna gospodarska zgodovina, I. do II.	pl. 3500
Mai: Stara Ljubljana in njeni ljudje	pl. 350
Matanović: Splošna elektrotehnika, III. del: Zgodovina obrti in industrije v Trzinu	pl. 1680
Mohorčič: Zgodovina obrti in industrije v Trzinu	pl. 900
Novak: Slovenska ljudska kultura	br. 850
Ostrogorski: Zgodovina Bizanca	pl. 4000
Pečar: Alžirija v planinskih gorah	br. 1450
Prijatelj: Slovenska kulturno-politična in slovsvena zgodovina, I. do IV.	pl. 6400
Rousseau: Zgodovina znanosti	pl. 680
Slovenski pravoslovski slovar	pus. 3500
Stanovnik: Strukturne spremembe v svet. gospodarstvu	pl. 650
Strojnik: Industrijska elektronika	kart. 1500
Stockler: Znanost, spretnost, svet	pl. 650
Skerj: Ljudstva brez kovin	pl. 2850
Siefan: Pregled poljske književnosti	ppl. 2500
Tito: Graditev nove Jugoslavije, III del	ppl. 250
Trevelyan: Zgodovina Anglije	kart. 400
Ukmar: Glasba v preteklih dneh	br. 780
Vadnal: Elementarni uvod v linearno programiranje	kart. 1800
Wend: Iskal sem Adama	br. 1800
Zbornik inštituta za lesno in gozdno gospodarstvo	br. 2700
Zgodovina Ljubljane	pl. 3200
Zgodovina narodov Jugoslavije, II del	pl. 3000

POLJUDNO POUČNA DELA

Alavantič: Deset let delav.	br. 500
Andolšek-Kovačič: Temeljni gospodarski račun	kart. 700
Andolšek-Kovačič: Temeljni gospodarski račun	pl. 920
Arčič: Karibska rasposaja	pl. 2500
Arko: Zivnozdravniški nasveti	ppl. 400
Arčič: Naš otrok	ppl. 1100
Arčič: Naš otrok	pl. 1200
Barclay: Odkrivanje sveta	pl. 1500
Behler: Popolnjevanje po sončnih deželah	pl. 650
Brook: Starijska ameriška književnost	pl. 1500
Findlay: Kemija v službi človeka	pl. 525
Frisch: Srednjeevropska celina	pl. 1200
Habe: Pogled iz malega sveta	kart. 550
Hauser: Osnovi mlad. - živ. diže	br. 1900
Hutchinson: Kanada - jutrišnji velikan	br. 1900
Howells: Nastajanje človeštva	kart. 1300
Howells: Nastajanje človeštva	pl. 1900
Hrvat: Skrivnostna celina	br. 1000
Ilešič: Gospodarska geografija sveta	br. 500
Jacobson: Spočiti se morate	br. 700
Jermanič: Fotografija (učaj) za vsakogar	br. 700
Jubiljejni mednarodni velturni Bled 1961	pl. 1750
Kocjančič: Pot v novo fotografijo	pl. 900
Krečič: Pilec Slovenije	kart. 1120
Kučkar: Spretnost pod morjem	kart. 1200
Manohin: Poljskega vremenoslovja	br. 480
Marvin: Vi in vaše sree	kart. 1200
Mekinda: Pohod druge grupe odredov	pl. 1650
Melik: Jugoslavija, zemljepisni pregled	pl. 2300
Mende: Kitajska in njena senca	kart. 2100
Mende: Kitajska in njena senca	pl. 2400
Mocik: Gripa in prehlad	br. 150
Montgomery: Zgodba o velikih medicinskih odkritjih	br. 600
Pire: Novejša teorija lahovskih otvoritev I. do V.	br. 2780
Podrebeček: Tvoj sluh je dragocen	br. 850
Priklari: Nevidni sovražnik na Atlantiku	pl. 2200
Smedlari: Starost in staranje	br. 300
Sibi: V Beogradu Zagrebu 1941	br. 600
Sibi: Vojni dnevnik	br. 600
Vadnal: Zaporede in funkcije	kart. 580
Vadnal: Zaporede in funkcije	ppl. 800
Vesner: Kri je življenje	br. 600
Vidmar: Sah	br. 1200
Zel: Človek in ocean	br. 1500
Zel: Človek in ocean	pl. 1500
Zbornik: Izbrani teksti pedagoških klasikov	ppl. 350

LEPOSLOVJE

Alshilov: Orestela	pl. 2000
Andrič: Na Drini most	br. 830
Andrič: Travniška kronika	br. 780
Andrič: Poti, obrzi, pokrajine	pl. 1200
Bacehill: Miln na Padu, I. do III.	br. 2300
Balzac: Blišč in beda kurtizan	pl. 950
Balzac: Striček Pons	pl. 1800
Bevk: Izbrani spisi III. do IV.	ppl. 1050
Bevk: Izbrani spisi V. do X.	pl. 8500
Bogdanović: Eseji in kritike	pl. 1850
Božič: Kuriani	pl. 820
Brandys: Lucija Kralj	pl. 600
Bumlin: Življenje Arsenjeva	pl. 1300
Casson: Novela	pl. 2300
Casson: Izgubljeni spomin	pl. 850
Cella: Družina Pascuala Duarteja	pl. 480
Coster: Ulenpiegel	pl. 2500
Coster: Ulenpiegel	ppl. 1600
Curwood: Bares, Kazanov sin	kart. 580
Caplin: Stjenka Razin	ppl. 534
Cehov: Izbrano delo III.	pl. 500
Čolaković: Hiša žalosti	pl. 700
Čolaković: Spomini in srečanja	br. 200
Čolaković: Spomini in srečanja	pl. 350
Copić: Ognjeno leto I. do II.	pl. 1070
Dostojevski: Best	pl. 2500
Dostojevski: Zapiski iz mrivega doma	pl. 1600
Dostojevski: Stepančikovo	pl. 2200
Dostojevski: Zločin in kazen	pl. 3000
Duvignand: Zlato republike	pl. 1400
Euripides: Tri drame	pl. 1650
Fedin: Mesta in leta	pl. 620
Fiedling: Tom Jones I.-II.	pl. 3200
France: Rdeča lilija	pl. 1500
Freuchen: Nemlri Viking	pl. 450
Fryd: Kartofska žilva	pl. 1300
Gradnik: Harta v vetru	br. 620
Gregorčič: Zbrano delo, III.-IV.	pl. 720
Guček: Jutri bo vse dobro	pl. 1000
Habe: Vstop prepovedan	pl. 2500
Hace: Naši obrzi	br. 500
Herodot: Zgodbe, I.-II.	pl. 1250
Ili-Petrov: Dvanajst stolov	pl. 650
Ili-Petrov: Zlato tele	pl. 450
Ingolič: Kje ste, Lamutovi	pl. 1500
Isaković: Veliki otroci	pl. 800
Jan: Skozi zasede	br. 960
Janevski: Vas za sedmimi jeseni	pl. 780
Jevtović: Zgodbe o Titu	ppl. 500
Jirasek: Proti vsem	pl. 1400
Joyce: Ljudje iz Dublina	pl. 400
Jurčić: Zbrano delo, I.	pl. 1400
Jurčić: Zbrano delo, od V. do IX.	pl. 4350
Jurčić: Jurij Kozjak	br. 180
Kersnik: Zbrano delo, IV.-V.	pl. 900
Kohlmar: Novejša slovenska drama	br. 270
Koprivce: Hiša pod vrhom	br. 700
Kozak: Pupa	pl. 1100
Kozak: Popolnjevanje sem v domovino	pl. 620
Kozak: Balada o ulici	pl. 380
Kozak: Maske	pl. 1550
Kozak: Sempeler	pl. 1250
Kozak: Ispovedi	pl. 2550
Kozak: Portreti	pl. 2800
Kozak: Afera	br. 600
Kranjčević: Izbrane pesmi	pl. 850
Kranjčević: Za svetlimi obzorji, I/1-2	pl. 2100
Krklec: Lirika	pl. 1200
Krklec: Gledanje	ppl. 2000
Krklec: Deset krvavih let	br. 900
Krklec: Aretej	pl. 1100
Lampedusa: Leopard	pl. 1500
Laxness: Salka Valka	pl. 1800
Lermontov: Zbrano delo	ppl. 1875
Levstik: Zbrano delo, I.-II.	pl. 6952
Levstik: Zbrano delo, III.-IX.	pl. 480
Lobnik: Gornik in čas	pl. 990
Lokar: Hudomušni Eros	pl. 1000
Lokar: Z glavo skozi zid	pl. 470
Lu-Hsin: Resnična zgodba o A'Kjuju	pl. 1800
Malenšek: Temna stran meseca	pl. 720
Malraux: Upanje	br. 1100
Mandil: S Titom v maju	pl. 1600
Mandil: S Titom v maju	pl. 1750
Mann: Simphonie pathetique	br. 1500
Mejak: Književna kronika	pl. 4800
Mencinger: Zbrano delo, I.-III.	pl. 1300
Mihelič: April	pl. 2100
Mihelič: Izbrani spisi, I.-II.	pl. 800
Miljković: Kri na listju	pl. 620
Molier: Izbrano delo, II.	pl. 800
Murn: Zbrano delo	ppl. 510
Murn: Zbrano delo II.	br. 500
Mutavžič: Tito in umetniki	br. 700
Novy: Oboki	br. 900
Olbrecht: Nikolaj Suhaj	pl. 800
Olbrecht: Nikolaj Suhaj	pl. 800
Oleš: Zavist	br. 1950
Oleš: Pisma iz pregnanstva	pl. 1600
Pahor: Onkraj pekla so ljudje	br. 220
Pavlovič: Bil sem v začetni četi	ppl. 300
Pavlovič: Bil sem v začetni četi	pl. 1800
Platihar: Življenje velikih Grkov	pl. 2200
Poljska lirika XX. stoletja	br. 500
Popa: Stihl	br. 650
Prilec: Franceta Prešerna	br. 850
Prešil: Zbrano delo, I.	pl. 3000
Priestley: Pojo naj ljudje	pl. 440
Prus: Lutka	pl. 840
Puškin: Pesnitve, pravilice	pl. 1100
Putrament: Resničnost	pl. 1200
Racin: Svlantja	pl. 400
Ranković: Gorski car	pl. 850
Ribič: Ljudje onkraj reke	ppl. 328
Ribič: Ljudje onkraj reke	pl. 400
Roberts: Arundel	pl. 1400
Rogelj: Kruih in srce	kart. 700
Rozman: Na tekočem traku	br. 450
Saje: Pisma na smrt obojenih	pl. 1250
Sarite: Nepokopani mrtveci	pl. 1500
Seghers: Mrtvi ostanejo mladi	pl. 1600
Sibirjak: Milijoni Privalovih	pl. 640
Sienkiewicz: Krizarji	ppl. 1600
Silone: Lukova skrivnost	pl. 650
Silone: Prigisče robdinje	pl. 360
Simič: Kaj vse prinašajo reke	br. 350
Skerič: Izbrani eseji	br. 3200
Smole: Antigona	br. 570
Sodobna makedonska poezija	pl. 1500
Sofokles: Kralj Oidipus	pl. 2000
Storm: Novela	pl. 1200
Stritar: Zbrano delo I. do VII.	ppl. 3360
Stritar: Zbrano delo, I. do II.	pl. 910
Stritar: Zbrano delo, VI.	pl. 600
Stritar: Zbrano delo, VII. do X.	pl. 3300
Schiller: Don Carlos	pl. 1200
Simunović: Novela	ppl. 1500
Simunović: Novela	pl. 1800
Sopov: ZHJ se v tišino	pl. 350
Tavčar: Zbrano delo, II.	br. 350
Tavčar: Zbrano delo, V. do VII.	pl. 2210
Tavčar: Zbrano delo, V.	ppl. 480
Tjučev: Pesmi	pus. 360
Tolstoj: Hadži Murat	pl. 380
Tolstoj: Trnova pot	pl. 2800
Trdina: Zbrano delo, III.	pl. 390
Trdina: Zbrano delo, VI. do XII.	ppl. 5470
Trdina: Zbrano delo, IV. do VII.	ppl. 1965
Trdina: Zbrano delo, X.	ppl. 600
Tukidides: Peloponeška vojna	pl. 2000
Turgenjev: Zbrano delo, III.	pl. 650
Ukmar: Srečanje z Julijem Belettom	br. 650
Ukmar: Srečanje z Julijem Belettom	pl. 800
Vidmar: Polemike	pl. 1650
Vidmar: Literarne kritike	pl. 596
Vitторин: Ljudje in ne ljudje	pl. 420
Vitторин: Ljudje in ne ljudje	ppl. 330

Vries: Mačeha zemlja	pl. 750
Vodnik: Zlati krogli	pl. 492
Vošnjak: Kri in vino	br. 840
Vučič: Mrtve javke	pl. 1100
Triglav: Crna sila	br. 1200
Quasimodo: Pesmi	pl. 600
Zischau: Asijski divji zahod	br. 1200
Zupančič: Zbrano delo, I. do III.	pl. 3310

KIOSK

Ayme: Zelena kobilica	br. 580
Carr: Speča stinga	br. 500
Christie: Stopnica k smrti	br. 300
Colette: Lepotice Čndri	br. 250
Cuculič: Svební vizitalki	br. 780
Duché: Ona in on	br. 600
Ewan: Življenje Georga Gershwina	br. 450
Corrigan: Skrivnostni Mr. Brauns	br. 400
Dickson: Usodnih pet skatel, I.	br. 1000
Dickson: Usodnih pet skatel, II.	br. 300
Simonov: Moj prijatelj Maigret	br. 300
Wallace: Moš s tujim imenom	br. 100
Queen: Nesrečno mesto, II.	br. 100
Simonov: Maigretov revolver	br. 300
Christie: Vestaga hiša	br. 100
Simonov: Prijateljica gospe Maigret	br. 100
Martens: Podzemni svet	br. 100
Simonov: Maigret in truplo brez glave	br. 100
Allingham: Primer pokojnega Figa	br. 100
Wallace: Bratovščina žabe, I.	br. 100
Wallace: Bratovščina žabe, II.	br. 100
Simonov: Maigret v hotelu	br. 100

MODERNI ROMAN

Anderson: Ubogi belec	pl. 1600
Arzoug: Veliki leden	pl. 2200
Cary: Na milost in nemilost	pl. 1600
Dahrowska: Noč in dnevi, I.	pl. 2200
Dahrowska: Noč in dnevi, II.	pl. 2500
Döblin: Hamlet ali dolga noč gre h koncu	pl. 2500
Dos Passos: Trilogija ZDA, I. do III.	pl. 7500
Edschmid: Simon Bolivar	pl. 1500
Grani: Iskalec	pl. 1200
Glaser: Blisč in beda Nemcev	pl. 1400
Malaparte: Koza	pl. 2000
McCallers: Srce je samotni lovec	pl. 1800
Proust: V Swannovem svetu	pl. 2200
Solonov: Zorana tedina, I. do II.	pl. 4800

TOKOVI ČASA

Božič: Iaven	kart. 500
Čudrčič: Pojoči grm	kart. 450
Grafenauer: Večer pred praznikom	kart. 600
Hofman: Mavrica v dlanah	kart. 850
Kavčič: Ne obračaj se sam	pl. 950
Kavčič: Ognji so potemeli	pl. 1000
Kavčič: Tia in nazaj	pl. 1000
Kolar: Prazno nebo	kart. 800
Favčič: Sanje živijo dalje	pl. 600
Rozman: Ožbi	pl. 850
Rozane: Mrtvi in vsi ostali	pl. 350
Suhodolčan: Človek na zidu	pl. 1100
Vegri: Napiavljeni plani	kart. 600
Vuga: Račke po vodi plavajo	kart. 1200

VEČNI SOPOTNIKI

Byron: Parizina	pl. 1200

Je rak ozdravljiv — ali je doktor Issels šarlatan?

Strah pred skrivnostno boleznijo danes je časa — rakom in nemoč medicine se poglablja zanimanje svetovne javnosti za obnovo procesa proti zdravniku dr. Josefu Isselsu, šefu klinike Ringberg v Zahodni Nemčiji. Tri leta so minila, kar je bil dr. Issels spoznan za krivega smrti iz malomarnosti in obsojen na leto dni ječe. Zda dr. Issels ne upa samo, da ga bodo oprostili, ampak je tudi prepričan, da bo njegova metoda imunobiološkega celovitega zdravljenja raka v celoti rehabilitirana. Stiri deset najboljših strokovnjakov za rakasta obolenja z vsega sveta, med njimi tudi dr. Leon Šavnik kot edini Jugoslovani, bodo pričali in priznali ali pa zavrgli teorijo dr. Isselsa o zdravljenju raka, dali ali uničili upanje tisočev smrti zapisanih bolnikov.

Zda odrezano, precizno, zda temperamentalno je pred sodiščem pojasneval dr. Issels o nastanku rakastih tvoril in o načinu zdravljenja. Pri tem se oslanja na pionirje naravnega zdravljenja. Govori o spoznanjih homeopatije, o celovitem zdravljenju, o nevropatiji in biologiji. Razlaga o čiščenju krvi, o zdravljenju s kisikom in z inhalacijo etra. Pojasnili je, kako je vse to preizkusil, spet zavrgel in se znova zatekel k celovitemu zdravljenju v kombinaciji z dieto, saniranjem zob, odstranitvijo mandljev in duševno terapijo. Ob vsem tem priznava, da so vsi ti posegi samo dodatek klasični terapiji z operacijskim nožem in obsevanjem.

Bolj ženska... manj nedrček

Kalifornijski mojster slačenja Rudi Gerneich, iznajditelj toplessa, bi rad sklenil premirje z ženski tega sveta. Ko njegova ideja, da ženske prsi ne bi več zakrivala, pri pretežni večini ni našla poslušne, predlaga zda polovičen kompromis.

Sredi preteklega tedna je ameriška tovarna nedrčkov »Exquisite Form« iz New Yorka prikazala Gerneichovo najnovejšo kreacijo: »no-bra bra«.

»Bra« je v angleščini kot okrajšava za francosko in obenem tudi angleško besedo »brassière«, ki pomeni modrček. V paradoksu »no-bra bra« se izraža Gerneich.

Novi model

chov najnovejši modni namen: modrček, ki je tako lahek in tako prozoren, da skorajda ni. Kot mnogim drugim modnim kreatorjem se tudi Gerneichu zdi, da so današnji modrčki prave oblikovane priprave. Njihov monstruozni videz, ki spominja na oklepe, z vezmi in zadržkami, katere lahko vedno opazimo samo vrhno obleko, naj se umakne naravnih lahkoti.

Gerneich je izdelal lahki nedrček iz najlona, ki mu daje obliko le dva zarobljena siva in je spet s tankim elastičnim trakom. Njegovo novo kreacijo bodo dali na tržišče v treh verzijah — črni, belem in rožnate, vendar samo do velikosti 4B. V novem modrčku naj bi torej ženske bile videti bolj ženske in manj modrčki.

to se pripeti samo ...

... na HAVAJIH: Ko so zaprosili študente na tamkajšnji univerzi, naj bi zaradi pomanjkanja moči v menzi pomagali pri razpisovanju kosode, je študentki temu protestirala. Dekan in devet proesorjev si je nato razdelili odgovornost in posodo v menzi lepo pomilo.

... v KANSAS CITYJU: Za okoli 1000 dolarjev je Clarence Eihorn kupil 16 rjuh in 8 pretek za bližnje, na katerih so v nekem hotelu te žali Beattiesi.

njem; obenem pa napada zastopnike tako imenovane šolske medicine.

Zdravniki vedo, kaj je rak: nenaravno razraščanje telesnih celic na račun okolice tkiva. Toda kaj je vzrok, da se te celice začnejo razmnoževati, tega medicina ne ve. Tega tudi dr. Issels ne ve. Meni pa, da je splošno obolenje telesa vzrok, da se nekatere celice ne prilagajajo več organizmu. Torej hoče s krepitvijo odpornosti telesa zaustaviti rast rakastega tkiva. Zato komplicirane diete, dolgotrajna zdravljenja zraven pa še medikamenti, ki jih večina zdravnikov odklanja.

Tako je začel najprej eksperimentirati z bolniki, ki so bolehal zaradi nenevarnih kroničnih obolenj, kot na primer alergičnost. Pojavila so se izboljšanja, ki so jih ni bil nadejal. Kmalu je imel prvi uspeh pri bolnici, ki je imela raka, o kateri so menili vsi, da je zapisana smrti. Vedno bolj se je zavzemal za bolnike, brezupne primere, ki so jih pri operaciji enostavno zašli, ker ni bilo več upanja, za bolnike, katerim tudi obsevanje z rentgenskimi žarki ne bi več pomagalo.

Našel je ljudi ki so mu pomagali z denarjem. Kupil je hotel Ringberg ob jezeru Tegern in ga preuredil v sanatorij. Začel je s prvimi osmimi, hudo bolnimi pacienti. »Izkazalo se je, da jim lahko pomagam, če uporabim različne terapije in jih povežem z dognanji šolske medicine«, pravi dr. Issels. »Ni mi zadostovalo, da bi jim dajal samo morfijske in zato sem imel uspeh.« Toda uspeh je bil majhen, so ugotovili sodniki. Od 2350 jih je popolnoma ozdravelo 35, torej komaj 1,5 odstotka. Kljub temu pa tega uspeha sodišče ni smelo zametavati. Zato bodo v naslednjih dneh nastopile priče, 34 moških in žensk, ki se lahko zahvalijo za svoje življenje dr. Isselsu. Med njimi bo tudi knjigar dr. Georg Kurt Schauer. Imel je raka na črevesu. Operacija na frankfurt-

Kaliforniji grozi potres?

Geofiziki, ki že desetletja pozorno proučujejo tektonske spremembe ob znani ali bolj zloglasni kalifornijski potresni prelomnici, ki teče skoraj vzdolž vse države, so zdaj opozorili, da pritisk zemeljskih gnot ob prelomnici nevarno narašča in da se je bati, da bo v prihodnjih letih dosegel kritično mejo. Z drugimi besedami: če bo šlo tako naprej, grozi ali bližnji prihodnosti Kaliforniji hud ali celo katastrofal potres. Nič kaj razveseljiva ugotovitev, ki bo mogoče že zdaj povzročila nekaj panike. Toda Kalifornijcem vendarle ostane tolažba, ki je do sedaj ni imel še nihče na svetu. Ameriški seizmologi namreč napovedujejo, da jim bo s precejšnjo gotovostjo uspelo ugotoviti, če bo prišlo do potresa in v tem primeru celo dokaj točno povedati, kdaj bo.

Elektronsko ocenjevanje umetnosti

Kako pripraviti ljudi, da bodo kupovali slike in kipe, in kako pripraviti tiste, ki že kupujejo umetnine, da jih bodo kupovali vsaj toliko, kot doslej ali pa še več? S temi vprašanji se gotovo ubadajo vsi trgovci z umetninami na svetu in vsak se pač trudi, da bi našel kako rešitev. Ker pa so najpogostejši kupci raznih umetnin prav petičenci, katerim ne gre toliko za samo umetnino, kot pa za »svarno« naložbo kapitala, je treba seveda najti predvsem način, kako prepričati te ljudi, da z nakupom umetnine v bistvu sklepajo dobro kupčijo. Tako prepričevanje pa ni nič kaj preveč uspešno zadnja leta, ko je prišlo do številnih polomov na borzi z umetniškimi slikami. Ljudje, ki so nasledili spekulacijam, so postali previdni. Tisti, ki so izubili kar cela premoženja, ki so kupovali platna, katerim so cene rasle vsak dan, da bi potem spet strmoglavno padle, kar nočejo več tvevati. Tudi laikom je vedno bolj jasno, da so številne umetniške in neumetniške stvari, ki so zdaj v središču pozornosti, le kratkotrajna moda.

Podjetni Parižan Perrot-Denoix pa se je odločil, da bo skušal prepričati previdne in pregovornit omahljivce s tistim, čemur mnogi ljudje dandanes najbolj verjamejo: z elektronskim računalnikom. Mož je ustanovil družbo »za napredek slikarstva«, v katero so takoj vstopili številni znani trgovci z umetninami. Družba ima elektronske možgane, v katere so vložili podatke o mnenjih 100.000 strokovnjakov (živih in mrtvih) za slikarstvo. In možgani bodo odgovarjali na vprašanje, če ima kakšna slika možnost, da trajno ohrani sedaj priznano umetniško vrednost in poveča svojo denarno vrednost. Družba za napredek slikarstva bo organizirala tudi prodajo na kredit, tako da bi slike postale dostopne tudi manj bogatim ljudem, hkrati pa se je odločila, da bo čez tri leta sprejemala nazaj tiste slike, katerim bi naključni eksperti padle vrednosti, in da bo vrnila skoraj celo kupnino.

Slikarjem mogoče niti ne bo preveč všeč, da bodo stopnjo njihovega genija ocenjevali elektronski možgani, toda Perrot-Denoix si zaradi tega ne bel glave. Prepričan je namreč, da bo s svojo domisljico pridobil 350.000 novih kupcev.

Ladjevje na razprodaji

Eden najbogatejših ladjarjev na svetu se je odločil, da bo razprodal svojo floto, ki velja za eno največjih v zasebni lasti. Gre za Stavrosa Niarchosa, bivšega svaka prav tako velikega ladjarja Onassisa. Mož, ki ga scenjca na dobrih 260 milijard v našem denarju, bo menda razprodal svoje ladjevje zato, ker ga je začelo to delo dolgočasiti. Prvih sedem milijard in pol, ki jih bo dobil za ladje, bo, vsaj tako je izjavil, vložil v tri velike antikvariate, ki jih misli v kratkem odpreti v Parizu, Londonu in New Yorku. Trgovine z antikvitetami pa naj bi se odprle zato, ker ga »veseli že od nekdaj«.

Mogoče gre res samo za konjiček, toda pri takih ljudeh morajo biti tudi konjički donosni. In tudi v tem primeru Niarchos se zdalec ne misli metati denarja skozi okno. Njegovi sodelavci so namreč izračunali, da lahko pričakuje v svojih trgovinah s starinami na leto 5 ali celo 6-odstotni dobiček. Tako visok dobiček pa je lahko dosegel s svojimi ladjami samo v najugodnejših obdobjih.

ski kliniki je pokazala, da je rak na črevesu v zadnji fazi in da so se pojavile rakaste tvorbe tudi na aorti. Zato so operacijo prekinili. Živel bi še dva, tri mesece. Potem mu je domači zdravnik dr. Hanf-Dressler svetoval ringberško kliniko. Tam se je zdravil skoro pol leta. Čez leto dni je bil spet na pregledu v Frankfurtu. Rentgenski posnetki so pokazali, da je tvorba na črevesu izginila. Dr. Schauer je bil zdrav.

Vendar je mnogo tudi takih, ki so se zaman zatekli dr. Isselsu po pomoč. Tuji tem operacija in obsevanje ne bi več rešila življenja. Toda takole je rekel dr. Gausmann, ki je preiskal enega izmed pacientov, preden je podlegel v Isselsovi kliniki: »Če je Issels rešil samo enega človeka, ki je imel raka, in to lahko dokaže, potem je zaslužil, da mu postavimo spomenik.«

Zda mora zvezno sodišče razjasniti nekaj vprašanj, na podlagi katerih je dovolilo obnovo postopka: Ali je res strokovna pomota samo to, če zdravnik uporabi neko določeno metodo zdravljenja ali ne? Ali lahko z gotovostjo trdimo, da je neki način zdravljenja boljši od drugega? Ali je dajal dr. Issels pacientom Wiesingerju, Matzeitu in Warnkeju preveč upanja na ozdravljenje, tako da so se dali preprosto operirati? Na to vprašanje so na prvem procesu odgovorili z da, kar je pripeljalo do obsoja, da je dr. Issels kriv smrti iz malomarnosti. Toda obramba je vsaj v primeru Wiesingerja lahko s pričami dokazala, da leta operacije ni hotel dovoliti.

Tako so obnovili postopek tudi v tej točki. Zdi se, da je proces zdaj samo še formalnost. Za štiri deset strokovnjakov pa pomeni proces še nekaj več: razprava o pravilnosti ali nepravilnosti dr. Isselsove terapije; razprava o upanju in brezupu tisočev trpinov.

Dr. med. Josef Issels

Plen: za 3 milijone škodelic čaja

V prejšnji številki našega tednika smo poročali o nenavadnih težavah londonske policije: natanko ve, kdo se skriva za številnimi tatvinami z whiskeyjem naloženih tovornjakov, toda zaradi pomanjkanja dokazov le ne more spraviti vodjo ali naročnika tatvin za rešetke. Hkrati pa smo omenili, da je milijardni dobiček tega možaka verjetno spodbudil tudi druge h kriminalu nagnjene podjetnike, da so se oni začeli krasti natovorneje tovornjake. Ker pa tovornjakov z whiskeyjem ne ni toliko in ker so pošiljalci škotske pijače poslali previdnike, je bilo treba seveda razširiti področje delovanja.

In tako ta teden poročajo iz Londona, da so doživeli eno najbolj nenavadnih tatvin. Osem kriminalcev je vplomilo v skladišča družbe Brooke Bond, ki je na Otoku eden največjih uvoznikov in veletrgovcev s čajem in drugimi začimbami. Tatovi so se useli za krmilo osmih od vrha naloženih tovornjakov in čez nekaj minut že zapeljali v noč. Na tovornjakih pa so bili zavoji s čajem, ki naj bi jih naslednji dan odpeljali iz skladišča trgovcem v različnih krajih Anglije. Ko se je razvedelo za tatvino, so izračunali, da so kriminalci odpeljali toliko čaja, da bi lahko z njim skuhal kar tri milijone škodelic te na Otoku tako cenjene pijače. Sama vrednost plena pa ni tako velika: kakih enajst milijonov v našem denarju.

Londonska policija meni, da bo tudi čaj šel podobno pot kot ukradeni whiskey. Verjetno je v Angliji že precej dobro organizirana in široka mreža ne najbolj poštenih trgovcev, ki radi odkupujejo ukradene pijače in začimbe, ker so pač toliko cenejši kot pri veletrgovcih.

Še kanček slave za stare dni

Več kot sedemdeset let stara angleška zdravnica Barbara Morre je že doživela svoje »mesece slave«. Spomnimo se: starka, zagrizena vegetarijanka, se je prostavila, ko je »za zdravje« lepo peš prehodila na čelu svojih ne ravno tako številnih somišljenkov dobršen kos Anglije, in še nekaj mesecev kasneje, ko je za skromno nagrado prehodila ZDA od atlantske do pacifiške obale.

Toda že po nekaj mesecih so vsi pozabili na podjetno, toda verjetno nekoliko samovoljno, da ne rečemo nekoliko trčeno starko. Zda pa se je njena fotografija spet vrnila v časnik in starka je dokončno dokazala, da je res precej »samovoljna«.

V Gamberleju, kjer zdravnica živi, napeljujejo kanalizacijo. In cev bi morala iti tudi čez njen vrt. In tako se je začelo veliko razburjenje, ki je trajalo cele tri dni. Starka je najprej poskušala občinske moči prepričati, naj bi kanalizacijska cev naredila ovinek okrog njenega vrta, ko pa s tem seveda ni uspela, je v pisnih največjim časnikom zagrozila, da bo naredila samomor, če občina ne spremeni svoje odločitve. Ko so k njej prišli prvi novinarji, je tudi povedala, da je dala občini dvodnevni rok: ali opustijo zamisel gradnje kanala čez njen vrt ali pa bo naredila samomor. Bil je ravno sušni dan za novice in tako je vsa Anglija zvedela za starkine težave. Za pravo razburjenje pa je poskrbel šele njen mož miren starček, ki menda na skrivaj je bilfekte, da ne bi od lakote umrl ob vegetarijanski hrani, katere ne more videti — ko je novinarjem povedal, da je trdno prepričan, da bo njegova žena res naredila samomor, če ne bodo sprejeli njegove ultimata. On da jo že pozna, je povedal. Človeško življenje je človeško življenje in Anglija ni mogla ostati brezutna. Ko je starka potem iz ure v uro ponavljala, da bo res storila, kar je rekla, so ljudje že začeli napadati občino in zahtevati, naj spremeni svoje načrte. Časniki so v nekaj urah dobili na kufe protestnih pism. No, na srečo je bil zmagala zdrava pamet. Nekaj policistov se je naselilo v hišo okrog zdravničnega doma, občina je približala, da bi kanalizacija tekla tako, kot je predvideno, in potem so vsi čakali — policisti seveda za svojimi dolžnostmi in pripravljani, da takoj posredujejo — uro, ki jo je starka določila za svoj samomor.

No, pa je ura srečno minila in izkazalo se je, da zdravnica vendarle ni mislila tako resno. Tisti Angleži, ki so se razburjali nad občino, češ da hoče speljati svojo kanalizacijo tudi za sceno človeških življenj, so se pomirili, občina bo sedaj mirno nadaljevala delo, starka pa po novi kratkotrajni slavi svoje življenje.

Barbara Moore v razgovoru z novinarji

kozmetična kolekcija akvalan

Pijani huligan ukradel tramvaj

Številni Kijevčani, ki so bili tisti večer na cestah, pravijo, da niso še nikdar videli tako nore vožnje s tramvajem in, če ne bi sami videli, ne bi nikdar verjeli, da njihovi že nekoliko zastareli tramvaj zmerejo tako hitrost. In treba jim je verjeti. Še bolj pa je treba verjeti tistim srečnim nesrečnikom, ki so bili med nore vožnje v tramvaju, ki je tolkel rekorde, ko pravijo, da si nikakor niso mislili, da se bo vse tako srečno končalo.

Neslavni junak te tramvajске dirke za rekordom je kijevski mladoletnik, ki se je, potem ko se je v številnih gostilnah dobro napil, odločil za precej nenavadno »junaštvo«. Kot vsi drugi potniki je še kar mirno vstopil v tramvaj, potem pa se je med vožnjo prenil od voznice. Po pobli na tla in se sam usedel na njegovo mesto. Od tistega trenutka naprej se ta tramvaj ni zmenil za nobene postaje, prometne predpise in splot za nič, kar se je dogajalo po cestah in v njem. Mladoletnik je takoj porinil ročice za hitrost do konca in že čez dobro minuto je tramvaj vozil s hitrostjo kakih petdeset kilometrov

na uro. Potem je hitrost še povečal. Nihče izmed potnikov se mu ni mogel približati: tramvaj je tako premetavalo na levo in desno, da so se vsi morali držati z vsjo močjo, da niso padli. Mladoletnik pa je doživljal svojih »velikih pet minut«.

In res je šlo samo za pet minut. Že na prvem križišču je prometnik opazil, da s tramvajem nekaj ni v redu. Obvestil je postajo in za ponorelim tramvajem se je takoj pognal miličniški avtomobil. In potem je prišlo do prizora, ki ga poznamo iz različnih kriminalnih filmov. Prometnik so izrabili del ceste, kjer je tramvaj vozil naravnost, izenačili hitrost avtomobila s hitrostjo tramvaja — tedaj je vozil že več kot šestdeset kilometrov na uro — in potem je eden preskočil iz avtomobila na tramvaj. Po kratkem boju je mladiček obvladal mladoletnika, takoj nato pa počasi ustavil tramvaj. To mu je uspelo le nekaj deset metrov pred velikim križiščem v krogu, kjer bi tramvaj sicer ob taki vožnji gotovo iztiril. Tako pa so bili potniki samo malo prestrašeni in tudi nekaj busk je bilo videti, toda huje poškodovan ni bil nihče.

V izložbi edine pekarnice v Senlisu (Francija) so ljudje lahko prebrali naslednje sporočilo: »Podpisana Claudina Brechat želim povedati enkrat za vselej, da nisem noseča, da nisem nikdar bila in da sem bila nedolžna na dan moje poroke. Če se bodo še širile nasprotne govorice, bo moj mož prisiljen odločiti se za sodni pronaj.«

Angleški Birmingham je že od nekdaj precej sramežljivo mesto. Svojs se je proslavil s tem, da je morala v njem Pavlova plesati v »Labodjem jezeru« v gosto pleteni volneni obleki. Sedaj pa so se mestni očetje odločili, da morajo imeti lesene ali plastične lutke v trgovinah na prstih poročne prstane, če na njih razkazujejo nočne halje in spalne srajce in če je v bližini postelja.

Kot poroča sovjetska »Rdeča zvezda«, so uspešno zaključili poskuse z novim načinom gnojenja polj. Na nekaterih sovsovhosih so raztrosili 60.000 ton gnojil s pomočjo eksploziv dinamičnih patronov, ki so jih prižgali pod kupi gnojil.

med dvema tečajema

Dvesto poslovnih mož, ki so se zbrali na nekem posvetovanju v Liverpoolu, je dobilo odštevana pisma. »Dragi, kmalu bom pri tebi,« je pisalo v pismih. »Z vsjo svojo ljubeznijo, Irma.« Šlo je za reklamo pred premiero francoskega filma »Sladka Irma«.

V Salt Lake Cityju so odprli oporoko milijonarja Edwarda Connellyja. Pa so lahko prebrali, da je treba od pokojnikovega premoženja izločiti 10 milijonov dolarjev in jih porabiti za njegov grobnik spomenik na Luni. »Spomenik je treba zgraditi takoj,« piše v oporoki, »ko bodo med Zemljo in Luno redne prometne zveze.«

Krokodile vzrejajo v hlevih blizu Džakarte na vzhodu Bornea. S tem ukrepom kljubujejo razredčevanju badasov, vrste velikih kuščarjev, ki žive ob reki Mahakam. Toda strokovnjaki se z zadrego sprašujejo, če ni izredna kvaliteta njihovih kož v zvezi z dejstvom, da so badasi ljudožerci.

V Ganki, najhmem mestu na otoku Okinavi, je ločitev precej zapletena zadeva. Par, ki se hoče ločiti, mora najprej preživeti tri dni na nenaseljenem otoku, kakih petinajst kilometrov od daljnjem od Okinave. V Ganki se ni nihče ločil od leta 1938.

Statistiki so ugotovili, da »povprečna Francozinja« preklepe v življenju s sosedi 2325 ur, da preživi tri leta in pol v kopalnici v bližini zrcala, da vsako leto 1237-krat zavije v razne veletrgovine, se trinajskrat sporeče ali celo stepe s svojim možem in da mu vsaj devetkrat v svojem življenju zagrozi, da se bo vrnila k materi.

Na dražbi podpisov ameriških predsednikov je »zmagala« Lincolin. Neki zbiratelj je plačal za njegov podpis 6000 dolarjev. Pokojni J. F. Kennedy je zasedel četrto mesto: njegov podpis so prodali za 2600 dolarjev.

Mamila in samomori med mladino

Ko gre za mlade ljudi, sčrbita ameriške oblasti predvsem dva po ZDA izredno razširjena pojava: uživanje mamil in samomori. Čicaška policija ter prosvetne in vzgojne ustanove so morale nedavno javno priznati, da jim je prekupčevanje z mamili in oskrbovanje mladoletnikov z mamili popolnoma »ušlo iz rok«. Številni samomori med mladimi Američani pa nenehno naraščajo. Statistika je ugotovila, da si vsak dan povprečno dva mladoletna Američana vzameta življenje, primerov ponesrečenih ali prepričenih samomorov pa je brez pretiravanja, nesteto.

Eden izmed vodilnih mož čicaške policije Cornelius Casey je nedavno izjavil v nekem intervjuju, da se uživanje mamil neazdržno širi med mladino vseh slojev in da je že ogromno takih mladoletnikov, s katerimi bi se morali že ukvarjati zdravniki, saj uživajo razna poživila in pomirjevalna sredstva tako redno in v takih količinah, da jih gre že prštevati med sužnje mamil.

Casey, ki na čicaški policiji vodi oddelke za mamila, meni, da mladi prično uživati mamila predvsem zato, ker od njih pričakujejo — in za kratak čas tudi res dobijo — tisto moč (gre za telesno), še bolj pa spolno moč, ki jih bo uveljavila v klapi.

Mladoletniki se prično zastrupljati z različnimi, pogosto res domisljimi kombinacijami raznih v bistvu nenevarnih zdravil, ki jih, kljub temu, da je v njih kako mamilo v neznamiti količini, lahko dobijo brez receptov v vsaki lekarni. Toda od rednega uživanja raznih, še tako navadnih »skrepilnih napitkov«, do uživanja pravih mamil je potem le korak. Če je denar pri roki, je pogosto ta korak tudi hitro narejen. Po drugi strani pa je ravno želja za opijem oziroma heroinom tista, ki žene mladoletnike, da se oskrbe z denarjem na kakršenkoli način. Z drugimi besedami: za širjenje mladinskega kriminala je krivo širjenje uživanja mamil med mladoletniki. Tisti, ki stopi na pot uživanja mamil, se ne ustavi več pred nobeno oviro. Casey je našel primere deklet iz »boljših« družin, ki so si tisti denar, ki ga niso dobili doma, služili s tatvinami. Mnogo hudih telesnih napadov, ki so jih zakrivil mladoletniki, pa je tudi pripisati občutku moči, ki ga daje uživanje mamila. Tako je omenil primer mladoletnika, ki je pod vplivom mamila, ki si ga je sam »zvaril« iz različnih zdravil, napadel kar skupno štiri policajce.

Sestanek z Zlatom

»Vzmirjal ga bom samo za trenutek, doktor.« je rekel Carreras s pomirljivim glasom. Tudi če je bila v njem medla senca dvoma, jo je Marstonov mojstrsko odigrani, Oscarja vredni prizor, povsem razblijal. »Vidim, da se gospod Carter ne počuti dobro. Ne bom ga tujal.«

Stegnil sem roko po karti in svinčniku. Še preden mi jo je ponudil. Zaradi neprestanega drhtenja in neobčutljivosti ranjene noge, ki se je nekako hotela razlesti po vsem telesu, sem potreboval za preračunavanje več časa kot navadno. Pogledal sem na stensko uro in dejal: »Morala bi biti na mestu nekaj pred četrtjo.«

»Ne bomo je mogli zgrešiti, kaj pravite, gospod Carter?« Ni bil tako samozavesten in miren kot drugekrat. »Tudi v temi ne?«

»Če dela radar, ne vem, kako bi bilo to mogoče.« Malo bolj sem sopihal, da ne bi pozabil, kako zelo sem bolan. »Kako nameravate ustaviti Ticonderogo?« Nič manj kot on nisem želel, da bi čim laže in hitreje pristali ob njej. Twister v skladišču bi moral eksploatirati ob sedmih: hotel bi biti ob tisti uri zelo daleč od nje.

»Granato v bok in znamenje, naj ustavi. Če ne bo zadostalo, je zamišljeno dodal, »še eno granato v nadgradnjo na krmi.«

»Zares me presenečate, Carreras,« sem naglo rekel.

»Presenečam vas?« Komaj zaznavno je pridvignil levo obrv — to je bilo za Carrerasa višek izražanja. »Kako to?«

»Človek, ki je bil vedno tako natančen kot vi in ki je, moram priznati, pokazal tako odlične sposobnosti pri pripravljanju načrtov, pa bi na kraju vse pokvaril z malomarnim in tveganim dejanjem.« Hotel je govoriti, toda dvignil sem roko in nadaljeval:

134 »Meni je prav toliko na tem, da se Fort Ticonderoga ustavi, kot vam. Ne bi dal dva dinarja za tisto zlato. Vem, da je neobhodno potrebno, da kapitana Bullena, podčastnika in mene nemudoma prenesejo v prvovrstno bolnišnico. Hočem, da bodo vsi potniki in posadka premeščeni živi in zdravi. Nočem, da bi bil kak član Ticonderogine posadke ubit od topovskega strela. In slednjic...«

»Nadaljujte,« mi je hladno segel v besedo.

»Dobro. Ladjo bomo srečali ob petih. Pri tem vremenu bo mračno, vendar dovolj svetlo, da nas bo poveljnik Ticonderoge lahko videl prihajati. Ko bo spoznal, da gre parnik proti njemu, ko ima vendar ves Atlantik na voljo, bo takoj zasumil, da nekaj ni v redu. Saj ve, da prevaža zlato. Krenil bo v stran in hitel, da bi rešil svoj tovor. Spričo mraka in omejene vidljivosti, dežja, zibajočih se palub in topničarjev, ki skoraj gotovo niso vajeni pomorskih bitk, je verjetnost, da zadenejo mali, gibajoči se cilj, le majhna. Sicer pa s tisto igračko, za katero so mi povedali, da ste jo dali postaviti na krmino nadgradnjo, ne boste dosegli posebnih uspehov.«

»Nič ne bi mogli imenovati igračko tisti top, ki sem ga dal namestiti na krmo, gospod Carter.« Kljub ravnodušni mirnosti obraza je napeto mislil. »Je kalibra 3,7.«

»In kaj zato? Če ga boste namerili, boste morali obrabiti ladjo. In medtem se bo Ticonderoga še bolj oddaljila. In če povedanih vzrokov ne boste zadel. Po drugem strelu bodo jeklene plošče na krovu verjetno vse zivite in top neraben. Ko bo tako daleč, kako mislite ladjo ustaviti? Štirinajstostenskega trgovskega parnika ne boste prisilili, da obstane samo z enostavnim mahanjem broztrek.«

»Ne bo tako. Nekaj negotovosti je pri vsaki stvari. Toda uspeji bomo.«

»Vam je lahko govoriti,« sem odvrnil. »Vi vsi imate družine. Jaz imam le samega sebe. Mi lahko očitate, če skrbim za edino, kar imam?«

Nikogar ni ganila ta mojstrovina logičnega umovanja. Pogledal sem drugega za drugim, a so se drug za drugim obrnili od mene. Susan, Marston in Bullen se niso pobrigali, da bi skrili izraz svojih obrazov. Tudi Mac Donald se je obrnil, a ne preden mi je pomežiknil z levim očesom.

Legel sem nazaj in se pripravil k spanju. Nič me ni vprašal, kako sem jo odnesel tisto noč.

XII
SOBOTA: 6-7

Ko sem se prebudil, sem se čutil odrevenelost, bolečino in drhtenje. Toda ne trpljenje ne mraz ne vročina me niso priklicali iz temnih globin tistega nemirnega sna. Pač pa ropot, vrsta kovinskih udarcev, ki jih je spremljalo škripanje in cviljenje, odmevajoče vzdolž vsega Camparija, kot da bi ta pri vsakem gugalju zadel ob ledeno goro. Po lenem, počasnem zibanju brez življenja sem spoznal, da stabilizatorji ne delajo; Campari je miroval na vodi.

»Torej, gospod?« je zahreščal Bullenov glas. »Vaš načrt je uspel, vrag z vami. Ticonderoga se je ustavila ob nas.«

»Ustavila?«

»Da,« je pritrtil Mac Donald. »In privezana je na nas.«

»Pri tem vremenu?« Poskočil sem od bolečine, ko sta se obe ladji zazibali in skupaj padli v globoko dolino vala. Slišal sem močan, zvenec glas, ko se je kovinska obloga upogibala in mečkala pri silnem udarcu. »Pokvarila se bo barva. Tisti človek je blažen.«

135 »Mudi se mu,« je rekel Mac Donald. »Slišim največji vtiel na premcu. Je že začel prekladati tovor.«

»Na premcu?« Nisem mogel zajatiti razburjenja v svojem glasu in iznenada so me vsi pogledali z radovednimi očmi. »Na premcu? Ste prepričani?«

»Da, gospod.«

»Smo privezani premec k premcu in krma h krmi ali v nasprotni smeri?«

»Nimam pojma.« Tako on kot Bullen sta me pozorno opazovala, toda način pozornosti je bil različen. »Je važno, gospod Carter?« Presneto dobro je vedel, da je.

»Ni važno,« sem brezbrinjo rekel. Pa je bilo. Šlo je za 150 milijonov, nič manj.

»Kje je gospodična Beresford?« sem vprašal Marstona.

»S svojimi,« je naglo odvrnil. »Spravlja obleke v kovček. Vaš ljubezni prijatelj Carreras dovoljuje potnikom, da vzamejo vsak po en kovček s seboj. Pravi, da bodo ostalo dobili v določenem času, to se pravi, če se bo komu posrečilo najti Campari, ko ga on zapusti.«

Značilna je bila, sem si mislil, izredna natančnost tistega človeka, vsem, kar je počel: s tem, da je dovolil potnikom dati v kovček nekaj obleke, in z obljubo, da pozneje dobe še ostalo, je tudi v najbolj sumljivih glasovih zatrl misel, da njegove namere s potniki in posadko niso vzvišene in plemenite.

Telefon je zazvonil. Marston je snel slušalko, poslušal trenutek in jo spet odložil.

»Možje z nosili bodo čez pet minut tu,« je povedal. »Prosim, pomagajte mi, da se obličem,« sem rekel. »Kratke hlače od uniforme in belo srajco.«

»Ne... ne boste hoteli vstati?« Marston je bil za prepaden. »In če...«

136 »Mogel bi pluti hitreje od njega ali pobeigniti z manevriranjem,« je stisnjenih zob rekel kapitan. Iznenada ga je obšla radovednost. »Kako ste zvedeli vse to?«

»Slišal sem našega prvega častnika tu, ko je razlagal Carrerasu, da je to najprimernejši način. Deloma sem vam že odgovoril, kaj McIlroy?«

Pogledal me je brez obdobjanja, potem se je spet obrnil k McIlroyu. »Poskrbite, da me nekaj mož prenese bliže k onile steni. Ne počutim se dobro tu.«

Vrgel sem mu užitjen pogled, a odbil se je od njega. Nosila so preložili in ostal sem skoraj sam pred skupino. Bil sem tam kakih tri minute in opazoval pretovarjanje. Zabor na minuto in to ne glede na to, če se je debela vrva iz manilske konoplje, ki je držala premce skupaj, na mah pretirala in so jo morali nadomestiti. Kvečjemu deset minut in delo bo končano.

Roka se je dotaknila moje rame in ozrl sem se. Julius Beresford je sedel na petah ob moji strani.

»Nisem si mislil, da vas bom še kdaj videl,« je odkrito rekel. »Kako se počutite?«

»Bolje kot je videti,« sem se zlagal.

»In zakaj ste tu sami in zapuščeni?« je rado vedno vprašal.

»To je tisto, čemur pravimo ostrakizem, ljudska sodba,« sem razložil. »Kapitan Bullen je prepričan, da sem dal Carrerasu nedovoljeno pomoč ali neupravičeno podporo ali kak drug podoban juridični izraz. Ni zelo zadovoljen z menoj.«

»Neumnost,« je pisanil.

»Slišal me je, ko sem govoril s Carrerasom.«

»Ne skrbite za to, kar je slišal,« je rekel Beresford odločno. »Karkoli že je slišal, ni tisto, kar on misli. Pogrešim pogosto, kakor vsakdo drug, toda nikdar se ne zmotim v presoji človeka... In to me

137 »Vstal bom, se oblekel in vrnil v posteljo,« sem naglo pojasnil. »Mar mislite, da sem znorel? Kaj neki bi si mislil Carreras, ko bi videl človeka s komplikiranim zlomom kolka gibno skočiti čez ograjo na Ticonderogo?«

Oblekel sem se, vtiaknil izvijač pod deščice okrog leve noge in se vrnil v posteljo. Takoj nato so se prikazali možje z nosili in vse tri so nas, zavite v odeje, obzirno položili nanje. Šest nosačev se je sklonilo, prišlo za ročaje in krenilo.

Prenešil so nas po hodniku naravnost na premec. Videl sem bližajoče se konec hodnika in sivo, mrzlo svetlobo zore, ki je nadomeščala toplo električno svetlobo na hodniku, ter čutil, da se mi mišice nagonsko napenjajo. Vzdolž našega desnega boka se bo v nekaj sekundah prikazala Ticonderoga in vprašal sem se, če se bom upal pogledati. Smo privezani premec k premcu ali premec h krmi? Bom zmagal ali izgubil? Prisilil sem se, da sem pogledal.

Zmagal sem. Premec k premcu, krma h krmi. Z nizke ravni na nosilu nisem mogel mnogo videti, a to sem videl — premec k premcu, krma h krmi. To je pomenilo, da je žerjav na Camparijevem premcu prekladal s krova Ticonderoge na premcu. Se enkrat sem pogledal. Nisem se zmotil. Počutil sem se, kot da bi zaslužil milijon dolarjev. Sto petdeset milijonov dolarjev.

Ticonderoga, mogočna trgovska ladja modre barve z rdečim dimnikom, je bila približno enako velika kot Campari. Važnejše je bilo dejstvo, da so bile njihove palube na premcu malone enako visoko na vodi, kar je zelo olajševalo premeščanje bodisi potnikov, bodisi tovora. Našel sem osem zabojev na krmskem krovu Camparija; še dvanajst jih bodo prenesli.

137 »Nimate potrebe tvegati, Carreras.«

»Res ne? Kaj bi predlagali?«

»Mislim, da je tega dovolj,« se je oglasil kapitan Bullen. Hripavi glas je imel vso težo in avtoriteto komodora Blue Maia. »Če delate pod pritiskom račune na zemljevidih, je ena stvar, druga pa je, če prostovoljno delate načrte, ki bi pomagali namenom tega zločinca. Vse sem slišal. Mar ne mislite, da ste šli nekoliko predalet, gospod?«

»Za vraga, ne,« sem odvrnil. »Ne pojdem predalet, dokler vas ne vidim vseh, z mano verje, v Mornarski bolnišnici v Hampton Roadu. Stvar je zelo preprosta, Carreras. Ko se bo Ticonderoga pokazala na radarju in bo le še nekaj milj oddaljena, pričnite oddajati klice na pomoč. Hkrati — bolje bo, če to zdaj uredite — naročite svojim pajdašem na Ticonderogi, naj nesejo poveljniku sporočilo, rekoč, da so prejeli od Camparija klice SOS. Ko se bo približal, mu s pomočjo sistema Aldis javite, da imate jeklene plošče v strojnici počene, kar je posledica uragana, o katerem je gotovo slišal. Pa še da sesalke ne morejo več pomagati Campariju, ki se pričinja potapljači, zato da želite spraviti potnike in posadko na varno.« Trudno sem se nasmehnil. »To zadnje je resnično. Ko se bo približal in boste povlekli ponjave s topov — no, imeli ga boste v roki. Ne bo mogel in si ne bo upal pobeigniti.«

»Strmel je vame s praznim pogledom, potem je rahlo prikimal.«

»Mislim, da bi vas zaman poskusil pregovoriti, da bi postali moj — hm — namestnik, Carter?«

»Ukažite me samo varno prenesti na Ticonderogo, Carreras. To je vsa zahvala, ki jo želim.«

»Zgodilo se bo.« Pogledal je na uro. »Manj kot čez tri ure bo tu šest mož z nosili za kapitana Bullena, podčastnika in vas.«

138 »Sel je. Pogledal sem okrog sebe, vsi so bili tam, Bullen in Mac Donald v posteljah, Susan in zdravnik na vratih dispanzerja, zavita v odeje. Vsi so me gledali in izraz njihovih obrazov je bil, milo rečeno, čuden.«

Nekaj časa, ki se mi je zdel zelo dolg, so molčali, nato je spregovoril Bullen, počasi in trdo.

»Carreras ima na vesti piratsko dejanje, zdaj je na tem, da zakrivi drugo. S tem je postal sovražnik kraljice in naroda. Vi boste obdolženi, da ste z navesti pomagali sovražniku, in boste neposredno odgovorni za izgubo 150 milijonov zlatih dolarjev. Zbral bom izjave prisotnih prič, brž ko bomo na krovu Ticonderoge.« Moral sem priznati, da ima stari prav, saj je verjel Carrerasovi objubi, da ostane naše življenje in zdravje nedotaknjeno. V njegovih očeh sem Carrerasu zelo olajšal stvari. Toda ni bil še pravi trenutek, da bi mu vse pojasnil.

»No, no,« sem rekel, »to je pa malce prehudo, se vam ne zdi?« Podpiranje, skrivdva, če že hočete, pa ne kak očitek izdajstva...«

»Zakaj ste to storili?« Susan je začudeno stresla z glavo. »O, zakaj ste to storili? Pomagali ste mu samo, da si rešite kožo.« Tudi njej še nisem smel povedati, kako je s stvarjo. Ne ona ne Bullen ne bi zjutraj uspešno odigrala svoje vloge, če bi vedela resnico.

»Tudi to je prehudo,« sem se branil. »Susan, le nekaj ur je preteklo, ko ni nihče bolj od vas hrepenel po tem, da bi mogel zapustiti Campari. In zdaj, ko...«

»Toda ne tako. Prej nisem vedela, da ima Ticonderoga kaj možnosti za rešitev.«

»Ne bi bil nikoli verjel, John,« je resno rekel doktor Marston. »Prav res ne bi verjel.«

138 »Človeškega tovora je bilo premeščenega še več. Kolikor sem videl, so bili že vsi potniki in najmanj polovica posadke na palubi Ticonderoge. Nič ne pa se ni premaknil več, kot je bilo potrebno, da z izbanju ladje odvzame ravnatelj. Za njihovo negebnost sta skrbeli dva tipa grdih njusk v temno zelenih oblekah in z naperjenima broztrekoma. Tretji je kraj spuščene ograje meral na dva mornarja, postavljena tja, da pomagata ljudem pri prehodu z ladje na ladjo. Še druga dva sta stazila mornarje s Ticonderoge, ki so ovjvali verige okrog zabojev, kar so jih nameravali še pretovoriti na Campari. Z nosil sem lahko videl še štiri oborožena možje, verjetno jih je bilo mnogo več — ki so hodili okrog po palubah Ticonderoge, in druge štiri na premcu Camparija. Dasi so bili zvečne oblečeni in nekakošno uniformo temno zelene barve, niso delali vtisa, da so vojaki. Imeli so podobno tega, kar so dejansko bili: zakrknjeni zločinci z neločljivo broztreklo v rokah, mrzlega pogleda, zgodovina njihovega življenja jim je bila napisana na obrazih v izrazu brutalnosti in sprljenosti. Če ne upoštevamo rahlega pomanjkanja estetskega čuta, je znal Carreras dobro izbrati svoje pomagače.«

Nebo je bilo nizko, s scefiranimi oblaki, ki so se vlekli v daljo, dokler se niso izgubili v motni sivini nerazločnega obzorja. Veter, ki je pihal od zahoda, je bil še vedno močan, toda dež je skoraj doleca ponehal, se skrčil v nežno meglico, ki jo je bilo bolj čutili kot videti. Vidljivost je bila omejena, toda zadostna, da je omogočala Carrerasu opazovati, če so druge ladje v bližini: in radar je nedvomno ves čas deloval. Toda vidljivost očitno ni zadostala, da bi Carreras opazil tri vrvi, ki so bile še vedno privezane za podpornik ograje na levem boku. Z nosila

139 spominja, fant moj, to me spominja... ne morem vam povedati, kako zadovoljen sem, kako srečen. Ne čas ne kraj ni primeren za te reči, pri vsem tem vam srčno čestitam. Zagotavljam vam, da tudi moja žena misli natančno tako kot jaz.«

Moral sem se zelo potruditi, da sem sledil njegovim besedam. Eden izmed zabojev je nevarno nihal na verigi in če bi padel na krov in se odprl ter pokazal svojo vsebino, bil bi po nas. To ni bila misel, s katero bi se rad ukvarjal, zato je bilo boljše, da se osredotočim na to, kar je rekel Julius Beresford.

»Oprostite, ne razumem,« sem dejal.

»Mesto v mojem škotskem pristanišču.« Bil je nestrpen in smehljajoč se obenem. »Veste, prepričan sem, da sprejmete. Toda še bolj srečna glede tega, kar se tika Susan in vas. Veš življenje so jo preganjale, kakor si lahko mislite, trume brezdeležev na lovu za zlato, jaz sem pa vedno rekel, da ni bo srečala moča, ki mu ni nič mar njen denar, se ne bom upiral, pa najsi bi bil berač. In vi niste berač.«

»Petrolejsko pristanišče? Susan... In jaz?« Trenil sem z očmi. »Slišite, gospod...«

»Lahko bi si bil mislil, lahko bi si bil mislil. Precej glasno se je zasmehal. »Moja hči je take sorte. Ni uspeła niti, da vam pove. Počakajte, da zve moja žena.«

»Kdaj vam je to rekla?« sem vlnudno vprašal. Zadnjič ko sem jo videl, to je ob četrtno tri tisto jutro, bi sodil, da je to zadnje, na kar bi mislila.

»Včeraj popoldne.« To se pravi, še preden mi je ponudila tisto delo. »Toda uspeła bo, fant moj, uspeła.«

»Ne bom uspeła.« Ne vem, kako dolgo je že stala tam, toda zdaj je bila, s hudournim glasom in hudournim pogledom. »Nikoli ne bom uspeła. Morala sem biti nora, sramujem se celo misliti na to. Slišala sem

139 »Mogel bi pluti hitreje od njega ali pobeigniti z manevriranjem,« je stisnjenih zob rekel kapitan. Iznenada ga je obšla radovednost. »Kako ste zvedeli vse to?«

»Slišal sem našega prvega častnika tu, ko je razlagal Carrerasu, da je to najprimernejši način. Deloma sem vam že odgovoril, kaj McIlroy?«

Pogledal me je brez obdobjanja, potem se je spet obrnil k McIlroyu. »Poskrbite, da me nekaj mož prenese bliže k onile steni. Ne počutim se dobro tu.«

Vrgel sem mu užitjen pogled, a odbil se je od njega. Nosila so preložili in ostal sem skoraj sam pred skupino. Bil sem tam kakih tri minute in opazoval pretovarjanje. Zabor na minuto in to ne glede na to, če se je debela vrva iz manilske konoplje, ki je držala premce skupaj, na mah pretirala in so jo morali nadomestiti. Kvečjemu deset minut in delo bo končano.

Roka se je dotaknila moje rame in ozrl sem se. Julius Beresford je sedel na petah ob moji strani.

»Nisem si mislil, da vas bom še kdaj videl,« je odkrito rekel. »Kako se počutite?«

»Bolje kot je videti,« sem se zlagal.

»In zakaj ste tu sami in zapuščeni?« je rado vedno vprašal.

»To je tisto, čemur pravimo ostrakizem, ljudska sodba,« sem razložil. »Kapitan Bullen je prepričan, da sem dal Carrerasu nedovoljeno pomoč ali neupravičeno podporo ali kak drug podoban juridični izraz. Ni zelo zadovoljen z menoj.«

»Neumnost,« je pisanil.

»Slišal me je, ko sem govoril s Carrerasom.«

»Ne skrbite za to, kar je slišal,« je rekel Beresford odločno. »Karkoli že je slišal, ni tisto, kar on misli. Pogrešim pogosto, kakor vsakdo drug, toda nikdar se ne zmotim v presoji človeka... In to me

140 »Bilo je šest ura in deset minut. Šest in deset. Na temelju tega, kar sem sklepal iz Carrerasovega načrta glede prekladanja, in zaradi pomanjkljive svetlobe sem sklepal, da ne more biti več kot pol šestih. Spet sem pogledal: nisem se zmotil. Šest in deset. Carreras bi hotel biti za obzorjem, ko bo razneslo twister. Bil bi precej na varnem pred eksplozijo in radioaktivnim dežjem, toda kdove kakšno valovanje bo povzročila podvodna eksplozija te nuklearne priprave — in twister bo razneslo čez petdeset minut. Naglica je bila res razumljiva. Spraševal sem se, kaj je moglo zakriviti zakasnitev. Nemara je imela Ticonderoga zamudo ali pa so porabili preveč časa, ko so jo vlekli ob Camparijev bok. Toda to zdaj ni bilo več važno...«

Carreras je dal znamenje in prišla so na vrsto nosila. Najprej so prenesli mene. Ni mi preveč ugajala misel na to kratko pot: če bi se eden mornarjev spotaknil, ko sta se obe ladji hkrati zazibali, bi se spremljale rožnate pego, razmazano po dvajsetih kvadratnih metrih kovine. A spretni mornarji so verjetno mislili isto o sebi, zato niso napravili napake. Minuto pozneje sta bili tudi ostali nosili na drugi ladji.

140 »Bilo je šest ura in deset minut. Šest in deset. Na temelju tega, kar sem sklepal iz Carrerasovega načrta glede prekladanja, in zaradi pomanjkljive svetlobe sem sklepal, da ne more biti več kot pol šestih. Spet sem pogledal: nisem se zmotil. Šest in deset. Carreras bi hotel biti za obzorjem, ko bo razneslo twister. Bil bi precej na varnem pred eksplozijo in radioaktivnim dežjem, toda kdove kakšno valovanje bo povzročila podvodna eksplozija te nuklearne priprave — in twister bo razneslo čez petdeset minut. Naglica je bila res razumljiva. Spraševal sem se, kaj je moglo zakriviti zakasnitev. Nemara je imela Ticonderoga zamudo ali pa so porabili preveč časa, ko so jo vlekli ob Camparijev bok. Toda to zdaj ni bilo več važno...«

Carreras je dal znamenje in prišla so na vrsto nosila. Najprej so prenesli mene. Ni mi preveč ugajala misel na to kratko pot: če bi se eden mornarjev spotaknil, ko sta se obe ladji hkrati zazibali, bi se spremljale rožnate pego, razmazano po dvajsetih kvadratnih metrih kovine. A spretni mornarji so verjetno mislili isto o sebi, zato niso napravili napake. Minuto pozneje sta bili tudi ostali nosili na drugi ladji.

140 »Bilo je šest ura in deset minut. Šest in deset. Na temelju tega, kar sem sklepal iz Carrerasovega načrta glede prekladanja, in zaradi pomanjkljive svetlobe sem sklepal, da ne more biti več kot pol šestih. Spet sem pogledal: nisem se zmotil. Šest in deset. Carreras bi hotel biti za obzorjem, ko bo razneslo twister. Bil bi precej na varnem pred eksplozijo in radioaktivnim dežjem, toda kdove kakšno valovanje bo povzročila podvodna eksplozija te nuklearne priprave — in twister bo razneslo čez petdeset minut. Naglica je bila res razumljiva. Spraševal sem se, kaj je moglo zakriviti zakasnitev. Nemara je imela Ticonderoga zamudo ali pa so porabili preveč časa, ko so jo vlekli ob Camparijev bok. Toda to zdaj ni bilo več važno...«

Carreras je dal znamenje in prišla so na vrsto nosila. Najprej so prenesli mene. Ni mi preveč ugajala misel na to kratko pot: če bi se eden mornarjev spotaknil, ko sta se obe ladji hkrati zazibali, bi se spremljale rožnate pego, razmazano po dvajsetih kvadratnih metrih kovine. A spretni mornarji so verjetno mislili isto o sebi, zato niso napravili napake. Minuto pozneje sta bili tudi ostali nosili na drugi ladji.

MOJ ODIPOVSKI KOMPLEKS

Oče je bil vsa vojna leta pri vojakih — v mislih imam prvo svetovno vojno — zato ga do svojega petega leta nisem dostikrat videl, kadar pa sem ga videl, mi je bil deveta briga. Vsih sem se zbudil in zraven mene je stala postava v uniformi iz kaki blaga, obsijana od sveče, ter me opazovala. Drugičkrat sem zgodaj zjutraj slišal, kako so se zaloputnili vrata in nato je nekdo s težkimi okovanimi škornji stopal po peščenih vrtni stezi. Tako je prihajal in odhajal oče. Prišel je in spet skrivnostno izginil kakor sveti Miklavž.

Priznam, njegovi obiski so mi bili všeč, čeprav sta me z materjo prav nemilo tlačila, ko sem zjutraj prilezel k njima v posteljo. Kadi je in potem je prijetno zaudarjal; bril se je, kar je bilo zame posebno mikavno. Vsa klič je pustil doma kup spominčkov — modelčke tankov, gurkovske nože z ročaji iz skatela za naboje, nemške čelade, kokarde ter vsakovrstno vojaško opremo — ki jih je skrbno spravil v dolgo škaflo vrh omare, če bodo morda kdaj prišli prav. Zbiral je to šaro kakor sraka, prepričan, da čez sedem let vse prav pride. Ko je odšel, mi je mati dovolila, da sem pristavil k omari stol in brskal po njegovem zakladu. Očitno ni imela tako dobrega mnenja o tisti navlaki kakor oče.

Vojna je bila najmirnejše obdobje mojega življenja. Okno podstrešja je gledalo proti južnih vrhov. Mati je čezenoj potegnila zaveso, a to ni dosti pomagalo. Zjutraj sem se prebujal zelo zgodaj in razmišljal o raznih stvareh, s katerimi bi popostril pušo vsakdanje življenje v hiši. Na primer o najmlajšem otroku. Z materjo se glede tega nisva mogla nikoli zediniti. Samo v naši hiši nisva imeli otroka in mati je trdila, da si ga do očetovega povratka iz vojne ne moreva privoščiti, ker stane sedemnajst dolarjev in šest centov. S tem je dokazala vso svojo preproščino. Genevevi na zgornjem koncu ulice so imeli dojenčka, in vendar je bila vsakomur znano, da ne premorejo sedemnajst dolarjev in šest centov. Morda so kupili kakšnega bolj poceni otroka, mati pa si je želela kaj boljšega, a po mojem je bila preveč izbirčna. Genevev dojenček bi bil tudi za naju dober.

Ko sem napravil načrt za današnji dan, sem šel v materino spalnico in zlezal k njej v posteljo. Zbudil sem jo in ji razložil svoje načrte. Ko sem prišel k njej, me je vedno zeblo v moji tanki srajčki, počasi sem se ogral ter zaspal zraven nje; prebudil sem se šele, ko je začela spodaj v kuhinji ropotati in pripravljati zajtrk.

Nekega jutra sem kakor ponavadi prilezel k njej in že našel v postelji očeta, ne da bi vedel, od kod se je vzel. Ko je potem namesto uniforme oblekel svojo najboljšo modro obleko, je mati kar sijala od veselja. Ni mi šlo v glavo, česa se veselil, saj je bil oče brez uniforme skrajno nezanimiv, toda ona je bila vsa iz sebe, rekoč, da so najine molitve uslišane. Potem smo šli v cerkev in se zahvalili bogu, da nama je vrnil očeta.

Kakšna ironija! Se istega dne, ko je prišel k večerji, si je sezul čevlje, si nataknil copate in se pokrtil s staro umazano čepico, ki jo je nosil včasih okoli hiše, da se ne bi prehladil v glavo, ter se zapletel v resen pomeneček z materjo. Mati je bila videti zaskrbljena. Jasno, da mi njena zaskrbljenost ni bila všeč, saj je bila takšna mnogo manj lepa, zato sem jima segel v besedo.

»Počakaj malo, Larry!« je nežno dejala. Tako mi je rekla vselej, kadar sva imela kake nejlube goste, zato sem nemoteno govoril naprej.

»Bodi no tiho, Larry!« je dejala nestrpnost. »Ali ne vidiš, da se pogovarjam z očetom?«

Takrat sem prvič slišal te zlovesče besede »pogovarjam se z očetom«. Če bog takole reagira na naše pobožne prošnje, potem je res malce netakten!

»Zakaj pa se pogovarjaš z očetom?« sem vprašal tako neprizadeto, kakor sem bil mogel.

bilo moje upanje sila skromno. Nekajkrat sem brezuspešno skušal spremeniti predmet pogovora.

»Kadar oče bere, moraš biti tiho, Larry,« je nestrpnost rekla mati.

Bilo je očitno, da je bodisi res nora na pogovor z njim ali pa jo je imel tako v oblasti, da si ni upala priznati resnice.

»Mami,« sem rekel tistega večera, ko me je devala spat, »ali se ti zdi, da bi bog poslal očeta spet na vojno, če bi veliko molili?«

Za trenutek je pomišljala.

»Ne, dragec,« je nato smehljaje se rekla, »to ne bi slo.«

»Zakaj pa ne, mami?«

»Ker je konec vojne, dragec.«

»Ampak, mami, ali ne bi bog mogel narediti nove vojne, če bi hotel?«

»Tega ne bi hotel storiti, srček. Vojne ne dela bog, ampak slabi ljudje.«

Bil sem grdo razočaran. Prišel sem dvomit o tem, ali je bog tako mogočen, kakor ga hvalijo.

Drugo jutro sem se prebudil in v poltemi odtaval v drugo sobo, kjer sem splezal na veliko posteljo. Zraven matere ni bilo več prostora, zato sem se zrinil med njo in očeta. Obsedel sem pokonci in ugibal, kaj naj storim z njim. Prilastil si je bil več kot svoj pošten del postelje, tako da se nisem mogel udobno uleči; nekajkrat sem ga krepko brcnil, da je začel kruliti in se pretegovati, a umaknil se je vendarle. Mati se je zbudila in potipala po postelji, kje sem. Prijetno sem se ugnezdil na toplem in vtaknil palec v usta.

»Mami!« sem zadovoljno in glasno zabrunjal.

»Pssst, srček!« je zašepetala. »Ne prebudi mi očeta!«

To je bilo spet nekaj novega in kazalo je, da bo še bolj resno kakor »pogovarjam se z očetom«. Brez moljkih jutranjih konferenc z materjo se ne bi sploščalo živeti.

»Zakaj?« sem razburjeno vprašal.

»Ker je ubogi očka utrujen.«

Ta izgovor se mi je zdel za lase privlečen in želočec se mi je obrnil nad njeno sentimentalnostjo zaradi subogega očka. Takšno čenčanje sem zmerom sovražil, zdelo se mi je neiskreno.

»Kar svojo zadnjico razbij!« sem histerično vrščal. »Kar svojo razbij! Molči! Utihni!«

To je bilo zanj le preveč in zakadil se je vame. Mati je pravčasno posredovala, da mi je pripeljal le eno po zadnji plati. A že sama zavest, da me je udaril popoln tujec, ki se je prišel iz vojne v najino toplo posteljo in da sem k temu celo jaz sam pripomogel z molitvami, me je spravljala v obup. Vreščal sem kot obseden in ceptel po tleh z bosimi nogama, oča pa je stal zraven mene v sami kratki vojaški srajčki, okoren in kocinast, ter me prebadal s morilskimi pogledi. Spoznal sem, da je tudi on ljubosumen. Mati je stala poleg naju v spalni srajčki in obupano gledala, za koga naj se odloči. Privoščil sem ji to dilemo.

Od tistega jutra naprej je bilo življenje zame pravi peklen. Izkopala sva bojno sekuro, se zarotila drug proti drugemu, drug drugemu sva skušala ukrasti maminno naklonjenost. Nekega večera me je zalotil pri svoji škafli z vojaškimi spominčki in pobesnel. Mati me je brž potegnila na varno, rekoč: »Ne smeš se igrati z očetovimi igračkami, saj se tudi on ne s tvojihi!«

Oče jo je zabodeno pogledal, kakor da bi mu prisilila klofuto, nato pa se jezno obrnil vstran.

»To niso igrače,« je godrnjal in jemal škaflo v roko, da se prepriča, če mu nisem morda česa sunil. »Nekaj tehle stvari je prava redkost.«

Sčasoma sem začel ugotavljati, da mu uspeva odtujevati mater od mene. Kar je bilo najhujše, ni mi uspelo, da bi odkril njegovo metodo odtujevanja ali ugotovil, kaj je na njem tako privlačnega za mano. Vsekaror je bil manj prikupen kakor jaz. Govoril je s kmečkimi naglasom in srebal pri mizi. Pomišljal sem, da se morda mati zanima za časopise, zato sem ji po svoje skušal brati novice — iz njih. Potem sem poskusil s kajenjem in hodil po hiši z njegovo pipo v ustih, dokler me ni zalotil. Poskusil sem celo srebati pri mizi, a mati je rekla, da sem odvraten. Nazadnje sem ugotovil, da vsa skrivnost tiči v njegovi nezdravi navadi, da spi pri mami in se stiska k njej. Pričenjal sem se plaziti v sobo, ne da bi me videla, da bi ugotovil, kaj počneva v postelji, toda ničesar nisem odkril. Potem sem se naveličal. Spoznal sem, da je važno biti odrašen in dati ženski prstan. Videl sem, da moram na to še čakati.

Toda hotel sem, da oče vidi, da nisem odnehal, ampak da le čakam. Nekega večera, ko je bil posebno nadležen in ves čas vsiljivo klepetal, sem mu zadal hud udarec.

»Mami,« sem rekel, »ali veš, kaj bom storil, ko bom velik?«

»Ne, srček,« je odvrnila. »Kaj?«

»Poročil se bom s teboj!« sem mirno povedal.

Oče se je hripavo zakrohotal, a to me ni vrglo iz ravnotežja, ker sem vedel, da se pretrjara. Mati pa je bila moje ponudbe vesela. Čutil sem, kako si je oddahnila, vedoč, da bo očetove tiranije enkrat le konec.

»Ali ne bo to čudovito?« je rekla in se smehljala.

»Prečudovito,« sem zaupljivo menil. »Kajti imela bova cele kuppe otrok.«

»Tako je, srček,« je spokojno rekla. »Zdi se mi, da bomo enega dobili kar kmalu, tako da ti ne bo več dolgčas.«

Bil sem neskončno zadovoljen, vedoč, da ji je moj predlog všeč in je prvi otrok že na poti. Tako bodo Genevevi imeli zavezane jezike.

Toda s tem so se začele težave. Bila je stalno v skrbeh, sumil sem, da je tuhtala, od kod naj dobi sedemnajst dolarjev in šest centov, in čeprav je ob večerih oče prihajal pozno domov, sem imel le malo od tega. Konec je bilo sprehodov, postala je občutljiva, razdražljiva, za vsako malenkost sem dobil klofuto. Zdel sem si, da ne bi bil nikoli omenil salamskega otroka — sam sebi sem se zdel genij za povzročanje težav.

Potem pa se je zgodilo! Otrok je prišel z velikim cirkusom in že takoj spočetka se mi je priskutil. Bil je zelo nemogoč otrok in zahteval je, da je stalno kdo ob njem. Mati je bila naravnost nora nanj. Jaz pa si nisem vedel prav nič pomagati z njim, ker je ves dan spal, in še po prstih sem moral laziti po hiši, da ga ne prebudim! Sedaj mi bilo več govora o tem, da bi zbudil očeta. Novo geslo se je glasilo: »Da mi ne zbudiš sineta!« Ni mi šlo v glavo, zakaj ne bi smrkvavec spal, ko je čas za to, zato sem ga prebudil, brž ko mi je mati pokazala hrbet. Nekega dne pa me je zalotila pri tem in me pošteno namlatila.

»Oh!« sem tiho dejal. Nato pa sem zajaval: »Mami, ali veš, kam bi danes rad šel s teboj?«

»Ne vem,« je vzdihnila. »Nikar ne zbudil očeta.« Govorila je pridušeno in mi z roko zamašila usta. Bilo pa je že prepozno. Oče je bil že buden, če ne popolnoma, pa vsaj na pol. Nekaj je zakrullil in segel po vžigalcah. Nato se je nejevoljno zagledal v svojo ura.

»Ali bi skodelico čaja, dragi?« je nežno, šepetaje vprašala mama, kakor da se boji.

»Čaja?« je nejevoljno vzkliknil. »Ali veš, koliko je ura?«

Takšna krivica mi je šla do živega. Z nje-nimi lastnimi izjavami sem ji dokazal nesmiselnost njenega početja, pa mi ni niti odgovorila! Kljubovalno sem brcnil očeta, ne da bi me mati videla; oče je začel hrkati, nato je prestrašen odprl oči in vprašal, koliko je ura, zroč proti vratom, kakor da koga vidi.

»Zgodaj je še,« je pomirjevalno rekla. »Samo otrok je tu. Kar zaspil... Larry,« je rekla in lezla iz postelje, »zбудil si očeta in zato moraš v svojo sobo.«

Kljub njeni mirnosti sem videl, da gre za res in da bodo šli moji osnovni privilegiji po vodi, če se takoj ne postavim po robu. Ko me je dvignila, sem se zadržal, da bi prebudil mrtvega. Oče je zarenčal:

»Prekleti mulec! Ali sploh kdaj spi?«

»Tako je pač navajen, dragi,« je mirno rekla, a videl sem, da je nejevoljna.

»No, čas je, da se tega odvadi,« je zavpil in se začel dvigati. Nenadoma je potegnili nase vse odeje in se obrnil v steno, nato pa me je pogledal čez ramo; videti je bilo samo dvojle majhnih, potuhnjenih črnih oči. Dedec se mi je zazdel naravnost zloben.

Da bi lahko odprla vrata, me je morala postaviti na tla, jaz pa sem se zakadil v kot, rjoveč kakor ponorel. Očeta je vrglo pokonci.

»Da mi takoj utihneš, ščene smrkvavo!« je zahrpel z dušecim se glasom.

Bil sem tako presenečen, da sem prenehal rjoveti. Nikoli me še ni nihče tako nahrullil. Nejevoljno sem ga pogledal in videl njegov besni, spačeni obraz. Tedaj sem se zavedel, kako me je bog grdo ociganil in uslišal moje prošnje, naj nam vrne te pošast iz vojne.

»Ti utihni!« sem zavreščal ves iz sebe.

»Kaj si rekel?« je zatulil oče in planil iz postelje.

»Mick! Mick!« je jokala mati. »Ali ne vidiš, da te otrok še ni vajen?«

»Vidim le, da je mnogo bolj rejen kakor vzgojen,« je renčal in grozeče vihtel desnico.

»Tvoja mu bo razbiht zadnjico.«

»Vreba mu bo pogostejše rjovenje ni bilo nič v primerjavi z opoljzami besedami, nanašajočimi se na me. Kri mi je zavrela.

Ko sem že hotel povedati, kam bi rad šel tega dne, me je zavrnila, naj rajši zaspim. Začel sem smrkat. Oče ni rekel nobene, ampak si je prižgal pipe ter se zagledal skozi okno, ne meneč se zame ali za mamó. Vedel sem, da je ves divj. Brž ko sem odprl usta, me je mati razdraženo prekinila. Bil sem globoko uzažen, čutil sem, da je nepošteno. Kadar koli sem ji bil omenil, da sta dve postelji odveč, ker bi oba lahko spala na eni, mi je razložila, da je bolj zdravo spati ločeno, zdaj pa se ta pritepec stiska k njej, ne meneč se za zdravje kogarkoli!

Vstal je in pripravil čaj; prinesel je skodelico tudi mami, zame pa nič.

»Mami!« sem se zadržal. »Tudi meni skodelico čaja!«

»Da, srček!« je potrpežljivo rekla. »Lahko pijš iz moje skodelice.«

To je izbillo sodu dno. Eden bo moral iz hiše, oče ali jaz. Iz materine skodelice nisem maral piti. Hotel sem, da ravnojo z menoj kot z enakovrednim članom družine, zato sem nalašč popil ves njen čaj. Tudi to je mirno prenesla.

Ko pa me je zvečer polagala na posteljo, je nežno rekla:

»Larry, nekaj mi moraš obljubiti.«

»Kaj pa?« sem vprašal.

»Da zjutraj ne boš več prihajal k nam v posteljo in motil očeta.«

»K o se je oče nekega večera vračal z dela, sem se pred hišo igral z vlakom. Deal sem se, kakor da ga ne vidim, in brundal predse: »Oče v to hišo pride še en preklet otrok, grem jaz od hiše!«

Oče je okamenel in me pogledal čez ramo: »Kaj si rekel?«

»Govoril sem sam s seboj. Privatne stvari.« Brez besed se je obrnil in šel v hišo. Hotel sem ga je opozoriti, a učinek je bil čisto drugačen. Oče je postal z menoj zelo fin. Tega mi pač ni bilo težko razumeti. Mati je bila zagledana v sineta. Celó me kosilom je vstajala, stopala do zibelke in se mu bedasto smehljala, spodbujajoč očeta, naj se ji pridruži. On je bil vselej zelo vljuden, vendar je gledal tako zbežano, da sem videl, da ne razume njenega početja. Pritoževal se je nad sinetom, ki je prejel vse noči, a mati se je ujezila, češ da joku samo, če je kaj narobe z njim, kar je bila prostaška laž, saj je sine kričel že zato, da bi vzbujal pozornost. Mučno mi je bilo, da imam tako navjno mater. Oče ni bil tako privlačen kakor ona, a bil je vsaj inteligenten. Sprejeda je sineta in vedel je, da sem ga končno spregledal tudi jaz.

Neke noči sem se hipoma zbudil. Nekdo je bil zraven mene v postelji. Sprva sem pomislil, da se je mati spametovala in končno zapustila očeta, tedaj pa sem iz sosednje sobe zaslišal sinetovo kričanje in materin tolažeči glas ter uvidel, da sem se zmotil. Bil je oče. Ležal je zraven mene čisto buden, sunkovito dihal in bil očitno ves besen.

Počasi se mi je posvetilo, zakaj je tako divj. Torej je le staknil, kar je iskal. Najprej je vrgel mene iz mamine postelje, zdaj pa je sine vrgel njega. Mati ni imela nobenega razumevanja za naju, zanjo je bil oni strupeni mulec vse na svetu. Nisem si mogel kaj, da se mi oče ne bi zasmilil. Sam sem preстал vse to, kar je zdaj prestajal on, in kljub svojim nežnim letom sem bil velikodušen. Začel sem ga božati in miriti, kakor sem bil videl početi mamó, kadar je bil sine posebno hrupen.

»Ali ne spiš?« je zarenčal.

»Ah, pojdi no, rajši me lepo objemi, saj znaš, kajne?« sem mu rekel in ubogal me je. Resda je to storil po svoje, a zelo oprezno. Ne vem, kako bi opisal te občutke. Bil je sila koščen, a vendar je bilo to bolje kakor nič.

O božicu pa mi je kupil lep majhen vlak.

PREVEDEL BOGDAN UDIR
ILUSTRIRAL JANEZ STARMAN

VAŠ OSEBNI TEST:

ALI ZNATE ZGRABITI SREČO?

Toda najprej, kaj je to sreča? Božanstvo z zavezanimi očmi? Dobra zvezda? Vpliv učinkovitega talismana? Navsezadnje, zakaj pa ne? Ni važno, od kod sreča pride, važno je, da jo zavohate, začutite, da prihaja in takrat, hop, jo ujamate v letu. Za to pa je dobro imeti določeno intuicijo, znati morate predvidevati, predvsem pa videti situacije take, kakršne so. Sreče ne morete izkoristiti, če niste pazljivi ob dogodkih in nadarjeni z realno močjo prilagajanja. Skratka, sreča je dosegljiva vsakomur, le potruditi se je treba in jo zgrabiti. Ste sposobni zgrabiti vašo? Ta test vam bo to povedal. Znanstveno sta ga sestavila William Bernard in Jules Leopold (ZDA) in je izbran iz knjige »Vaš osebni test«. Je koristen preizkus pa tudi prijetna zabava. Pozor, važno je, da upoštevate časovno omejitev!

1. SE ZNATE PRILAGODITI VSAKEMU POLOŽAJU?

Navodilo: znaki v spodnjih vrstah si sledijo v določenem redu. Vpišite za vsako vrsto znak, ki naj bi bil naslednji. Npr. 13, 11, 9, 7, 5, predstavljajo vrsto, katere naslednja številka je 3

ČAS OMEJEN: 10 MINUT!

- 20, 17, 14, 11,
- 16, 15, 13, 12, 10, 9,
- G I E d c c
- 3, 8, 5, 10, 7,
- H J L N P
- A A C B B C
- 1, 3, 9, 27,
- 47, 38, 30, 23, 17,
- □ □ □ □ □ □ □
- 5, 6, 4, 7, 3, 8,
- a C B E D I
- / U W W W U
- ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑
- 10, 8, 16, 13, 39, 35,
- A Z Z B V U C
- 26, 20, 4, 16, 10, 2, 14,
- • • • • • • • • •
- • • • • • • • • •
- 30, 15, 45, 15, 60,
- A B C F J O
- ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
- □ □ □ □ □ □ □
- • • • • • • • • •
- 24, 1, 2, 3, V, 4,
- 25, 2, 8, 4, C, 6,
- 26, 1, 10, 2, 9, 3,
- M L N K O J
- 28, 24, 15, 9, 6,
- 29, b Z E U
30. C d C D I D

(Rezultati na 15. str.)

ANEKDOTE

Angleški biolog Thomas Huxley (brat slavnega pisatelja) je mnogo potoval. V manjšem italijanskem hotelu se je vpisal v knjigo tujcev in pri tem našel v knjigi stranico. Besen je pobaral hotelirja, kaj naj to pomeni. Lastnik se je na vse kriplje izgovarjal. Huxley pa ga je pobil z naslednjo ugotovitvijo:

»Ne samo da morate imeti precej teh živali, vaše stence so celo dobro organizirane: tale je šla v vpisno knjigo gledat, v katero sobo pojde ta ali oni gost.«

Thomasa Carlyla so lovci na avtograme zelo preganjali. Znani nadležnež ga je na koncu izredno dolgega pisma vprašal, če so mu prošnje za podpis zelo neprijetne. Modroslovec mu je odgovoril:

»Da, strahovito neprijetne! — Thomas Carlyle.«

O POGRNJENI MIZI

Ljubezen gre skozi želodec ali sob pogrnjeni mizi se razvežejo jeziki. Oboje je vedel Talleyrand, ko je zahteval, da mu francoska vlada zagotovi poleg drugega spremstva za Dunajski kongres tudi kuharja. Talleyrand pa ni bil prvi, ki ni poslednji v dolgi vrsti uspešnih ljudi, ki svoje poste napletajo ob gostiljah in intimnih večerjih.

Seveda pa ni vse odvisno samo od dobre kuhinje, prav ta ko odločilno vlogo pri pogostitvah ima tudi pogrnjenek. Domiselno in z okusom, zlasti pa po ustaljenih prepisih pogrnjena miza daje obedu tisto noto, po kateri gostiteljica in pozoren gostitelj. Današnji čas sicer prinaša novosti v načine postrežbe; postrežejo nam v temi, ko gledamo televizijsko oddajo, postrežejo nam v stoji pri raznih koktajlih, za večino pogostitev pa veljajo pravila, ki so se oblikovala, odkar je v svetu da-

nini sedlo lovsko krdelo s svojimi ženami in otroki k skupnemu obedu pečene divjačine v dokaj skromnem okolju jame. Spomeniki minulih kultur nam pripovedujejo, kako je bila gostinja od nekdaj ena izmed osnovnih oblik družabnega življenja.

Ob današnji posodi, ki je zelo funkcionalna in prirojena na potrebe našega hitrega tempa in ki si jo lahko prav zdaj ogledujemo na Bienu industrijskega oblikovanja v Moderni galeriji (pri tem se nehoti sprašujemo, kdaj bomo te oblike lahko kupovali tudi v naših trgovinah in to ne le po srečnem naključju), se spomnimo bogato okrašene namizne posode naših babic in morda pomislimo še dalje: kako se je gostilo pred dvesto, tristo ali celo štiristo leti. Odgovori na ta vprašanja so včasih zelo težavi in nejasni. Pred zeli je skušal finski Narodni muzej v Helsinkih odgovoriti na ta vprašanja z razstavo pogrnjenkov in namiznega posode 17. stoletja. Prikazali so namreč pogrnjanja od leta 1500 do konca 19. stoletja, ko so bile pogrnjene mize približno take, kot smo jih vajeni še danes.

O VZGOJI

Naučite ga, da ne bo egoist

Dandanes se začne tudi otroci že zelo zgodaj vključevati v socialno življenje, medtem ko je včasih bila družina edino okolje, v katerem si je otrok nabiral tovrstne izkušnje. Tako lahko danes berete tudi priročnike, v katerih matere vprašujejo, če mora triletni povabljenec na otroško zabavo primesti rože gostiteljici, ki ima tri leta manj dva meseca.

Otroci gredo odlično v korak z novimi zahtevami in jih lahko povsod vidimo v njihovi gledališčih, v njihovi kinematografiji, na njihovi igriščih.

Zatorej se ne smemo čuditi, če matere zelo skrbijo za vzgojni videz svojih otrok v formalnem smislu. Pri tem včasih preveč vztrajajo na temi da jih priganjajo: »Pozdravi tujaka, pozdravi teta, daž roko sirniku.« tako da končno postane otrok nekakšna mehanska šiva igračka, ki odkriva določeno izumetničenost in zunanji pritisk.

Prav vzgoja je namreč celovite narave, treba jo je prilagoditi in razvijati v skladu z otrokovi starostjo. Tako so nekatere punčke odlično vzgojene, vendar se hitro zjezijo, če kdo drug od otrok prime njihovo igračo ali jim nagaja. Zato mora vsaka mati naučiti svojega otroka tudi določene nesebičnosti, vednja, ki ne bo niti egoistično niti egocentrično. Otrok mo-

B. J.

vsak dan na jedilniku Jugoslovanov 550.000 KROŽNIKOV

PODRAVKA JUHE

Oglejmo si najprej kaj je dober gostitelj postal na mizo pred 400 leti. S pogrnjenkom ni imel kaj prida skrbti. Na mizo je postavil lesene krožnike, ki so bili, če je bil gospodar zelo imeniten, radeče poburani. Pribora ni polagal h krožnikom. Vsak gost je nosil svoj pribor s seboj, to pa sta bila žlica v žepu in nožič za pasom. Jed je prila na mizo v velikih železnih ali medenastih loncih in košilih, v posodi pač, v kateri so jo skuhalo. Poleg tega so postregli še z mesom, pečenim na ražnju. Tega so razrezali na primerne kose in jih postregli na deseticah ali na krajcih kruha. Po končanem obedu so gostje žlice obilnili in spravili v žep. Kar je gostitelj privarčeval pri priboru, je prav gotovo porabil za lepo pivsko posodje. Mize so krasile srebrne kupe, rezljani leseni rogovi, lončarski izdelki ali steklene čaše, kar je bilo seveda v veliki meri odvisno od razvitosti obrti v posameznih dešelah.

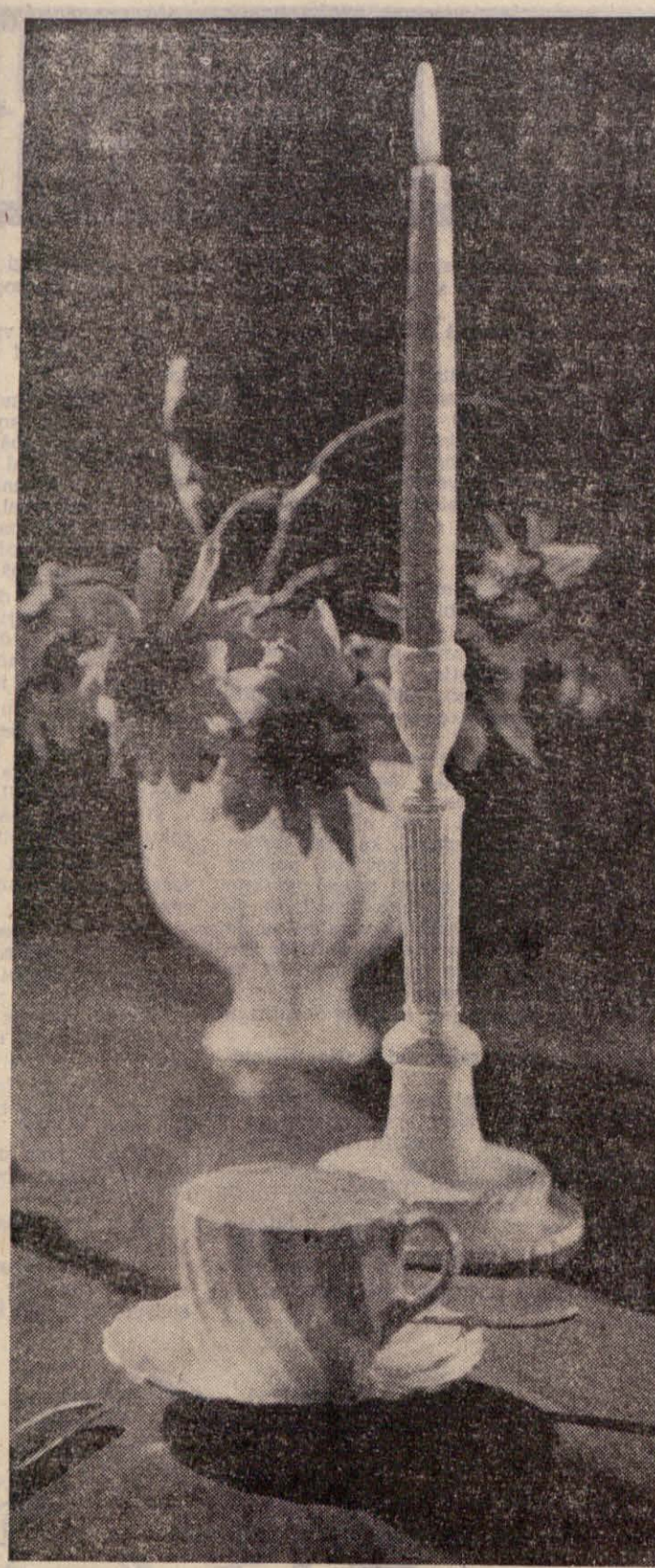
Sto let pozneje, okoli leta 1650 je bila miza seveda že drugačna. Lesene krožnike so zamenjali, vsaj na mizah imenitnejših gostiteljev, kositrni krožniki. Ne samo na Finskem, tudi drugod po Evropi so bili kositrni krožniki prav do 18. stoletja stalen člen pogrnjenja. Izjema so morda tisti bogataši, ki so si lahko privoščili srebrne krožnike ali pa posodo iz fajančnih delancin. Porcelanski figur pa so mi so jo do 18. stoletja uvažali z vzhoda, pa je bila taka dragocenost in redkost, da o njej ne moremo govoriti, vsaj v 17. stoletju ne, kot o načinu pogrnjenja. Kositrni krožnik je bil takerat pač najbolj razširjen in v

vsakem mestu je skrbel vsaj eden, če ne več kositrskih mojstrov, da so imeli meščani dovolj krožnikov, skled in pladnje. Miza okoli 1650 je bila torej opremljena s kositrnimi krožniki, pogrnili pa so jo za svečane obede s finim damastnim prtom. Prt so slagali v kvadratne gube in kadar ni bil v rabi, so ga spravljali v posebni stiskalnicah. Posodje je bilo težko in pompozno. Pladnji so bili tako veliki, da si na njih lahko postregel celega pečenega pujska. K pogrnjenku 17. stoletja je sodil spretno zložen prt in razkošno oblikovano pivsko posodje. Pijačo so stregli s posebne mize in k pogrnjeni mizi je sodila še mizica z umivalnikom in orčem za umivanje rok. Pribor se zmeraj ni spadal k pogrnjenku. Gostje so prinesli svoj pribor, ta pa je bil zdaj že zelo dragocen in so ga prenašali v posebnih tulcih ali skatlah.

Trgovina z vzhodom, predvsem pa francoska kuhinja, ki si je prav takrat utirala pot po vsej Evropi, sta precej spremenila jedilnik. Kuharji so tekmovali v pripravljani jedi, ki so bile paša za oči in so jih nosili najprej okoli mize na ogled. Pastete, tako velike, da jih je nosilo po več strážev, so bile posebno zanimive za goste, saj so iz njih, kadar so jih razrezali, poskakali dvorni pavilhe, pritiklavci ali pa otroci, ki so deklamirali priložnostne pesnitve ali s svojimi burkami skrbeli za zabavo.

V 18. stoletju je postala etična stroža in obnašanje ob mizi temu primerno uglajeno, čeprav bi med predpisi našli še marsikatero, ki bi danes veljal za precejšnjo neotesanost. 18. stoletje pa je tudi čas, ko se na mizah uveljavljajo keramično posodje. Kositrne krožnike polagoma nadomestujejo lagančni in porcelanski krožniki evropskih manufaktur. Seveda pa ne manjka tudi vroza z vzhoda, ki je začel izdelovati porcelan, namenjen samo za izvoz v Evropo.

Današnji servisi, celo zelo reprezentantni precej zaostajajo za svojimi predhodniki iz 18. stoletja. Danes obsegajo servisi v glavnem le posodo, ki je namenjena jedi in jedem. K velikemu servisu rokokojške dobe pa so sodili še dekorativni nastavci in figurice za okras sredi mize, vaze, vedra za led, več terin in posebne skledice z valovitim robom, v katerih so v ledeni vodi hladili vinske kozarce. Servisi so izpopolnjevale še solnice in skledice, sestavljene iz več členov. Namesto fajančnih ali porcelanskih figur pa so mi so jo do 18. stoletja uvažali z vzhoda, pa je bila taka dragocenost in redkost, da o njej ne moremo govoriti, vsaj v 17. stoletju ne, kot o načinu pogrnjenja. Kositrni krožnik je bil takerat pač najbolj razširjen in v

nim priborom. Pribor je v 18. stoletju dobil današnje oblike. Dvorogeljne vilice nadomestijo vilice z več roglji, ostre konice nožev nadomeste tope, saj ni več otkano natikati grilaj na konico noža in ga nesti k ustom. Tudi žlica, ki je bila do okrasitil z umetnim ali suhim cvetjem. Sveže cvetje je postalo šele s koncem 19. stoletja stalni okras pogrnjenih miz.

Francoska kuhinja je z 18. stoletjem kot francoska moda in etiketa prevladovala v vsej Evropi. Vsak knez in vladar si je gradil svoj večji ali manjši Versailles ali Trianon in kar se da natanko posnemal pariške veljake. Poleg tega pa so tudi nove pijače vnasale spremembo v pogostitvi. Kava, čaj in kakao postajajo bistveni del pogostitve. S tem se je precej zmanjšala poraba alkoholnih pijač, ki so bile doslej edine pijače na mizah. Z novimi pijačami pa se uveljavljajo tudi nove vrste posode. Čaj so kot dimes točili iz nizkih trebušastih ročkov v skodelice brez ročajev, pač po kitajsko. Kavo so stregli v visokih hruškastih ročkah, ki so posnemale turške ibrike. Skodelice za kavo pa so bile včasih prav brido ko majhne, pravi naprstniki. Kako so točili v visokih hruškastih ročkah, ki so posnemale turške ibrike. Skodelice za kavo pa so bile včasih prav brido ko majhne, pravi naprstniki. Kako so točili v visokih hruškastih ročkah, ki so posnemale turške ibrike. Skodelice za kavo pa so bile včasih prav brido ko majhne, pravi naprstniki.

DRŽAVA IN SPOLNOST

Za mnoge zahodne države je značilno, da se sem ter tja lotijo spolnosti, včasih postanejo neverjeten moralist, drugič spet gre do v drugo skrajnost itd. O vzrokih za ta »državni interes« je veliko domnev, zahodni sociologi pa jih omenjajo pred vsem nekaj.

Kadar je državi potrebno, da se »ujudstvo zabava« in pozabi na drugo, zatise svoje stroge oči. Tisk ji pri tem zavzeto pomaga, saj ima ob tem tudi svoj lastni račun. In tako ni težko opaziti, da obstaja tesna povezava med trdimi časi in blažjo cenzuro glede spolnosti. V časo pisih z veliko naklado se ob politično ali družbeno problematiko njih in neprijetnih naslovih skoraj praviloma pojavljajo fotografije privlačnih gospodičen z izbočenimi prsi in lepimi stegni.

Država se hudo zanima za spolnost tudi takrat, ko je prisiljena uravnati naravni prirastek svojega prebivalstva. Razpon je v tem primeru zelo širok: od posebnih dodatkov in tenejših stanovanj za velike družine do besed o pregrešnosti ter kazni za vse, kar je v zvezi z besedo kontracepcija. Sicer pa ne najdemo takšnih in podobnih ukrepov samo v zahodnih državah. To je značilno recimo tudi za LR Kitajsko.

Lep primer za vmešavanje države v spolnost zaradi »državnih interesov« najdemo v ZDA. Beseda bo o kontracepciji. V državi Connecticut je kontracepcija nič več in nič manj kot zločin. V Marylandu se zadovoljuje s prepovedjo prodaje zaščitnih sredstev in avtomatih (razen pri prodajalnah alkoholnih pijač). V Wisconsinu vsak zdravnik, ki svetuje ženskam kontracepcijska sredstva, tvega zaporo. V Massachusettsu je razpečevanje kontracepcijskih sredstev prepovedano z zakonom.

filozofske tradicije so se zrušile ob socialnem proračunu, ki je znesel kar 631 milijonov dolarjev. Illinois Public Aid Commission je zaukazala, naj brezplačno delijo kontracepcijska sredstva nezakonskim materam in poročenim ženam.

Država se vmešava v spolnost predvsem s cenzuro (kadar niso posredi drugačni interesi), vendar se izogiblje besede cenzura, kolikor se le da. In tako poznamo razne komisije za pregled filmov, v književnosti razne odbore za obrambo otroštva in podobno. Nam je pa ta cenzura pogosto le zavesa, ki se brez večjih pomislekov dvigne, kadar to zahtevajo posebni interesi, uspehi, denar, volilni manevri ali pa čisti užitek. Tako je država kapitulirala na primer pred muhanji Brigitte Bardot, Gine Lollobrigida itd.

V Franciji je cenzura precej sramežljiva, nemška pa niti do bro ne ve, kaj je to, kadar gre za ženo. Isto ali vsaj podobno velja za Španijo, ZDA ali Švico, kjer to službo pogosto opravlja kar carina.

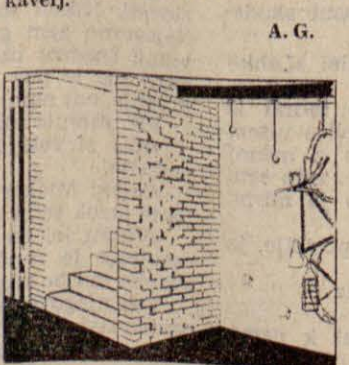
Skratka, človek se vrta v svojem lastnem začaranem krogu, da pa bi bilo to vrtenje še hitrejše in še bolj zmedeno, se sem ter tja vmeša tudi država. Nekateri pripisujejo njenemu vmešavanju bistven vpliv, najbrž pa bo držalo predvsem to, da so že sami problemi spolnosti, ljubezni, odnosov med ljudmi tako zapleteni, da niti ni treba veliko pomočnikov od zunaj in je že vse narobe. Da pa je narobe, na potrdilo naslednji podatki, od katerih smo jih nekaj že omenili. Povedali smo že, da izvirajo ti podatki iz zahodnih statistik in anket.

41 odstotkov deklet izgubi devstvo, Rer se hočejo osvoboditi; 66 odstotkov fantov se želi poročiti z devicami; 45 odstotkov otrok ni zaželenih; 62 odstotkov zakonskih parov se poroči, ker si želi dom; 90 odstotkov zakonskih parov po treh letih zakona spozna, da so bili prevarani, da so razočarani; 90 odstotkov nekdanjih zaljublencev po desetih letih zakona sploh ne živi več skupaj.

In da bi bili intimni moralni problemi toliko hujši, 86 odstotkov zakonolomcev živi v nenehnem spopadu z lastno moraljo.

41 odstotkov deklet izgubi devstvo, Rer se hočejo osvoboditi; 66 odstotkov fantov se želi poročiti z devicami; 45 odstotkov otrok ni zaželenih; 62 odstotkov zakonskih parov se poroči, ker si želi dom; 90 odstotkov zakonskih parov po treh letih zakona spozna, da so bili prevarani, da so razočarani; 90 odstotkov nekdanjih zaljublencev po desetih letih zakona sploh ne živi več skupaj.

In da bi bili intimni moralni problemi toliko hujši, 86 odstotkov zakonolomcev živi v nenehnem spopadu z lastno moraljo.

trejše in še bolj zmedeno, se sem ter tja vmeša tudi država. Nekateri pripisujejo njenemu vmešavanju bistven vpliv, najbrž pa bo držalo predvsem to, da so že sami problemi spolnosti, ljubezni, odnosov med ljudmi tako zapleteni, da niti ni treba veliko pomočnikov od zunaj in je že vse narobe. Da pa je narobe, na potrdilo naslednji podatki, od katerih smo jih nekaj že omenili. Povedali smo že, da izvirajo ti podatki iz zahodnih statistik in anket.

41 odstotkov deklet izgubi devstvo, Rer se hočejo osvoboditi; 66 odstotkov fantov se želi poročiti z devicami; 45 odstotkov otrok ni zaželenih; 62 odstotkov zakonskih parov se poroči, ker si želi dom; 90 odstotkov zakonskih parov po treh letih zakona spozna, da so bili prevarani, da so razočarani; 90 odstotkov nekdanjih zaljublencev po desetih letih zakona sploh ne živi več skupaj.

In da bi bili intimni moralni problemi toliko hujši, 86 odstotkov zakonolomcev živi v nenehnem spopadu z lastno moraljo.

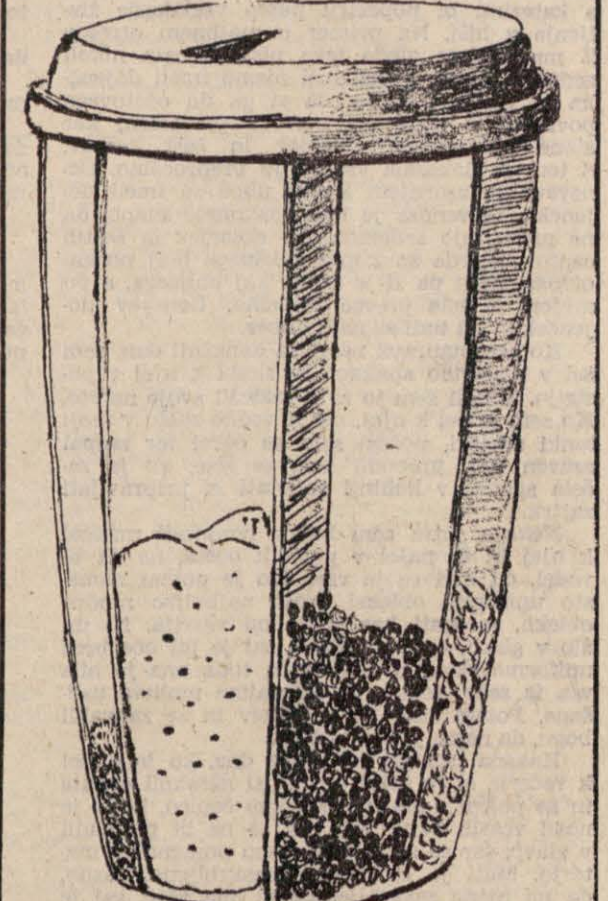
41 odstotkov deklet izgubi devstvo, Rer se hočejo osvoboditi; 66 odstotkov fantov se želi poročiti z devicami; 45 odstotkov otrok ni zaželenih; 62 odstotkov zakonskih parov se poroči, ker si želi dom; 90 odstotkov zakonskih parov po treh letih zakona spozna, da so bili prevarani, da so razočarani; 90 odstotkov nekdanjih zaljublencev po desetih letih zakona sploh ne živi več skupaj.

In da bi bili intimni moralni problemi toliko hujši, 86 odstotkov zakonolomcev živi v nenehnem spopadu z lastno moraljo.

DOBI SE...

PRI STEKLENINI NA TITOVCI CESTI posoda za začimbe, in sicer za 6 začimb skupaj. Cena 500 dinarjev. Posoda je primerna, ker zavzema malo prostora, hkrati pa je način odpiranja posameznih prekatov zelo domiselno. Ker je posoda sama izdelana iz prozornega plastičnega materiala, je tudi zelo pregledna. Praktična je prav za moderne kuhinje, ki so tako zelo majhne, da v njih varčujemo, potem ko so varčevali že arhitekti in investitorji, z vsakim kvadratnim centimetrom. Čeprav je tudi res, da se nam plastične mase ne zdijo več tako sijajne kot takrat, ko so se pojavile na trgu, je ta posoda le mikavna, saj nas rešuje dolgih nizov škatic, hranilic in raznih drugih posodic. Seveda, če bi nam naše trgovine lahko ponudile mikavno izdelane posodice iz keramike, lesa ali stekla, kot jih dobiš drugod po svetu in ki jih žal običudujemo samo na reklamah v tujih revijah, bi z veseljem segali po takih. Za zdaj pa smo veseli, da dobimo posodo, ki je vsaj praktična.

... če bi naši proizvajalci Vima in Dika poduhali italijanski ali avstrijski Vim in si ogledali njegovo embalažo. Morda res ne bi bilo tako zelo težko dodati tudi našim čistilnim praškom prijeten vonj. Naša kuhinja uporablja zelo veliko čebule, česna, paradižnika in drugih močno dišečih dodatkov, ki nam prijojo v jedi, pri pomivanju pa samo še zaudarjajo. Kako prijetno

bi bilo, če bi umazano posodo drgnili z dišečin in seveda s fino zmletim Vimom. Ne rečem, da bi bili zaradi tega bolj navdušeni za pomivanje posode, laže pa nam bi bilo. Ob embalaži pa se nam sploh stori inako. Tuji Vim je tako praktičen v skatli, ki se ne razmoči, iz katere strese res tisto količino, ki jo potrebujemo, medtem ko se ti domače škatle po najkrajšem času razležejo in si potem s kepo mokrega peska prepuščen nadaljnemu ukrepanju po lastni uvidenosti. Smo za domačo proizvodnjo, razume mo težave naših proizvajalcev, toda naj razumejo tudi oni in naj nam gospodinjam ne zamerijo, če plačamo visoko ceno, okoli tristo din da drgnemo s primernim čistilom. Naj nam tud ne zamerijo, če povemo, da se italijanski Vim dobi pri Chemo na Titovi cesti v Ljubljani.

Terozinka

POSEBNO ZA OTROKE

H. S.

»ZVJEZDA« VITAMINIZIRANA MARGARIN S KAKAOM

vsebuje izključno najplemenitejša castilnska olja, ki imajo mnogo esencialnih mastnih kislin. »Zvezda« margarina s kakaom je kokosova mast, razen vitamin A in D pa sta tudi sladkor in kakao. Margarina je kalorična in kakovostna hrana, primerna za neposredno uporabo, če ji zamažete na kruh, in sicer za odrasle in otroke, posebno pa za bolnike in končno jo lahko uporabite za pripravo sladkih jedi.

Pustolovščine čisca kida

Varčevž

Požeruh

Investitor

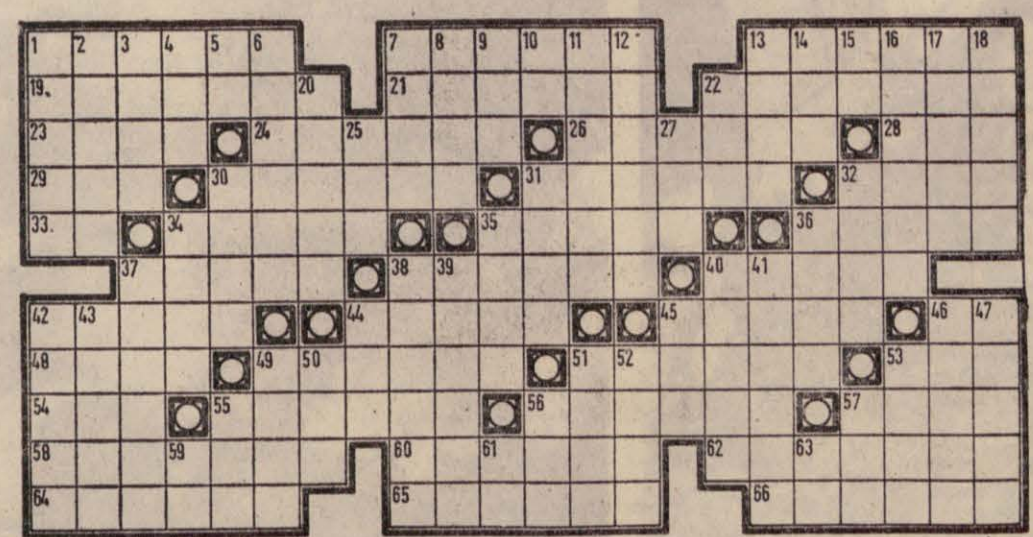
olerik

Pohotnež

izdaja in tiska Casopisno podjetje DEJA - Ljubljana - glavni urednik Milan Pogacnik odgovorni urednik Goran Jerin urednik Ljubljana Tomšičeva 4/11 p 150-111 - telefon 23-322 p 1-326 Prodajni oddelki: Ljubljana in Litova - telefon 20-403 Na občini celoletna 1.440 dinarjev oletna 720 dinarjev celoletna 200 dinarjev mesečna 120 dinarjev glasni oddelki: Ljubljana D ova - telefon 21-898 - številka 170 računa NŠ 900-11/1-107. - Rokopisov ne vračamo

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. poudarek, akcent, 7. zvezdni utrinek, kamen, ki pade iz vesolja na zemljo, 13. popularna ameriška filmska igralka »Kleopatra«, 19. sodoben francoski dramatik, eksistencialist (Jean), 21. ostanek pri mletju žita, luščine, 22. živo barvan papir v okroglih ploščicah ali dolgih trakovih, 23. ime ameriškega filmskega igralca Douglassa, 24. velik morski rak, z okusnim mesom, ki živi v Jadranu, 26. turško mesto ob Egejskem morju z znano industrijo preprog, 28. tropska rastlina iz katere pridobivajo sladkor, 29. majhna predgra v starem španskem gledališču, 30. ameriški filmski igralec, šest mož Liz Taylor, 31. angleški humoristični pisatelj iz 18. stoletja (Lawrence), 32. nadutež, domišljavec, gizdalin, 33. osebni zaimek, 34. tekmovalne v kavbojskih veččinah, 35. žitarica, ki se v glavnem uporablja za kašo ali ptičjo hrano, 36. svojat, drhal, 37. veletoč v Zadnji Indiji, ki se pri Bangkoku v široki delti izliva v morje, 38. polotok v vzhodni Aziji, razdeljen na dve državi, 40. umetniški slog, ki je sledil renesansi, 42. udvorljiv, uslužen človek, ljubljenc, 44. kemična prvina, zelo občutljiva na svetlobo, 45. francoski fizik, izumitelj posode za kuhanje pod pritiskom (Denis), 46. kadar, 48. jezero v južni Rusiji, v Kirgiški stepi, 49. gobček pri živalih, 51. človek, ki gleda z enim očesom postrani, 53. darilo, poklon, 54. stvar, predmet, objekt, 55. udnica, skrnina, 56. strupen bojni plin mehurjavec, 57. pesnik slovenske Moderne (Josip), 58. davna preteklost, 60. drugo ime za Nema, 62. glavno mesto Cipra, 64. zvezna ameriška država na severu Severne Amerike, 65. poudarek, naglas, 66. nadarjenost, bistroumnost.

Navpično: 1. kraj pri Kranju, 2. negativno naelektren atomski delec, 3. visok hrib, 4. čebula, 5. tropski lenivec iz družine redkozobcev, živi v Braziliji, 6. kaljev aluminosilikat, ki se kolje v tanke in prozorne lističe, 7. geslo, izrek, načelo, 8. univerzitetno mesto blizu Londona, 9. odprt prostor za prodajo živil, 10. tuji dvočlanski, 11. obstanek, eksistenca, 12. menica, poslana v izplačilo, 13. domače moško ime, 14. ime balerine Pavlove, 15. tuja in naša črka, 16. vezana izdaja revije ali časopisa enega leta, 17. človek v mladosti, 18. drobna umetniška stvaritev, slika, 20. muslimanska hiša v kateri prebivajo žene, 22. visok vrh nad zgornjo Soško dolino, 25. števnik, 27. kratica mednarodne organizacije ZN za begunce, 30. upravno središče Zahodne Nemčije, 31. zrnat sneg, srez, 32. največji kopenski sesalec, 34. odlično špansko nogometno moštvo iz Madrida, 35. slovenski virtuoz na kitari (Stanko), 36. nagrobno znamenje, 37. luščenje žitnih zrn, mlačev, 38. riba, ki živi v Crnem in Kaspijskem morju in se hodi drstit v reke, pritokov teh morij, 39. sibirski reka, izliva se v Severno Ledeno morje, 40. najmanjša krogla pri balinanju, 41. tek do jedi, slast, 42. telesna straža, izbrani vojaki, 43. ploščina, površina, 44. drobna ribja koščica, 45. gostija, svatovanje, 46. dansko žensko ime, 47. slovensna obredna obleka, 49. ljubka gozdna žival, 50. izumrla ptica, ki je živel na Novi Zelandiji, 51. slovenski atlet-olimpijec, ki nas je močno razočaral, 52. grofija v jugovzhodni Angliji, 53. znamenita italijanska gledališka igralka (Eleanora), 55. barva igralnih kart, 56. naziv, naslov, 57. otožen tonovski način, 59. avtomobilska oznaka za okraj Novi Sad, 61. avtomobilska oznaka Kitajske, 63. kemični znak za kalcij.

VAŠI REZULTATI TESTA

Zdaj izračunajte točke za test. Število točk vam pove, koliko se znate prilagoditi. Pogledajte na primerjalno tablico in na povprečno število točk in primerjajte z vašim seštevkom.

1. Se znate prilagoditi?
 (1)B, (2)F, (3)B, (4)12, (5)S, (6)C, (7)B1, (8)12, (9)
 (10)2, (11)H, (12) f, (13)
 (14)140, (15)C, (16)8, (17)
 * , (18) , (19)15, (20)U, (21)
 (22)
 (23)
 (24)U, (25)E, (26)8, (27)P, (28)6, (29)e, (30)F.

REŠITVE UGANK IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

KRIŽANKA: 1. Lessing, 8. Steyr, 13. piroga, 19. orkester, 21. parto, 22. kilovat, 23. burka, 24. schota, 25. Navvik, 28. 11-29 oda, 30. stvar, 31. Darfo, 32. sia, 33. duka, 35. takt, 36. struna, 38. komus, 40. at, 41. kripa, 43. perilo, 44. Kirov, 45. Pleso, 46. Conani, 47. potop, 48. potek, 49. kabina, 50. Tarsa, 51. CK, 53. Nenad, 54. koneks, 55. pard, 56. trio, 58. Ind, 59. brigol, 60. janka, 61. Ann, 62. OG, 63. toraks, 65. ukrajni, 67. radij, 69. bogataš, 71. senat, 73. alkimija, 75. avdion, 76. Agana, 77. jančar.

BERITE PO KOSILU

Ze nekoliko priletel možak svoj družbi pri kozarčku slavnostno naznaniti:
 »Dragi prijatelji, povedati vam moram, da mi je žena danes podarila krepkega fanta. Pijmo na njegovo rast!»

Splšno veselje, čestitanje in trkanje s kozarci. Pa vpraša eden, kako bo sinu ime.
 »Hamlet naj bo!« pade predlog.
 »Hamlet, zakaj ravno Hamlet?« sprašuje oče.
 »Enostavno: biti ali ne biti — to je tu vprašanje!«

Kavboj Jimmy je bil stalni gost v Bobbyjevi restavraciji. Bil je maršičesa vajen, tokrat pa mu je bilo res vsega zadosti. Udari po mizi in zavpije:
 »Hej, poglejte tale kos lesa v golaču! Konj sam, okay — toda konj z vozom, to je pa le preveča!»

Stewardesa potnikom v avionu:
 »Ali ste že slišali izrek, Videti Neapelj in umreti?«
 Potniki ji začudeno potrdijo, da so citat že slišali.
 »Torej,« nadaljuje stewardesa, »vletimo ravnokar nad Neapljem.«
 »Čudovito!« enoglasno zavpijejo potniki.
 »Da,« govori dalje stewardesa, »in ravnokar je prišel eden naših motorjev goritla!»

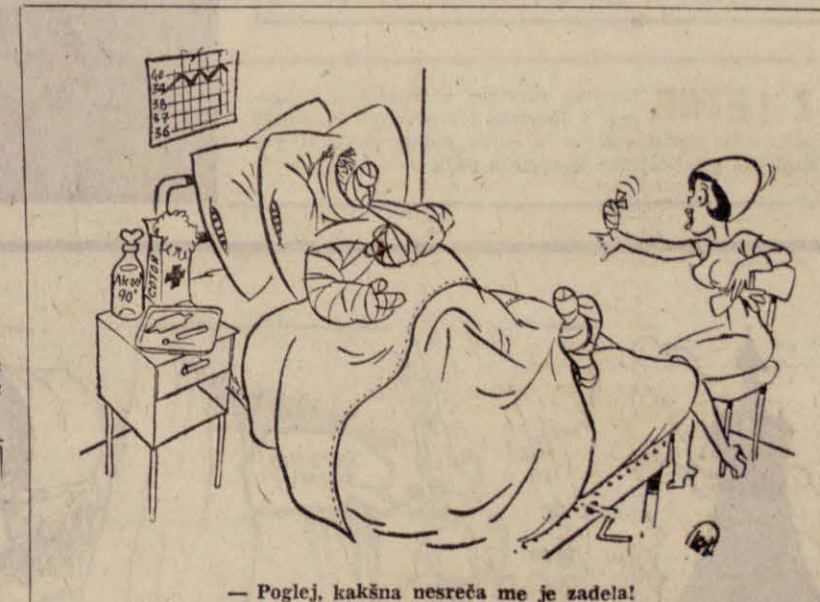
radijski jezikovni tečaji

II. PROGRAM
TOREK, 17. XI.
 20.00—20.10
CALLING ALL BEGINNERS
ZAČETNI TEČAJ ANGLEŠČINE

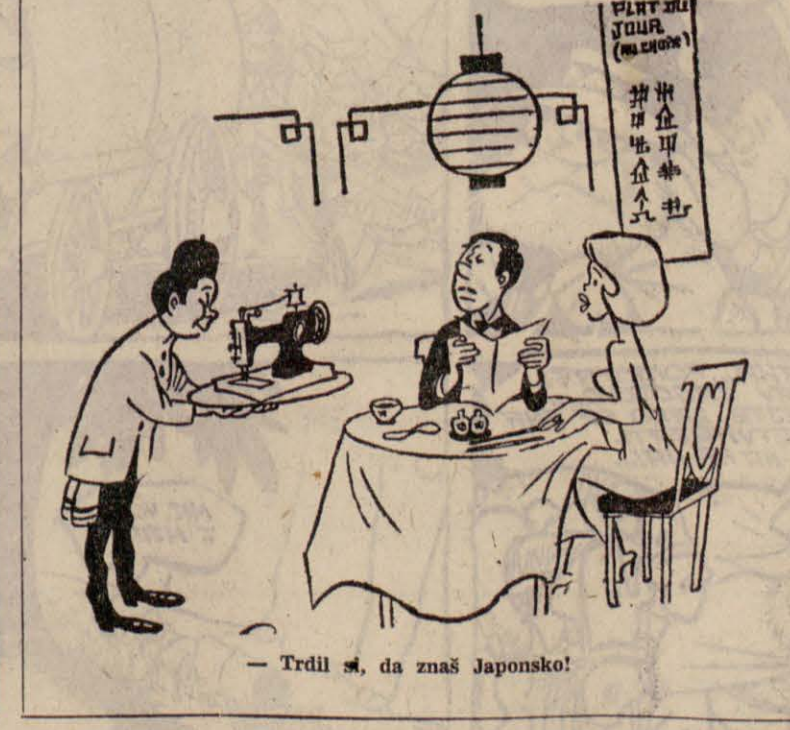
Is my brother ready? John said to me. »Is my brother ready?« John asked me if his brother was ready. Is there any milk? Mother wants to know if there's any milk. Mother wanted to know if there was any milk. — What is your name? The police asked me what my name was. — Who, which, where, when, why, how. She asked me what my name was. Can you come? He asked her... Who is your friend? She asked him... Where are you going? My father wanted to know... What will the manager say? I asked... What is his name? Ask him what his name is. I know what his name is. I wonder where he is. Can you find out where he is? He had to answer questions. Where he was sending the parcels? They found what the regulations were. How many parcels he was sending? He was not sure if he wanted to send the parcels after all. — First of all, after all. — How much does it weigh. How much is it worth. What does it look like? The parcels had brown paper round them. They were insured. How much were they colour of his grandmother's eyes. Good heavens, what a lot of insured for? Had they any special marks? In fact he had two. The questions!

CONVERSATION

John: Hello, Helen. Am I late?
Helen: You certainly are! We wondered where you were.
J.: I've been sending those parcels off.
H.: Why did you take so long?
J.: I had to answer so many questions! First of all, they wanted to know where I was sending the parcels. Then they looked in a book to find out what the regulations were. After that the questions really began. They asked my name and my English address. They asked how many parcels I was sending, and how much they weighed. They wanted to know if the parcels were insured, and how much for. Next they asked what the parcels looked like. I said they were just parcels with brown paper round them. But they wanted to know if there were any special marks on them. And then, of course, they asked what was inside, and where it was made and how much it was worth.
H.: Good heavens, what a lot of questions! Didn't they ask the colour of your grandmother's eyes?
J.: Very nearly! Well, when I'd answered all those questions I was not sure if I wanted to send the parcels after all! But I did; and then I went and had a long drink. Two long drinks, in fact!
H.: And we'll excuse you for been late.

— Pogledj, kakšna nesreča me je zadel!

— Trdil si, da znaš Japonsko!

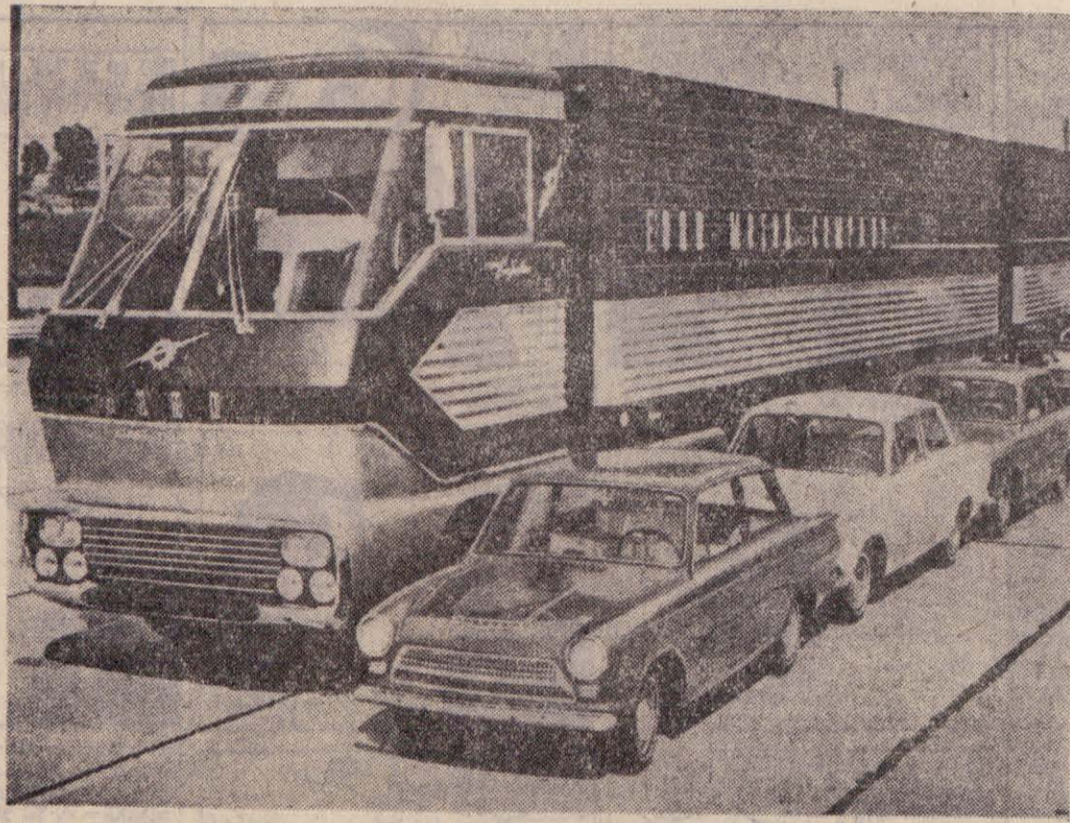
— Novo stanovanje in že miši pod posteljo!

— Očka zdaj verjetno ne bo več navdušen za vzgojo.

EVELYNE DASSAS: nekaj filmskih vlog («Vampir iz Düsseldorfa», «Prostitucija»), precej več gledaliških (v pariških gledališčih nastopa že od petnajstega leta) in pri štiriindvajsetih letih trdna odločitev vztrajati na tej poti.

AMERIŠKA tovarna Ford je pokazala prototip svojega novega tovornjaka: nosilnost 90 ton, turbinski motor jakosti 600 KM, potovalna hitrost 110 km na uro. V vozniki kabini je topla in hladna voda, stranišče, kuhinja, televizor, hladilnik in ležišče.

OB TEJ fotografiji res ne gre več dometi o ubijalski moči puške. Allen Murphy ima komaj osem let, toda nekaj sekund po tem, ko je dobro nameril, je ogromni bivol — že njegova glava je večja od malega loveca — nepremično obležal. Trofeja je lepa, če je ravno vzgojna, pa je vprašanje.

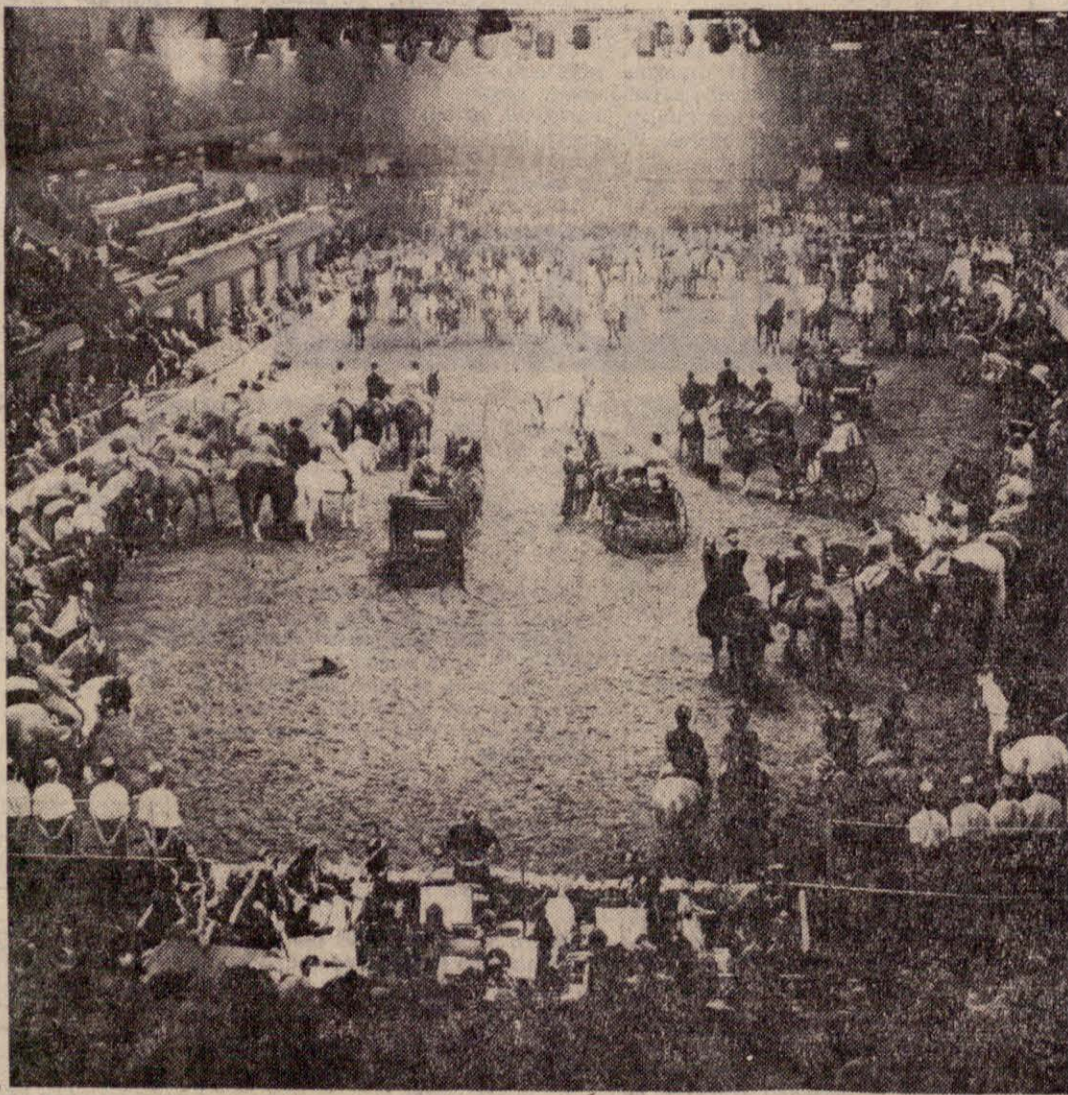

NEPREVIDNOST

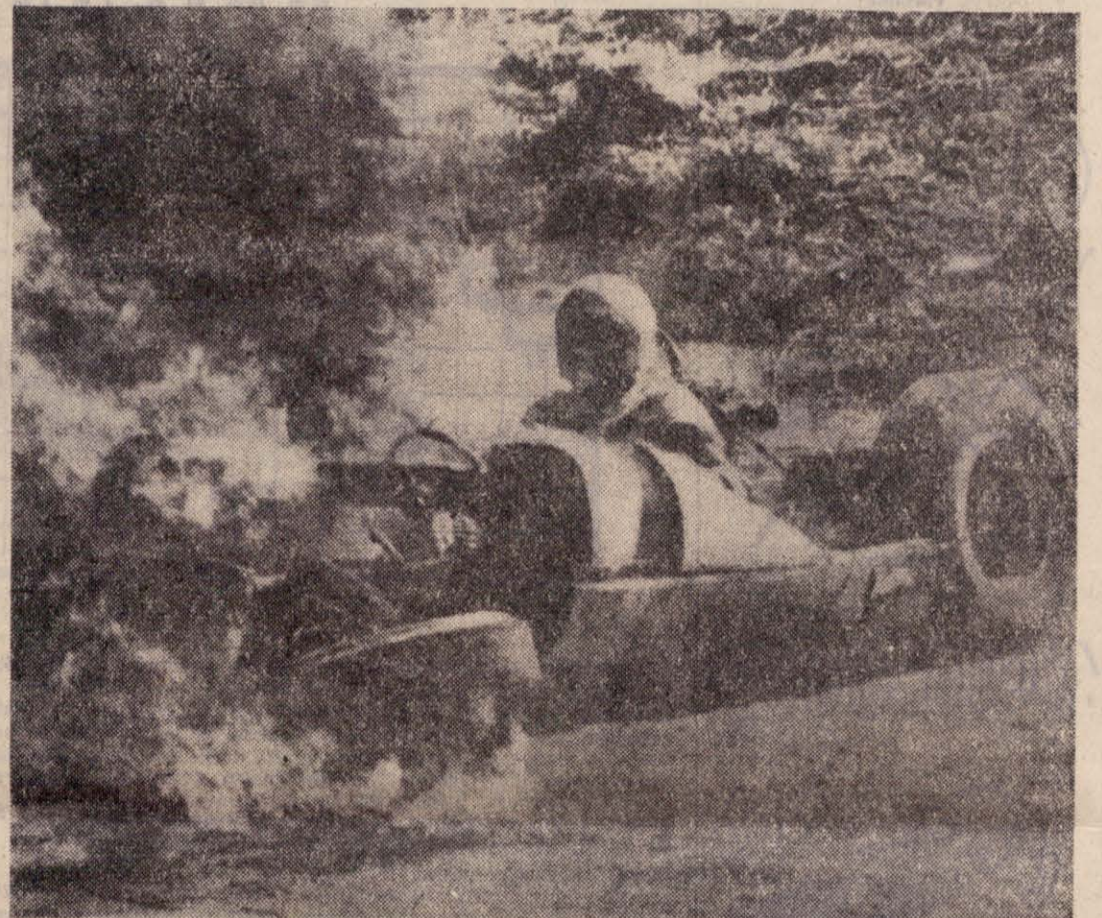
ali nesramnost? Skupina Angležev ima v Južnoafriški uni-ji farmo, na kateri dresira ali pa vsaj udomačuje leoparde. Posel menda kar lepo cvete, vprašanje je le, koliko časa bo še. Leopardi jač...

PETINŠTIRIDESET tisoč dolarjev ni ravno največje premoženje, toda to je petinštirideset tisoč dolarjev in človek je res lahko vesel, če jih potem, ko jih je že prislutil lahko tudi dobi. Hollywoodska igralka Tuesday Weld si je morala to pravico celo iztožiti. Dekle namreč še ni polnoletno in tako ji niso mogli izplačati honorarjev. Sodišče je menilo, da lahka dekle denar, če ga zna služiti, tudi zapravlja. In tako so jo leto dni pred predpisano starostjo proglasili za polnoletno.

Z LETNE konjske razstave v Wimblyu (Anglija): v športnih tekmovanjih in pravih režiranih predstavah so v enem tednu pokazali vse najpše predstavnike konjskega rodu.

DIRKALNI avtomobil je v plamenih, dirkač pa je brez zavesti stisnjen na svojem sedelu med dva bencinska tanka. Toda vse se je končalo še kar srečno. Gasilci so pravočasno potegnili Geoga Koehna iz njegovega gorečega avtomobila in zdaj je, kljub hudim opeklinam, že izven nevarnosti. Do nesreče je prišlo med dirkami v Riversidu, ZDA.

TRADICIONALNO

»Mednarodno diamantno nagrado«, ki jo vsako leto podeljuje največji ameriški draguljarji, je dobil nenavaden prstan, ki se imenuje »Dvojčka«: ta izdelek italijanskega draguljarja Veronesija je treba namreč nataknilti na dva prsta: na sredinec in prstanec. Dragulji so seveda diamanti, cena pa se zašepeta.

